

Л. І. Зайцева

Формування математичної компетентності старших дошкільників

Конспекти занять

для роботи з дітьми
5 - 6 років

- ♦ програма формування компетентності
- ★ конспекти 36 занять по сюжетах казок
- ★ контрольно-діагностичні заняття
- ♦ система оцінювання і самооцінювання
- ✕ математика поза заняттями
- ♦ математичні фізкультхвилинки
- ★ методичні поради

**Схвалено
МОН
України**

Л. І. Зайцева

Формування математичної компетентності старших дошкільників

Конспекти занять

для роботи з дітьми

5 – 6 років

- ✦ програма формування компетентності
- ✦ конспекти 36 занять по сюжетах казок
- ✦ контрольньо-діагностичні заняття
- ✦ система оцінювання і самооцінювання
- ✦ математика поза заняттями
- ✦ математичні фізкультхвилинки
- ✦ методичні поради

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК
Веста
2008

УДК 372.3(076)

ББК 74.102я70

317

**Схвалено для використання
в навчально-виховному процесі**

Протокол №1 від 31 січня 2007 року засідання комісії
з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради
з питань освіти МОН України.

Рецензенти:

К. Й. Щербакова, канд. пед. наук, проф., проректор з довузівської освіти Академії
управління та інформаційних технологій «АРІУ»;

О. Г. Брежнева, канд. пед. наук, доцент, зав. каф. дошкільної освіти Маріупольського
державного гуманітарного університету

Видано за ліцензією ТОВ Видавництво «Ранок»

Л. І. Зайцева

317 **Формування математичної компетентності старших дошкільників.**
Методичний посібник. — Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2008. — 160 с.: іл.

ISBN 978-966-08-3615-0

Подано Програму формування математичної компетентності старших дошкільників, методичні рекомендації та орієнтовні конспекти занять з математики для дітей старшого дошкільного віку, складені з урахуванням трьох компонентів математичної компетентності: мотиваційного, змістового, дійового. Враховано концептуальні основи Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Реалізовано гуманістичні засади в навчанні математики дітей дошкільного віку: індивідуально-диференційований підхід, розвиток логічного мислення, пізнавального інтересу, загальнонавчальних навичок (самостійність, самооцінювання, самоконтроль), уміння застосовувати набуті знання. У комплекті з посібником рекомендується використовувати перший і другий робочі зошити «Математика у світі казок».

Для вихователів дошкільних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів зі спеціальності «Дошкільне виховання».

УДК 372.3(076)

ББК 74.102я70

ISBN 978-966-08-3615-0

© Л. І. Зайцева, 2008

© ТОВ Видавництво «Ранок», 2008

ПЕРЕДМОВА

Методичний посібник є результатом роботи автора з творчого освоєння та впровадження в практику Базового компонента дошкільної освіти. Матеріал протягом трьох років було апробовано в дошкільних навчальних закладах м. Бердянська та деяких областей України (Дніпропетровської, Донецької). У посібнику подано авторську «Програму формування математичної компетентності» у дітей старшого дошкільного віку та конспекти 36 занять для дітей цього віку з високим та достатнім рівнем розвитку.

Формування математичної компетентності старших дошкільників ефективно здійснюється за умов, які ґрунтовно розкриті в посібнику. До них належать: спеціально організоване навчання; спільна діяльність вихователя й дітей, невимуснені, довільні стосунки між дітьми; довільна самостійна діяльність дошкільників. У посібнику після кожного заняття наведено приклади роботи з дітьми в різних сферах життєдіяльності. Такий підхід сприяє набуттю дітьми життєвого досвіду у сфері математики.

Дошкільник тільки починає оволодівати математичними знаннями, тому його математичну компетентність доцільно характеризувати як елементарну, але розглядати її як складну, комплексну характеристику математичного розвитку дитини. Тобто математична компетентність набуває компонентної структури:

- мотиваційний компонент (ставлення дитини до математичної діяльності, виявлення пізнавального інтересу, розуміння значущості математики в житті людей);

- змістовий компонент (оволодіння математичними знаннями у межах програми цієї вікової групи та наступного періоду навчання дітей);

- дійовий компонент (оволодіння процесуальними, конструктивними, контрольно-оцінювальними діями).

Формування цих компонентів здійснюється паралельно протягом року, що втілено в програмі. Посібник містить детальні методичні вказівки, як ефективно сформувати кожний компонент математичної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Особливу увагу приділено викладенню матеріалу на заняттях. Воно відбувається у формі діалогу, який забезпечує залучення дітей до пошукової діяльності, актуалізацію здібностей, фіксацію утруднень та виявлення їх причин, відкриття нових знань. Важливо, що вихованці мають не тільки виконати завдання, а й довести правильність його розв'язання, що сприяє розвиткові мовлення, мислення. У процесі навчання використано схеми, моделі, умовні символи, що дає дошкільнику можливість установлювати

внутрішні зв'язки та відношення між предметами, сприяє формуванню узагальнювальних уявлень. У ході занять дошкільники оволодівають навичками взаємоконтролю та самооцінювання.

Заняття передбачають різні форми об'єднання дітей — пари, малі групи з 3—5 осіб, уся група — залежно від мети навчально-пізнавальної діяльності, а також рівня математичного розвитку дітей, який визначається за допомогою наведених контрольних діагностичних занять. Усе це забезпечує особистісний підхід у навчанні.

Зручними для вихователів і корисними для дітей будуть перший і другий робочі зошити «Математика у світі казок», які є складовою посібника. Зошити містять завдання для самостійної роботи дітей відповідно до занять методичного посібника. Усі заняття побудовано на проблемно-ігрових ситуаціях, які допомагають дошкільнику долучитися до пізнавальної діяльності. Завдання сприяють розвитку вмінь здійснювати не тільки математичні, а й логічні операції, оскільки діти мають знайти декілька способів або варіантів розв'язання завдань.

Сподіваємося, що конспекти допоможуть педагогам розвинути у своїх вихованців необхідні вміння та прищепити любов до математики.

Скорочення:

ДЕМ — діагностична експрес-методика;

РЗ — робочий зошит.

1. ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

На підставі моделі математичної компетентності розроблено програму з математики для дітей старшого дошкільного віку відповідно до положень Базового компонента дошкільної освіти. Зміст програми передбачає два рівні (достатній та високий) математичного розвитку дошкільників, що надає педагогові можливість ураховувати індивідуальні особливості, інтереси та здібності дітей, перспективи їх розвитку. Програма має структуру з поквартальним розподілом навчального матеріалу, що дозволяє конкретизувати його для кожного заняття. Істотним доповненням програми є включення в її зміст завдань із формування пізнавального інтересу, загальнонавчальних умінь.

ПЕРШИЙ КВАРТАЛ

Ком-по-ненти	№	Зміст програмового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Мотивацій-ний	1	Виявлення інтересу до математичної діяльності	Виявлення позитивного ставлення до виконання математичних завдань	Виявлення пізнавального інтересу та активності
	2	Лічба	Лічба предметів, розташованих хаотично, по колу. Порівняння множин на основі лічби	Лічба предметів у прямому й зворотному порядку
	3	Розуміння відмінності між кількісною та порядковою лічбою	Порядкова лічба у межах 7. Уміння правильно відповідати на запитання: «Скільки? Котрий? Який за ліком?»	Порядкова лічба у межах 10
	4	Знання чисел	Утворення чисел 6, 7. Усвідомлення незалежності числа від величини предметів, відстані між ними, просторового розташування й напрямку лічби (зліва направо або справа наліво). Назва чисел по порядку від будь-якого	Утворення чисел у межах 10
Змістовий				

Продовження таблиці

Компоненти	№	Зміст програмового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Змістовий	5	Знання складу чисел	Вивчення кількісного складу чисел з одиниць у межах 3	Вивчення складу чисел із двох менших у межах 5
	6	Вивчення цифр і знаків	Розрізнення та називання цифр від 1 до 7. Позначення кількості відповідною цифрою	Розрізнення й називання цифр від 1 до 10. Розуміння знаків більше «>», менше «<», дорівнює «=»
	7	Поділ предметів та геометричних фігур на дві однакові (рівні) частини	Поділ предметів та геометричних фігур навпіл. Порівняння цілого та частини, називання частини предмета	Поділ моделей геометричних фігур різними способами, отримання частин різної форми. Поділ предметів навпіл, якщо їх не можна зігнути
	8	Класифікація предметів, геометричних фігур, множин	Здійснення класифікації за однією з ознак, зміна критеріїв, перегруповування	Класифікація за двома ознаками
	9	Порівняння величин предметів	Вимірювання довжини, ширини, висоти, товщини предметів, сипких речовин та рідин за допомогою декількох умовних мір, зорово; порівняння отриманого результату. Здійснення серіації (предметів, геометричних фігур, множин) на рівні предметно-практичних дій, на рівні чисел	Вимірювання величин предметів, об'єму сипких речовин та рідин за допомогою однієї умовної міри, порівняння величин. Визначення двох якісних співвідношень між упорядкованими предметами, множинами
	10	Геометричні уявлення	Прямокутник. Видозмінювання геометричних фігур шляхом практичних дій, виділення їхніх основних ознак, порівняння між собою (круг,	Відображення фігур за контурним зразком

Закінчення таблиці

Компоненти	№	Зміст програмового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Змістовий			квадрат, трикутник, прямокутник). Визначення форми предметів за допомогою геометричної фігури як еталона. Знаходження закономірності та продовження рядів	
	11	Орієнтування у просторі	Визначення словом розташування предметів відносно себе та інших об'єктів (зліва, справа, угорі, унизу, попереду, позаду)	Виконання графічного диктанта
	12	Знання одиниць часу	Послідовне називання днів тижня від будь-якого. Визначення днів тижня за календарем	Визначення днів тижня: який день був учора, який сьогодні, який буде завтра. Визначення місяців за календарем
Дійовий	13	Виявлення елементів навчальної діяльності	Виявлення вмінь самостійно діяти за словесною інструкцією педагога та позитивно сприймати диференційовану оцінку	Самостійне формулювання питальних речень, вироблення навичок взаємоконтролю, взаємооцінювання

ДРУГИЙ КВАРТАЛ

Компоненти	№	Зміст програмового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Мотиваційний	1	Виявлення пізнавального інтересу до математичної діяльності	Виявлення уваги, спостережливості	Уміння відрізнати головне від другорядного
Змістовий	2	Лічба	Лічба предметів від будь-якого. Утворення множин за заданим числом (відлічування меншої кількості від більшої)	Лічба групами (по два)

Продовження таблиці

Ком-по-ненти	№	Зміст про-грамового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Змістовий	3	Порядкова лічба	Порядкова лічба у межах 9	Порядкова лічба у межах 12. Усвідомлення значення напрямку для порядкової лічби
	4	Знання чисел	Утворення чисел 8, 9. Порівняння суміжних чисел. Поняття «пара»	Утворення чисел другого десятка (11, 12)
	5	Знання складу чисел	Знання кількісного складу чисел з одиниць у межах 5	Знання складу чисел з двох менших у межах 10
	6	Вивчення цифр	Вивчення цифр 8, 9. Розрізнення цифр від 1 до 9	Позначення цифрами однозначних та двозначних чисел у межах 12
	7	Формування навичок обчислення	Порівняння суміжних чисел	Розуміння сутності та структури арифметичної задачі. Складання та розв'язування задач на знаходження суми та остачі (за практичними діями, за малюнком)
	8	Поділ геометричних фігур на рівні частини	Поділ на 4 однакові (рівні) частини. Розуміння відношення між частиною та цілим. Назва частини предмета, геометричної фігури	Поділ моделей геометричних фігур на 8 рівних частин у різних способів, отримання частин різної форми. Назва частини геометричної фігури. Поділ предмета на рівні частини, якщо його не можна зігнути
	9	Операції з множинами	Класифікація предметів та геометричних фігур (за формою, величиною); об'єднання елементів; вилучення зайвих; поділ на непересічні множини, встановлення відношень між ними. Уміння узагальнювати	Уявлення про пересічні множини

Закінчення таблиці

Ком-по-ненти	№	Зміст про-грамового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Змістовий	10	Вимірювання безперервних величин	Вимірювання об'єму сипких речовин та рідин (фіксація результату фішками); здійснення лінійного вимірювання за допомогою однієї умовної міри. Утворення ряду величин, зміна основи серіації та групування	Здійснення серіації на мовленнєвому рівні. Вимірювання однією умовною мірою, поєднання вимірювання та лічби
	11	Геометричні уявлення	Чотирикутники. Розуміння умовного поділу фігур на дві групи: площинні (круг, квадрат, трикутник) та об'ємні (куб, куля, циліндр). Порівнювання фігур між собою, визначення подібного, відмінного (коло, круг). Виконання завдань на побудову та перебудову геометричних фігур практичними діями та шляхом розумових операцій	Овал, многокутники (п'ятикутник, шестикутник), називання та показ їхніх елементів, порівняння між собою, з іншими геометричними фігурами
	12	Орієнтування у просторі	Орієнтація на площині (столі, аркуші)	Визначення напрямку руху за допомогою плану-схеми
	13	Знання одиниць часу	Визначення місяців за календарем	Визначення часу з точністю до півгодини. Диференціювання понять: «зараз», «згодом», «раніше», «пізніше»
Дійовий	14	Виявлення елементів навчальної діяльності	Виконання завдань із мінімальною допомогою педагога. Формування навичок самооцінки, взаємоконтролю та позитивного ставлення до них	Формування навичок самооцінки та самоконтролю. Самостійне виконання завдань за вказівкою педагога, планування своїх дій

ТРЕТІЙ КВАРТАЛ

Компоненти	№ з/п	Зміст програмового завдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Мотиваційний	1	Виявлення пізнавального інтересу та пізнавальної активності	Виявлення пізнавального інтересу до математичної діяльності	Виявлення бажання самостійно складати головоломки, загадки
	2	Лічба	Кількісна та порядкова лічба у межах 10	Кількісна та порядкова лічба у межах 15. Зміна напрямку лічби
Змістовий	3	Знання чисел	Утворення числа 10	Утворення чисел другого десятка (13, 14, 15)
	4	Знання складу чисел	Знання складу чисел із двох менших у межах 5	Знання складу чисел із двох менших у межах 10
	5	Знання знаків, цифр	Цифра 0, уміння розпізнавати цифри від 1 до 10	Позначення двозначних чисел (13, 14, 15) цифрами
	6	Здійснення обчислень	Розуміння структури простих арифметичних задач. Складання та розв'язування задач на знаходження суми й остачі. Виконання обчислень у межах 10 (додавання, віднімання). Записування арифметичних дій за допомогою цифрових карток та знаків, читання їх	Складання й розв'язування прямих та обернених задач. Розв'язання прикладів на додавання та віднімання
	7	Поділ геометричних фігур на рівні частини	Поділ моделей геометричних фігур на 8 рівних частин у різний спосіб, отримання частин різної форми. Назва частин геометричної фігури	Поділ предметів на рівні частини, якщо їх не можна зігнути

Закінчення таблиці

Ком- по- ненти	№ з/п	Зміст програ- мового за- вдання	Набір математичних знань, умінь	
			Достатній рівень	Високий рівень
Змістовий	8	Операції з множинами	Уявлення про пересічні множини	Встановлення правила класифікації геометричних фігур самостійно
	9	Вимірювання об'єму сипких речовин та рідин, лінійне вимірювання	Вимірювання однією умовною мірою, порівняння вимірювання та лічби. Знайомство з різними стандартними одиницями мір (літр, метр, кілограм)	Вимірювання різними мірами. Розуміння залежності результату від величини міри. Побудова прямої лінії за допомогою лінійки. Вимірювання відрізків
	10	Геометричні уявлення	Овал	Трапеція
	11	Орієнтування у просторі	Визначення напрямку руху за допомогою плану-схеми	Самостійне складання плану-схеми
	12	Орієнтування в часі	Знання одиниць часу: у тижні 7 днів, у місяці — чотири тижні. Знання днів тижня : який день був учора, який сьогодні, який буде завтра. Диференціювання понять: «зараз», «згодом», «раніше», «пізніше»	Визначення часу за годинником з точністю до чверті години
Дійовий	13	Здійснення самооцінки та самоконтролю	Здійснення самооцінки та самоконтролю за діями та результатом. Виявлення самостійності у виконанні завдань	Виявлення елементарних форм критичного мислення, самооцінки та самоконтролю

ПОКАЗНИКИ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ком- по- ненти	Достатній рівень	Високий рівень
Мотива- ційний	Дитина охоче займається математичною діяльністю, виявляє пізнавальний інтерес та пізнавальну активність;	Дитина виявляє ініціативу в сприйманні та запам'ятовуванні математичних понять;
Змістовий	<p>знає числа й цифри у межах 10, знаки «+», «-», «=»;</p> <p>користується кількісною та порядковою лічбою у межах 10;</p> <p>знає склад чисел із двох менших у межах 5;</p> <p>розуміє відношення між множинами, числами, між результатами вимірювання, доводить, аргументує результати зіставлення;</p> <p>поділяє предмети, геометричні фігури на 2, 4 рівні частини, називає їх;</p> <p>вимірює об'єм сипких речовин та рідин; виконує лінійне вимірювання умовною мірою; виконує завдання на класифікацію та серіацію (за 1—2 ознаками), змінює критерії, перегруповує (на предметно-практичному рівні);</p> <p>характеризує геометричні фігури, порівнює їх між собою, видозмінює шляхом практичних дій та розумових операцій, визначає форму предметів за допомогою геометричної фігури як еталона;</p> <p>розуміє сутність та структуру простих арифметичних задач, аргументує вибір дії в процесі аналізу, здійснює обчислення у межах 10;</p> <p>визначає словом розташування предметів відносно себе та інших об'єктів, за планом-схемою;</p>	<p>оперує множинами: утворює пересічні та непересічні множини, робить узагальнення, висновки;</p> <p>поділяє предмети, геометричні фігури на 8 рівних частин; називає частини предмета;</p> <p>вимірює різними стандартними одиницями мір, умовною мірою, розуміє залежність результату від величини міри;</p> <p>класифікує, будує ряд величин на мовленнєвому рівні; розуміє поняття «многокутники»;</p> <p>відображає фігури за контурним зразком;</p> <p>складає й розв'язує прямі та обернені задачі;</p> <p>знає числа й цифри у межах 15, знаки «<», «>»;</p> <p>користується кількісною та порядковою лічбою у межах 15;</p> <p>знає склад чисел з двох менших у межах 10;</p> <p>самостійно складає план-схему;</p> <p>користується календарем;</p> <p>знає, що рік складається з 12 місяців;</p> <p>визначає час за годинником з точністю до чверті години;</p>

Закінчення таблиці

Ком- по- ненти	Достатній рівень	Високий рівень
Дійовий	знає, що місяць складається з тижнів, а тиждень із днів; самостійно виконує завдання, виправляє помилки в процесі дій, адекватно оцінює свою роботу; переносить знання в інші види діяльності	довільно, у потрібний момент відтворює знання, використовує їх у життєвих ситуаціях; здійснює контрольні оцінювальні дії, виявляє творчість, ініціативу, самостійність

2. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Особливу увагу в організації навчально-виховного процесу слід приділяти мотивації, оскільки саме вона є однією з важливих умов, що забезпечує активність, підвищення й досягнення об'єктивно можливих результатів діяльності за раціональних витрат часу та сил. Позитивні мотиви навчання зумовлюють його успіх, тому спонукання до навчання та мотивація розглядаються фахівцями як спеціальні педагогічні завдання. Необхідно створити такі умови, які забезпечать дитині переживання щодо успіху в навчальній роботі, відчуття радості на шляху просування від незнання до знання.

Важливими умовами формування мотивів є організація навчання, за якої дитина діє, тобто активно залучається до процесу самостійного пошуку нових знань; організація навчального процесу на оптимальному рівні розвитку; підвищення інтересу до навчальної праці завдяки її різноманітності; розуміння дітьми необхідності, важливості, доцільності вивчення предмета; зв'язок нового матеріалу з раніше вивченим; яскравість, емоційність навчального матеріалу; створення педагогом емоційної атмосфери навчання, сприятливого спілкування в процесі засвоєння знань; постійна перевірка й оцінювання роботи дітей.

Визначення цілей, усвідомлення їх важливості, значущості є не тільки освітнім, а й внутрішньо-особистісним процесом, у результаті якого набуті дітьми знання перетворюються в уміння, входять у систему досвіду. У першому кварталі акцент слід робити на формуванні мотивації математичної діяльності дітей. Широко використовуються зовнішні методи стимулювання математичної діяльності дітей (різні форми зацікавленості, заохочення, наочність, гра тощо). Саме вони забезпечують розвиток позитивних емоцій дошкільників, допитливість, прагнення до пошукової діяльності, формування пізнавального інтересу та активності, розуміння значущості математики в житті людей — усе це є важливими критеріями математичної компетентності.

Запропонована система занять побудована на сюжетах казок, знайомих дітям старшого дошкільного віку. Вихователь обов'язково за декілька днів до заняття читає дітям казку та обговорює разом з дітьми її зміст, розглядаючи проблемні ситуації, у які потрапили герої казок. Наприклад: «Чому ведмежата з казки «Двоє жадібних ведмежат» залишились голодними?», «Як допомогти ді-

вчинці Червоній Шапочці першій потрапити до бабусі?» тощо. На занятті з математики вихователь пропонує виконати навчально-ігрові завдання. Наприклад: «Допомогти Попелюшці посадити квіти», «Знайти Дідову рукавичку», «Допомогти Білосніжці знайти дорогу з лісу» тощо. Дошкільники не виконують ігрове завдання (допомогти героям казок) без навчального (визначити місце предмета серед інших, порівняти геометричні орнаменти, відлічити потрібну кількість клітинок).

Емоційну насиченість занять допомагають створювати фізкультхвилинки математичного змісту та художнє слово. Так, фізкультхвилинки задовольняють потребу дітей у руховій діяльності, знімають утому, викликають інтерес («Де були — не скажемо, а що бачили — покажемо», «Увага!», «Напиши цифру» тощо). Наприклад: у фізкультхвилинці «Покажіть» завдання даються дітям у різній послідовності: «Покажи широкий стілець, ще ширший; вузький, ще вузький; високий, ще вищий; низький, ще нижчий тощо». Це сприяє закріпленню математичних знань дошкільників, підвищенню їхньої активності в другій частині заняття. Художнє слово допомагає активізувати дітей, переключити з одного завдання на інше. Перше знайомство дітей з віршиками, лічилками, загадками, приказками тощо проходить на занятті з математики, а завчання відбувається у вільний від занять час. Художнє слово використовується в різних ситуаціях залежно від мети пізнавального спілкування (у вільній ігровій діяльності, пізнавальних бесідах, розвагах, святах тощо). Загадки, віршики, приказки, жарти допомагають педагогові не тільки зацікавити дітей, а й просто та невимушено ознайомити їх із числом та іншими математичними поняттями. Художнє слово сприяє посиленню емоційно-образного аспекту навчального процесу, відновленню інтересу дітей до виконання математичних завдань.

Однією з умов формування позитивної мотивації в дошкільників є використання різних прийомів заохочення: схвалення, похвали, авансування особистості, нагороди (присвоєння титулів «Розумник», «Винахідник»), підтримання успіхів. Велику роль відіграє емоційне невербальне спілкування дорослого з дітьми — погляд, жест, міміка. Заохочуючи дошкільників, педагог обов'язково враховує індивідуальні особливості кожної дитини (темп оволодіння матеріалом, здібності, інтереси тощо).

Розгорнуте словесне схвалення найчастіше необхідне дошкільникам середнього рівня з байдужим ставленням до предмета («Ти молодець, придумав гарний візерунок, у якому цікаво поєднуються фігури»). У «слабких» дітей з низьким, як правило, рівнем мотивації, необхідно відзначати найменший успіх і знаходити привід

похвалити. У тій чи іншій формі варто заохочувати кожну дитину, оскільки необхідно задовольняти соціальні потреби особистості, яка перебуває в розвитку. Отже, підвищення емоційного тону кожного вихованця досягається за допомогою тактовної й адекватної системи заохочень, підтримки дій дошкільників і форми спілкування з дітьми — співробітництва.

У процесі роботи педагог уводить вихованців у ситуацію «утруднення»: пропонує виконати завдання, у ході якого необхідно здобути нові знання, базуючись на раніше засвоєних. Наприклад, вихованці вміють поділяти геометричні фігури на однакові частини прийомом згинання. Наступне завдання — знайти спосіб поділу предметів, якщо їх не можна зігнути. Проблема, яка виникає, сприяє створенню в дошкільників позитивного емоційного ставлення до нового навчального матеріалу та викликає необхідність засвоїти його.

Розгляньмо вплив мотивації діяльності на якість виконання математичних завдань на прикладі заняття за сюжетом казки «Попелюшка» (заняття 7). Протягом заняття вихованці вирішували такі навчально-ігрові ситуації: у першій необхідно було знайти замок Попелюшки та визначити найкоротший шлях до нього (вказати на порушення закономірності в розташуванні геометричних фігур та знайти спосіб порівняти відстань); у другій — посадити квіти в певному порядку (порядкова лічба з урахуванням напрямку); у третій ситуації — розкласти квасолу в кошики (класифікація геометричних фігур); у четвертій — своєчасно повернутися додому (ознайомлення з пісочним годинником, часовим інтервалом тривалістю в одну хвилину).

Таким чином, для того щоб допомогти Попелюшці, дошкільникам необхідно виконати навчальні завдання. Ігрові ситуації «допоможи, підкажи Попелюшці» спонукають вихованців до нових спроб у виконанні завдань та активних пошуків розв'язань. Щоб створити атмосферу співпраці, вихователь має протягом заняття підбадьорювати дітей, допомагати їм допоміжними запитаннями, не одразу давати готову підказку, ставити запитання-роздуми: «А ти як думаєш?», «Може, ти зробив помилку?», «Чому в тебе не виходить?».

У другому кварталі розвиток мотиваційного компонента в старших дошкільників значною мірою залежить від використання внутрішніх стимулів (логіка навчального процесу, вмiла постановка пізнавальних завдань, раціональні способи їх розв'язання тощо). Саме за таких умов знання, отримані дітьми, засвоюються швидше, легше, ніж під час тривалих «бездушних» вправ. Наприклад: виконуючи завдання «Знайди гудзик» (заняття 19, завдання 2),

вихованці закріплюють знання стосовно простору, форми, величини. Педагог (або дитина) задумує гудзик з різними якостями, інші діти за допомогою запитань відгадують, який він: «Він круглий?», «Він має два отвори?», «Він найбільший?», «Він лежить у верхньому правому куті?» тощо. На запитання можна відповідати тільки «так» чи «ні».

Особливістю формування математичної компетентності в третьому кварталі є насиченість навчального процесу проблемними життєвими ситуаціями практичного характеру, які активізують пізнавальні інтереси дітей, розвивають передумови логічного мислення, вправляють вихованців у використанні набутих знань з математики. Прикладом може бути така ситуація: розподілити речі на дві групи за різними ознаками (завдання 25, завдання 2). Діти не тільки знайомляться зі складом числа з двох менших, а й учаться ставити предмети на дві полицьки та доводити свою думку. Наприклад: якщо одна полицька вища, а друга нижча, то можна розподілити речі на дві групи за розміром. А якщо полицьки заввишки однакові, то можна поставити посуд окремо, а праску окремо. Отже, вихованці вчать логічно мислити, здобувати нові знання та докази. Запропоновані в ході навчальної діяльності завдання стають не тільки зрозумілими, але й внутрішньо прийнятими, набувають значущості для дитини, знаходять відгук у її переживаннях.

3. ІНДИВІДУАЛЬНО-ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД — ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Форму організації навчальної діяльності дошкільників необхідно обирати, виходячи з основної дидактичної мети та змісту навчального матеріалу. Критеріями диференціації мають виступати не тільки обсяг математичних знань та вмінь, а й ставлення дітей до математичної діяльності, рівень їхньої самостійності, уміння контролювати та оцінювати свої дії, переносити знання та вміння в інші види діяльності. Залежно від рівня знань, самостійності дітей тощо вихователь обирає одну з форм роботи: індивідуальну, групову або колективну.

У першому кварталі перевагу слід надавати роботі з окремими підгрупами дошкільників. Такі заняття використовують тоді, коли неможливо вивчати чи закріплювати з вихованцями різних підгруп матеріал однієї теми одночасно, бо він дуже простий для дітей однієї підгрупи й занадто складний для іншої. За такої організації вихователь має змогу приділяти увагу кожній дитині, але зменшується час на самостійну діяльність дітей.

Виходячи з того, що рівень самостійності в старших дошкільників протягом першого кварталу значно збільшується, у другому й третьому разом з індивідуальною та груповою формами роботи можна використовувати колективну. На таких заняттях діти суміжних рівнів працюють одночасно. Диференційований підхід здійснюється у межах групи без порушення колективної організації праці вихованців, коли педагог має можливість працювати окремо з дітьми різних рівнів одночасно та зменшити час на навчальну діяльність. Простежмо роботу двох підгруп на прикладі заняття за сюжетом казки «Буратіно» (заняття 13).

СТРУКТУРА КОЛЕКТИВНОГО ЗАНЯТТЯ З РІЗНИМ ПРОГРАМОВИМ ЗМІСТОМ ДЛЯ ДВОХ ПІДГРУП

Робота з дітьми достатнього та середнього рівнів (I підгрупа)	Робота з дітьми високого рівня (II підгрупа)
Вихователь починає працювати з першою підгрупою: пояснення завдання.	Робота вихователя з дітьми: 1) графічний диктант (вихователь працює весь час із дітьми);

Закінчення таблиці

Робота з дітьми достатнього та середнього рівнів (I підгрупа)	Робота з дітьми високого рівня (II підгрупа)
<p>Самостійна робота дітей: закріплення знань про числа та цифри</p> <p>Робота вихователя з дітьми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) перевірка попереднього завдання; 2) ознайомлення із суміжними числами (робота з демонстраційним матеріалом); 3) пояснення наступного завдання (вставити пропущені цифри) 	<p>2) перевірка завдання та пояснення наступного</p> <p>Самостійна робота дітей: закріплення знань про суміжні числа (діти за допомогою лічби знаходять помилки та виправляють їх)</p>
<p>Самостійна робота дітей: закріплення знань про суміжні числа</p>	<p>Робота вихователя з дітьми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) перевірка попереднього завдання; 2) ознайомлення зі складом числа 6 із двох менших; 3) пояснення наступного завдання
<p>Робота вихователя з дітьми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) перевірка попереднього завдання; 2) ознайомлення з числом та цифрою 8. <p>Самостійна робота дітей: обводять усі вісімки; заштриховують цифру 8; малюють 8 предметів.</p> <p>Робота вихователя з дітьми: перевірка завдання</p>	<p>Робота вихователя з дітьми: закріплення знань про склад числа з двох менших.</p> <p>Самостійна робота дітей:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) діти працюють над другою частиною завдання (знаходять відповідні пари чисел); 2) перевірка завдання

Як бачимо, упродовж такого заняття підгрупи працюють змінно: одна підгрупа самостійно, а інша — з вихователем.

Важливим напрямком навчання є спільна діяльність вихователя й дітей у невимушеній, довільній формі. Педагог спонукає дітей до активності, залучаючи їх до тієї чи іншої діяльності. Після кожного заняття дорослі вчать використовувати знання, набуті на занятті, в різних сферах життєдіяльності. Наприклад: знання з теми «Вимірювання» можна використати, здійснюючи таку діяльність.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН РОБОТИ НА ТИЖДЕНЬ

Сфери діяльності	Компоненти математичної компетентності		
	мотиваційний	змістовий	дійовий
Сюжетно-рольова гра	Напоїти ляльок соком	Закріпити вміння поділу рідини на рівні частини (обговорити з дітьми ситуацію: як налити соку порівну в склянки різної величини)	Самостійно знайти спосіб поділу, перевірити правильність дій (самостійність)
Природа	Допомогти полити квіти	Учити відміряти необхідну кількість умовних мір (вологолюбним квітам відміряти по дві міри води, сухостійким — по одній)	Контролювати дії за допомогою фішок (самоконтроль)
Художня праця	Виготовити для дітей молодшої групи прапорці	Учити міряти довжину умовною мірою	Запропонувати дітям визначити, чиї прапорці можна подарувати (самооцінка)

Подані в посібнику конспекти занять дозволяють здійснити диференційно-особистісний підхід до кожної дитини. Перед початком кожного кварталу проводяться контрольно-діагностичні заняття (1, 12, 24, 36), які допоможуть визначити рівень математичного розвитку дитини. Вони підкажуть, які за складністю завдання можна давати дітям. До кожного навчального заняття пропонуються завдання високого і достатнього рівнів складності. Якщо дитина виконує завдання контрольно-діагностичних занять правильно, охайно, виявляє творчість, самостійність, оригінальність, їй можна запропонувати завдання високого рівня. Якщо їй необхідна постійна допомога, вона припускається помилок, — достатнього рівня. Якщо навіть із допомогою дорослого їй складно виконувати завдання, дитина не може виправити своїх помилок, з нею треба займатися за програмою попередньої вікової групи.

Враховуючи обсяг знань дітей, їхній інтерес до занять, рівень самостійності, темп виконання тощо, вихователь обирає одну з форм роботи — індивідуальну, в малих групах або колективну — та самостійно встановлює послідовність і кількість завдань.

4. ФОРМУВАННЯ ДІЙОВОГО КОМПОНЕНТА МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Коли старші дошкільники оволодівають знаннями, значущим є формування передумов навчальної праці. Програма формування математичної компетентності вже в першому кварталі передбачає вироблення в дітей передумов навчальної діяльності, а саме: виховання самостійності, елементарних навичок контролю та оцінювання. Особливістю навчання є те, що перед виконанням завдань дітям не дають готові зразки, а спочатку пояснюють завдання, різними прийомами стимулюють їхню діяльність і тільки тоді, коли більша частина вихованців справляється з роботою, пропонують зразок для перевірки. Така організація навчання сприяє запам'ятовуванню дошкільниками інструкції, утриманню її в пам'яті, самостійному вибору способу розв'язання завдання, плануванню дій тощо. Ефективними у формуванні самостійності дітей є завдання, які мають декілька варіантів розв'язання. Наприклад: знайти безпечний шлях у лабіринтах, поділити геометричні фігури на частини різної форми тощо. Дошкільники мають змогу виявити незалежність та ініціативу у виборі рішень, отримуючи дозовану допомогу.

Формування навичок контролю та оцінювання здійснюється поетапно: перший етап — педагогічна оцінка; другий етап — взаємооцінка і взаємоконтроль однолітків; третій етап — самоконтроль і самооцінка. Контроль за діяльністю дітей та її оцінювання на першому етапі здійснює переважно педагог. Він змістовно оцінює процес, його результати, надає розгорнуті коментарі, які мають засвоїти діти, акцентує увагу на тому, що вдалося і чому, доброзичливо радить, як поліпшити роботу. За таких умов організації навчально-виховного процесу використовується особистісний спосіб оцінювання, що полягає у порівнянні існуючих досягнень дитини з набутими.

Якщо на початку навчання вміння оцінювати формуються в дітей на основі наслідування оцінних дій дорослого, то в другому кварталі слід створити умови для формування взаємоконтролю та взаємооцінювання (або колективного обговорення відповідей). Дошкільники є активними учасниками педагогічного процесу під час виконання навчального завдання. Після виконання завдання вони обмінюються навчальними картками, перевіряють завдання свого сусіда та оцінюють його. Така ситуація сприяє оволодінню не тільки навичками взаємоконтролю та взаємооцінювання, а й культурою праці. Під час взаємоперевірки діти швидше помічають

помилки, намагаються допомогти одне одному. Поступово в них виникає звичка позитивно ставитися до взаємоперевірки та взаємооцінювання робіт.

За аналогією до методики О. Л. Кононко («Присвоєння знака якості») застосовуються умовні позначки (зірочки), які дають можливість визначити рівень виконання кожного завдання. Діти вчаться адекватно оцінювати роботу за трьома критеріями (блакитна зірка — правильно, без помилок; жовта — охайно; фіолетова — оригінально, по-своєму). У процесі оцінювання роботи дітям надається право присвоїти собі всі три зірочки або відмовитися від якоїсь (чи від усіх) у разі недосягнення належного рівня виконання. Отже, вихованці здобувають право частково або повністю присудити собі «знак якості» залежно від того, на яку оцінку заслуговує кінцевий результат за кожним з означених критеріїв (правильно, охайно, по-своєму).

5. Виявлення рівня сформованості математичної компетентності

Виявлення рівня сформованості математичної компетентності здійснюється за такими критеріями:

1. Ставлення дитини до математичної діяльності.
2. Обсяг та якість знань з математики.
3. Здатність виявляти процесуальні, контрольно-оцінні вміння.

Рівень сформованості математичної компетентності в дітей старшого дошкільного віку можна виявити за допомогою діагностичної експрес-методики (ДЕМ). Блоки завдань закладено за трьома компонентами математичної компетентності (мотиваційний, змістовий, діювий).

Блок завдань мотиваційного компонента. Метою першого завдання є виявити характер ставлення вихованців до математичної діяльності, зацікавленість нею. Дітям пропонують запитання, за допомогою яких можна зрозуміти, як вони ставляться до математики:

- «Яке заняття тобі подобається найбільше?»
- «Чи подобаються тобі заняття з математики? Чому?»
- «Що ти робиш на заняттях з математики?»
- «Що тобі найбільше подобається робити на заняттях з математики?»

Друге завдання визначає, чи розуміють вихованці значущість математики в житті людей. Дошкільникам пропонується вибрати серед ілюстрацій (дитина телефонує, дівчинка накриває на стіл, хлопчик наливає воду в чайник тощо) ті, що відображують діяльність дітей, пов'язану з практичним застосуванням математичних знань, пояснити їх значущість і відповісти на запитання: «Для чого потрібно вивчати математику?».

Мета третього завдання — виявити вплив мотивації діяльності на якість математичних знань, умінь. Дошкільникам пропонується виконати на вибір декілька завдань математичного змісту (полічити предмети, викласти орнамент із різних за формою та величиною геометричних фігур, визначити за допомогою вимірювання найдовшу стрічку, знайти за схемою заховану іграшку). Вплив ставлення дитини до математичної діяльності на якість виконання завдань фіксується за такими показниками:

1. Виявляє зацікавленість завданням / виявляє байдужість.
2. Виявляє активність / відповідає тільки за викликом.
3. Виконує роботу старанно / недбало.
4. Часто відволікається на роздавальний матеріал / підтримує порядок на столі.

5. Милується своєю роботою після слів «заняття закінчено» / швидко встає із-за столу.

Блок завдань змістового компонента. Ви можете скористатися конспектами контрольно-діагностичних занять (заняття 1, 12, 24, 36). Метою завдань є виявити:

- знання чисел та цифр;
- знання дошкільників стосовно геометричних фігур (назви, характерні особливості);
- знання дітей стосовно вимірювання (відповідності обраної міри вимірюваному об'єкту, техніки вимірювання, розуміння залежності результату від величини міри);
- знання дітей щодо основних просторових напрямків (угорі — унизу, зліва — справа, попереду — позаду, близько — далеко), уміння орієнтуватися на площині;
- знання дітей щодо днів тижня, місяців (назви та послідовність), годин і хвилин.

Блок завдань дійового компонента. У першому завданні необхідно виявити наявність у дітей умінь використовувати набуті знання з математики в спеціально створених ситуаціях, самостійній діяльності. Наприклад: щоб виявити вміння використовувати лічбу, запропонувати розвісити чисті рушнички.

Друге завдання дозволить виявити здатність дітей самостійно виконувати математичні завдання. Наприклад: у процесі роботи над вправою «Де живуть фігури?» дітям необхідно знайти декілька варіантів виконання завдання.

Третє завдання «Знайди закономірність і продовж ряд» дозволяє визначити, наскільки в дітей розвинені найпростіші форми самоконтролю та самооцінювання. Метою є перевірити, чи помічають дошкільники розбіжності між зразком і своєю роботою, виявити характер помилок, уміння їх виправляти.

Під час виконання завдань дійового компонента фіксуються особливості діяльності та поведінки дітей:

1. Слухає інструкцію уважно, повторює її про себе/перепитує, що робити, не може утримувати інструкцію в пам'яті.
2. Встигає закінчити роботу/лишає її незакінченою.
3. Постійно перевіряє роботу, самостійно виправляє помилки/припускається помилок, не помічає їх.
4. Стежить за відповідями однолітків, виправляє помилки/слухає не уважно.
5. Виконує самостійно завдання від початку до кінця/наслідує сусіда або зразок.
6. Працює зосереджено, намагається подолати труднощі, відновлює спроби/довго не наважується працювати; потребує допомоги, але не звертається по неї.

Отримані дані фіксуються в картках відповідними позначками (засвоєно, засвоєно частково, не засвоєно), або зазначається конкретно, які знає цифри, геометричні фігури тощо.

ХАРАКТЕРИСТИКА СФОРМОВАНOSTІ КОМПОНЕНТІВ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Характер діяльності та поведінки дітей	Рівні
<p>Мотиваційний: виявляє стійкий інтерес, виконує роботу старанно, працює зосереджено, виконує завдання до кінця, якісно, без помилок, милується своєю роботою.</p> <p>Змістовий: має знання про кількість, час, форму, простір, величину згідно з вимогами програми та більше; самостійно відповідає на запитання.</p> <p>Дійовий: має життєвий досвід у сфері математики, виконує правильно завдання варіативні та з елементами новизни, виявляє ініціативу й незалежність, адекватно оцінює свої дії та результат</p>	Високий
<p>Мотиваційний: виявляє нестійкий інтерес, намагається долати труднощі, відновлює спроби; завдання виконує, але іноді потребує допомоги, пояснення; розуміє значення математики в житті, але пояснити не може.</p> <p>Змістовий: має знання з математики тільки в межах цієї вікової групи, потребує незначної допомоги дорослого.</p> <p>Дійовий: за умови нагадування використовує знання в життєвих ситуаціях, потребує незначної допомоги; самооцінка інколи завищена; виконує тільки варіативні завдання; припускається помилок, виправляє їх, користуючись допомогою дорослого</p>	Достатній
<p>Мотиваційний: виявляє байдуже ставлення, постійно потребує заохочень, довго не починає працювати, відволікається; потребує допомоги, але не звертається по неї; не завжди розуміє та може пояснити значення математики в житті.</p> <p>Змістовий: має неповні знання у межах цієї вікової групи, відповідає тільки за умови надання допомоги у вигляді регулярних додаткових запитань.</p> <p>Дійовий: тільки з деяких тем використовує знання в життєвих ситуаціях; виконує завдання частково або повторює зразок; самооцінка занижена; помічає помилки, але виправити не може</p>	Середній
<p>Мотиваційний: виявляє негативне ставлення до роботи, виконує її недбало, не розуміє значення математики в житті.</p> <p>Змістовий: має знання у межах попередньої вікової групи, не завжди та з помилками відповідає на запитання.</p> <p>Дійовий: перенесення знань в інші види діяльності відсутнє, не може оцінити роботу, помилок не помічає, не завжди та з помилками виконує завдання</p>	Низький

6. ОРІЄНТОВНІ КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНОРІВНЕВИХ ЗАВДАНЬ*

ЗАНЯТТЯ 1. КОНТРОЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНЕ

Мета: виявити знання дітей про числа та цифри, розвивати вміння порівнювати сукупність предметів за кількістю елементів, розрізняти й називати геометричні фігури, тіла, порівнювати предмети за величиною. Виявити ставлення дітей до математики; розвивати вміння слухати вказівки вихователя, діяти відповідно до них, виявити рівень самостійності у виконанні завдань.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці (червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні на нас чекає цікава подорож у країну казок. Яким видом транспорту ми будемо подорожувати, ви дізнаєтеся, коли відгадаєте загадку:

Один із трубою,
тягне всіх за собою. (Потяг.)

На цьому потязі ми вирушимо в подорож. (Вихователь пропонує відкрити зошит і знайти перше завдання.)

1 ЗАВДАННЯ «ПРОНУМЕРУЙ ВАГОНИ» (РЗ, 2).

Пронумеруйте кожний вагончик по порядку, починаючи від паровоза. З'єднайте їх з відповідною цифрою стрілочками.

Але наш потяг чомусь не рушає з місця. Подивіться уважно та подумайте чому.

Якої форми мають бути колеса? Чому? Чому не підходять квадратні колеса?

Домалюйте круглі колеса. (Вихователь пропонує замінити квадратні колеса на круглі.)

Тепер ми можемо їхати в гості до тварин.

* Заняття з позначкою «*» розраховані на дітей високого рівня. У робочому зошиті завдання у межах програми старшої групи (достатній рівень) позначені піктограмою «Ромашка», завдання високого рівня — піктограмою «Бджілка».

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ, ДЕ ЧИЙ БУДИНОЧОК» (РЗ, 2).

Допоможіть тваринам знайти їхні будиночки. Намалюйте кожній тваринці доріжку до її будиночка. Доведіть свій вибір. Зафарбуйте найвищий будинок зеленим кольором, найнижчий — синім.

3 ЗАВДАННЯ «РОЗСТАВ ПРЕДМЕТИ» (РЗ, 3).

Наступна наша зупинка в казці «Маша і Ведмідь».

Допоможіть Маші виконати доручення Ведмеда, розставити предмети на полицки за правилом: на першій знизу поставте предмети, які або частини яких схожі на кулю, на другій — трикутної форми, на третій — квадратної. Визначте самостійно, які предмети слід розмістити на інших полицках. Вкажіть місце предметів на полицках стрілочками. Доведіть правильність свого вибору.

4 ЗАВДАННЯ «КОЛИ ЦЕ БУВАЄ?» (РЗ, 3).

Визначте, у яку частину доби відбуваються події на малюнках. З'єднайте стрілочками картинки, на яких події відбуваються в одну й ту саму частину доби. Доведіть свою думку.

5 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ НАПРЯМОК» (РЗ, 4).

На наступній зупинці потяга вашої допомоги чекає татусь Восьминіг. Його діти змішалися із сусідськими. Розрізніть їх, розфарбуйте тих, що пливуть вліво. Порахуйте їхню кількість та обведіть відповідну цифру.

6 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ЦІЛЕ» (РЗ, 4).

От наш потяг зупинився на останній станції, у казці «Курочка Ряба». Ми маємо допомогти Курочці Рябі скласти розбиті яйця. З'єднайте відповідні половинки стрілочками. Доведіть свій вибір.

Наша подорож закінчилася.

Які завдання були важкими? Чому?

Які завдання були легкими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 2

Тема. Календар. Геометричні фігури.

Мета: викликати позитивні емоції в дітей під час бесіди про математику. Ознайомити дітей з календарем, днями тижня. Навчати називати послідовно дні тижня від будь-якого. Закріплювати знання стосовно геометричних фігур, розвивати уміння складати геометричний орнамент. Навчати відзначати початок і кінець дій. Розвивати уяву, творчість.

Підготовча робота: на заняттях з аплікації, у самостійній діяльності діти вирізають геометричні фігури різного кольору та величини; складають орнаменти за зразком та самостійно.

Демонстраційний матеріал: різні види календарів (відривний, перекидний, настільний та ін.), модель календаря року (дод. 1).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка і лінійна модель днів тижня з кольорової вставки, кольорові олівці (червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні у нас незвичайне заняття. Ми вирушаємо в подорож до країни Математики й пройдемо її стежинами, де дізнаємося багато цікавого. Математику називають королевою всіх наук. Як ви вважаєте, чому? Для чого треба знати цифри? Навіщо вміти рахувати? Так, без математики не обійтись. Математика — наука точна й серйозна. І прожити нам без неї навіть дня не можна.

Діти, вас зустрічає королева цієї країни — Математика. Знайдіть її в зошиті та погляньте, яка вона гарна. Разом з нею до нас прийшли її помічниця — Бджілка-Розумниця та Ромашка-Всезнайка. На кожному занятті ви будете разом з ними допомагати героям різних казок виконувати завдання. Зверніть увагу на закладку в зошиті. Хто з помічників у вас намальований? Якщо на вашій закладці зображено бджілку, ви допомагаєте Бджілці-Розумниці. Якщо на вашій закладці зображено квітку, допомагаєте Ромашці-Всезнайці.

1 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ СУКНЮ КОРОЛЕВИ» (РЗ, 5).

Ми маємо допомогти королеві зібратись на бал.

Погляньте уважно на сукню королеви і скажіть, чого на ній не вистачає. (*Прикрас.*)

Чим можна прикрасити сукню королеви? (*Цифрами, геометричними фігурами.*)

Придумайте геометричні орнаменти і прикрасьте вбрання королеви.

З чого слід почати роботу?

Якої форми, величини, кольору фігури краще підібрати для спідниці (рукавів)? Чому?

Самостійна робота дітей (вихованці самостійно або за зразком складають орнаменти та прикрашають сукню).

Чому ви вважаєте, що роботу вже закінчено? (Після виконання завдання вихователь диференційовано оцінює роботу кожної дитини та пропонує відповідно до визначених критеріїв зафарбу-

вати зірочки біля завдання: правильно — блакитним, охайно — жовтим, по-своєму (оригінально) — фіолетовим.)*

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ДНЯМ ТИЖНЯ ЗІБРАТИСЬ НА БАЛ» (РЗ, 6).

1) Діти, королева Математика підготувала для вас загадку.

Висить бик, щодня худне, а в кінці року вмирає. Що це може бути? (Вихователь показує дітям новий відривний календар та той, яким користуються. Вихованці порівнюють, на скільки зменшився його розмір. Вихователь виставляє різні види календарів: настільний, перекидний, модель календаря року.

Навіщо нам потрібні календарі?

Про що можна дізнатися з календаря?

Ми з вами навчимося сьогодні визначати дні тижня. Може хто знає, як вони називаються?

2) Допоможіть дням тижня зібратися на бал. Послухайте уважно віршик.

Тижня дні на бал збирались
Та по-різному вдягались.
Неділя у сукні червоній прийшла,
В пелюстках троянди цей колір знайшла.
А от Понеділку сорочку неначе
Позичило сонечко жовтого гаряче.
Вівторок із сонячним зайчиком грався,
Під плащиком жовтим від нього сховався.
А от середа легку, як пір'ину,
На плечі накинула зелену хустину.
Четвер у хмарини клубочок узяв,
Блакитного светра із нього зв'язав.
А П'ятниця синю спідницю вдягла,
У хвилях морських колір цей віднайшла.
Субота костюми усі перебрала,
Найбільш фіолетовий уподобала.

3) Знайдіть дні тижня згідно зі словами віршика та розфарбуйте їх у відповідний колір. (Вихователь ще раз читає віршик, а діти зафарбовують вбрання днів тижня.)

Позначте стрілочками їх послідовність. Знайдіть, хто перший прийшов на бал. Від неділі проведіть стрілочку до наступного дня тижня і т. д.

Оцінювання.

(Діти ще раз називають дні тижня та позначають їх фішками лінійної площинної моделі: неділя — червона, понеділок —

* Далі цей етап називатиметься «Оцінювання».

жовтогаряча, вівторок — жовта, середа — зелена, четвер — блакитна, п'ятниця — синя, субота — фіолетова. Завдання повторити 2—3 рази від різних днів тижня.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ» (РЗ, 7).

Розфарбуйте віконця будиночків відповідним кольором, якщо в низькому будиночку першим увімкнув світло четвер, а у високому — субота. Яким кольором ви зафарбуєте перше віконечко у низькому будиночку? (*Блакитним.*) Чому? (*Світло там увімкнув четвер.*) У низькому розпочніть роботу зліва направо, а у високому — зверху вниз (вихователь пропонує повторювати разом з ним слова віршика).

Оцінювання.

Який сьогодні день тижня?

У який день тижня до вас буде приходити королева Математика? На цьому наша подорож закінчилася. Що вам на занятті сподобалося найбільше? Чому?

ЗАНЯТТЯ 2*

Тема. Календар. Геометричні фігури.

Мета: ознайомити дітей з осінніми місяцями. Закріпити знання геометричних фігур. Навчати самостійно складати з геометричних фігур орнамент, визначати, який день тижня був учора, який сьогодні, який буде завтра. Навчати дітей взаємооцінювати роботу за визначеними критеріями (правильно, охайно, по-своєму).

Демонстраційний матеріал: різні види календарів (відривний, перекидний, настільний та інші), модель календаря року (дод. 1).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка з кольорової вставки, кольорові олівці (червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий).

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ СУКНЮ КОРОЛЕВИ» (РЗ, 5).

Прикрасьте сукню королеви геометричним орнаментом. (Орнамент діти придумують самостійно.)

З чого треба почати роботу?

Чи однаково будуть розташовані прикраси на різних частинах сукні? Чому?

Які фігури треба підібрати для рукавів, інших частин? Чому? (Оцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ДНЯМ ТИЖНЯ ЗІБРАТИСЬ НА БАЛ» (РЗ, 6).

1) Розфарбуйте дні тижня відповідним кольором згідно з віршиком.

Тижня дні на бал збирались
Та по-різному вдягались.
Неділя у сукні червоній прийшла,
В пелюстках троянди цей колір знайшла.
А от Понеділку сорочку неначе
Позичило сонечко жовтогаряче.
Вівторок із сонячним зайчиком грався,
Під плащиком жовтим від нього сховався.
А от середа легку, як пір'їну,
На плечі накинула зелену хустину.
Четвер у хмарини клубочок узяв,
Блакитного светра із нього зв'язав.
А П'ятниця синю спідницю вдягла,
У хвилях морських колір цей віднайшла.
Субота костюми усі перебрала,
Найбільш фіолетовий уподобала.

2) З'єднайте послідовно дні тижня, починаючи з неділі, використайте стрілочки. (Взаємоконтроль та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ» (РЗ, 7).

Визначте послідовність днів у тижні.

На скільки частин розділене кожне коло? Чому? Скільки днів у тижні?

Розфарбуйте «веселий» тиждень, починаючи умовно із суботи, а «сумний» — починаючи із середи. (Взаємоконтроль та самооцінювання результатів.)

Який день тижня був учора? Який сьогодні? Який буде завтра? (Вихователь пропонує показати їх на моделі календаря року.)

Яка зараз пора року?

Як називаються осінні місяці?

Який місяць осені зараз? Як ви думаєте, зараз рання чи пізня осінь? Чому? (Вихователь на календарі пропонує знайти кишеньки для осінніх місяців.)

У який колір вони розфарбовані?

Чому художник запропонував саме жовтий колір?

Помічниця королеви Бджілка-Розумниця запитує, що нового ви дізнались сьогодні на занятті.

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Мета: поглибити знання дітей щодо послідовності днів, які складають тиждень, формувати вміння користуватися моделями різного роду (площинними — лінійними та круговими, об'ємними).

1. Перекопати дітей, що тиждень не «крутиться» на одному місці, а ми щоразу заново проживаємо понеділок і всі інші дні. Запропонувати розфарбувати широке кільце, поділене на сім однакових відрізків, які символізують дні тижня, та перевірити правильність виконання завдання, склеїти кільця разом по чотири штуки (розрізають їх, наприклад, між неділею та понеділком) так, щоб вийшла спіраль. Звернути увагу на те, що сектор із червоним кольором треба розмістити над сектором такого самого кольору і т. д., тобто понеділок над понеділком, вівторок над вівторком... Пояснити, що кожна спіраль позначає місяць. Полічити їх кількість. Назвати місяці осені. Вставити спіралі у відповідні кишеньки календаря.

2. На моделі календаря року діти відмічають кожний наступний день тижня; визначають, який день був учора, який сьогодні, який буде завтра.

3. Дидактична гра «Тиждень промовляй».

Діти дають одне одному завдання назвати дні тижня, використовуючи віршик. Наприклад, вихователь починає гру: «Сашку, тиждень промовляй, із середи починай». Якщо дитина правильно назвала всі дні тижня, вона стає ведучим і продовжує гру. Якщо помиляється, гру продовжує той, хто помітить помилки.

4. Дидактична вправа. З кольорових фішок лінійної моделі викласти тиждень, починаючи з будь-якого дня (наприклад, з п'ятниці).

5. Словесні ігри:

«Що зайве?» — понеділок, вівторок, середа, ранок, п'ятниця... .

«Що далі?» — сьогодні вівторок, а завтра...; завтра неділя, а сьогодні... .

«Що пропущено?» — четвер, п'ятниця, субота, неділя, вівторок... .

6. Продовж приказку «Не відкладай на завтра те, ...».

7. Поясни значення приказки «Поспішиш — людей насмішиш».

8. Відгадай загадки: «Сім родичів віком рівні, а іменами різні», «Назви три дні тижня, не називаючи їх» (вчора, сьогодні, завтра).

9. Інсценування казки «Теремок». Діти за бажанням беруть фішки лінійної моделі днів тижня й розігрують казку. Кожен з гравців, який «зайшов у теремок», дає наступному дню тижня завдання.

Хід інсценування.

— Хто, хто, в теремочку живе?

— Я вівторок, а ти хто?

— Я середа. Пустити мене жити. (Якщо дитина не дотрималась послідовності, її не впускають.)

— Пущу, якщо виконаєш завдання. Скільки днів у тижні? (Якщо дитина не може самостійно знайти відповідь або помиляється, їй допомагають глядачі.)

— Заходь, будемо разом жити. (Дія триває.)

ЗАНЯТТЯ 3

Тема. Склад числа з одиниць. Величина предметів.

Мета: створювати позитивний емоційний настрій протягом заняття. Формувати уявлення дітей про кількісний склад числа з одиниць у межах 3; навчати складати групи, які вміщують певну кількість предметів одного виду, але відрізняються якісними ознаками (кольором, формою, величиною). Розвивати вміння аргументувати свою відповідь. Спонукаючи дошкільників порівнювати результат зі зразком.

Підготовча робота: читання казки «Троє поросят».

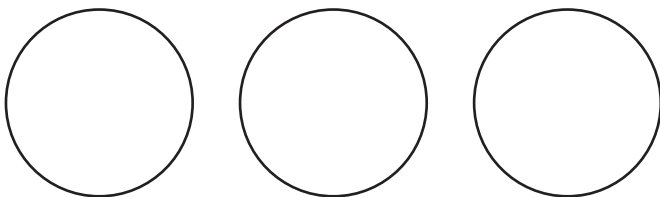
Демонстраційний матеріал: три кола однакового розміру, три схематичні зображення будиночків.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, кольорові олівці, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка), закладка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «РОЗШИФРУЙ КАЗКУ» (РЗ, 8).

Діти, розгляньте цю схему й скажіть, зустріч із якою казкою чекає на нас сьогодні. (Кола можна намалювати крейдою на дошці.)

Чому ви так думаєте? Чи однакові за величиною герої запропонованої казки?

Так, сьогодні ми з вами побуваємо в казці «Троє поросят». (Вихователь пропонує знайти це завдання в зошиті.)

Домалюйте героїв цієї казки (можна обмежитись малюнком голови).

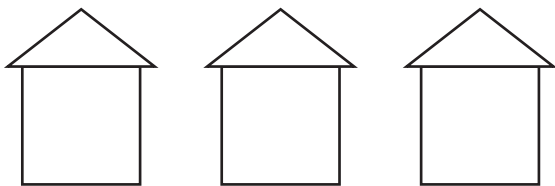
Яка частина тіла поросят схожа на цю фігуру?

Якої форми вухка, п'ятачок, очі?

Які ще геометричні фігури можна використати? Чому? (Перевірка та оцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ПОРІВНЯЙ ЗА КІЛЬКІСТЮ» (РЗ, 9).

Згадаймо, скільки було будиночків у цій казці. А скільки будиночків зображено на дошці? (Вихователь звертає увагу дітей на схематичне зображення трьох будиночків, намальованих крейдою на дошці.)

Із чого збудував собі будиночок Ніф-Ніф? Знайдіть його будинок на малюнку в зошиті та зафарбуйте.

Із чого збудував собі будиночок Нуф-Нуф? Знайдіть його будинок на малюнку в зошиті та зафарбуйте.

Із чого збудував собі будиночок Наф-Наф? Знайдіть його будинок на малюнку в зошиті та зафарбуйте.

По скільки будиночків із соломи (гілочок, цегли)? По скільки будиночків з різного матеріалу взяли, щоб скласти групу з трьох? Зі скількох одиниць складається число 3?

Чи порівну будиночків на малюнку зліва та справа (в обох групах)?

Як ви визначили, що зліва будиночків менше?

Скільки їх справа, а скільки зліва?

Яке число більше? На скільки?

Яке число менше? На скільки?

Як зробити, щоб їх було порівну?

Домалюйте зображення так, щоб зліва і справа було по три будиночки.

Чи порівну тепер будинків? Як перевірити? (Полічити і позначити відповідною цифрою.)

Розфарбуйте будиночки зліва так, щоб вони відрізнялись один від одного. Як ви це зробили?

По скільки будиночків різного кольору намалювали, щоб вийшла група з трьох?

Зі скількох одиниць складається число 3? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

Робота дітей з роздавальним матеріалом.

Ромашка-Всезнайка приготувала вам таке завдання: допомогти поросяткам прикрасити дім.

Наф-Наф має взяти два прямокутники різної величини.

Скільки взяли великих прямокутників? А маленьких? А скільки їх разом?

По скільки прямокутників різної величини взяли, щоб скласти групу з двох?

Зі скількох одиниць складається число 2?

Нуф-Нуф має взяти три квадрати різного кольору. По скільки взяли квадратів різного кольору, щоб скласти групу з трьох? Зі скількох одиниць складається число 3?

Ніф-Ніфу для зведення будинку слід приготувати три фігури різної форми. Якої форми фігури взяли? По скільки фігур різної форми взяли, щоб скласти групу з трьох? А скільки фігур разом?

Зі скількох одиниць складається число 3?

3 ЗАВДАННЯ «ПОСАДИ ДЕРЕВА» (РЗ, 10).

Щоб біля будиночків поросят було гарно, слід посадити дерева.

Визначте назву дерев на малюнку. Яке дерево вище? А яке нижче?

У якого дерева стовбур товщий, а у якого — тонший?

Намалюйте справа дерево, товще від цих двох, а зліва — нижче від них. (Перевірка та оцінювання результатів.)

На цьому наша зустріч із веселими поросятками закінчилась.

Які завдання було виконувати важко? Чому?

ЗАНЯТТЯ 3*

Тема. Склад числа з двох менших.

Мета: ознайомити дітей зі складом чисел 2, 3 з двох менших. Навчати відображати предмети контурного характеру. Формувати самостійність у пошуках відповідей. Далі вчити оцінювати роботу однолітків.

Підготовча робота: читання казки «Трое поросят».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка), набір фігур до гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці, закладка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Помічниця королеви Бджілка-Розумниця приготувала вам цікаві завдання.

Сьогодні ми побуваємо в гостях у трьох поросят.

Щоб Вовк не знайшов поросят, зашифруйте їх геометричними фігурами (діти використовують фігури з РЗ, кольорова вставка).

Які за формою, кольором, величиною фігури обрали? Доведіть свій вибір.

1 ЗАВДАННЯ «РОЗШИФРУЙ КАЗКИ» (РЗ, 8).

З яких казок ці герої? Чому ви так думаєте?

Розгляньте уважно схеми в зошиті. Згадайте, які геометричні фігури яких героїв казок позначають. З'єднайте схему з відповідним малюнком. Доведіть свій вибір. Скільки фігур на схемі? Чи однакової вони форми (величини)? Який з малюнків має таку ж кількість героїв? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОСЕЛИ ТВАРИН У БУДИНОЧКИ» (РЗ, 9).

У будиночку, що зліва, на кожному поверсі може жити тільки по двоє поросят. Якщо в перше віконечко вигляне одне порося, скільки вигляне в друге? Скільки їх разом? Намалюйте потрібну кількість кружечків у кожному пустому віконечку. (Аналогічно проводиться завдання з числом 3.)

Назвіть пари чисел, із яких складається число 3. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ТАНГРАМ» (РЗ, 10).

Щоб Вовк не скривдив поросят, збудуймо йому гарну домівку. З якого матеріалу можна збудувати міцний дім? (Фігури до гри «Танграм».)

У кожного з вас лежать геометричні фігури — це будуть камінці. Вам слід визначити, з фігур якої форми, величини складається будиночок на схемі (дах, стіна).

Скільки фігур потрібно для даху, стін? Як вони розташовані? (Дітям, яким важко викласти зображення під схемою, вихователь пропонує викласти його на схемі. Дітям, які швидко впоралися із завданням, дорослий пропонує придумати самостійно будиночок

з двох наборів фігур гри «Танграм».) (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Вовк вам дуже вдячний. Йому буде затишно мешкати в новому будиночку, він більше ніколи не скривдить поросят.

Чого ви сьогодні навчилися?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Гра «У прямокутному королівстві». Вихованці зображують предмети, використовуючи тільки прямокутники різного кольору та величини. Матеріал діти обирають самостійно (моделі геометричних фігур, олівці, фарби тощо).

2. Гра з конструктором. Дошкільники будують гараж для машини відповідно до її величини та форми, добирають коробки відповідно до форми та розміру будівельного матеріалу, співвідносять розмір частин будівлі тощо.

3. Накрий на стіл. Дошкільники добирають скатертини, серветки на обідні столи, ураховуючи їх форму, розмір.

4. Спілкування з природою. Діти виконують такі завдання:
- скласти букети з квіток, листя різного кольору («Скільки всього квіток узяли для букета?», «По скільки квіток різного кольору взяли, щоб вийшло три?», «Чому взяли саме ці квіти?»);
 - визначити форму, розмір вази відповідно до складеного букета.

На прогулянці вихователь дає завдання знайти 2 (3, 4) листочки або будь-які предмети (камінці, гілочки, дерева тощо) різної величини, кольору, форми. Він запитує: «Скільки всього предметів? Скільки предметів різної величини взяли, щоб скласти групу з трьох? Скільки великих? Скільки маленьких? Скільки середнього розміру?» тощо.

ЗАНЯТТЯ 4

Тема. Числа й цифри у межах 5. Лінійне вимірювання.

Мета: пробуджувати в дітей інтерес до занять з математики. Поглибити знання про числа й цифри у межах 5; закріпити вміння лічити предмети, розташовані по колу, хаотично. Навчати порівнювати предмети за висотою зорово та за допомогою вимірювання (декількома умовними мірами). Знаходити закономірність і продовжувати ряд. Навчати дітей пояснювати, як вони досягли отриманого результату.

Підготовча робота: читання казки «Трое ведмедів».

Демонстраційний матеріал: схематичне зображення на дошці трьох стільців (червоний — висота 30 см, жовтий — 40 см, білий — 50 см), умовні міри (15 шт. завдовжки 10 см), цифри до 9.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, умовні міри (15 шт. завдовжки 3 см — РЗ, кольорова вставка), лічильні палички, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

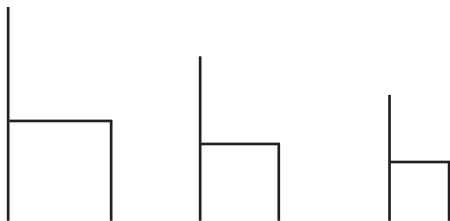
Діти, сьогодні королева Математика запрошує нас у нову подорож, а в якій казці ми побуваємо, ви дізнаєтесь, коли прослухаєте уривок з неї: «Дівчинка захотіла сісти і побачила біля столу три стільці...» (Вихователь читає невеликий уривок з казки.)

Як називається ця казка? (*«Трое ведмедів».*)

Чому ви так думаєте?

Робота з демонстраційним матеріалом.

Наше завдання — допомогти дівчинці визначити, на якому за розміром стільці їй буде зручно сидіти. (Вихователь звертає увагу дітей на схематичне зображення стільців кольоровою крейдою на дошці).

Як ви гадаєте, на якому за розміром стільці дівчинці буде зручно сидіти? Доведіть свій вибір.

Як визначити, який за кольором стілець найвищий? Який за кольором стілець найнижчий?

Як перевірити, чи правильно ми визначили висоту стільців зорово? (*Виміряти.*)

Чим можна виміряти? Як можна назвати предмети, запропоновані вами для вимірювання?

Будь-який предмет, за допомогою якого можна виміряти величину, можна назвати умовною мірою.

Ми з вами виміряємо смужками. Як ми будемо називати ці смужки? (*Умовна міра.*)

Виміряймо висоту білого стільця. Звідки треба починати відкладати міри?

Як треба прикладати міру до краю стільця? (*Так, щоб край міри збігався з краєм стільця.*)

Чи можна робити між мірами відстань або накладати міри одну на одну? Чому? *(Між мірами не має бути вільного місця, але й накладати міри одну на одну теж не можна, оскільки отримаємо неправильний результат.)*

Скільки вийшло мір у білому стільці? (Педагог викликає дитину викласти міри та полічити їхню кількість, результат позначити відповідною цифрою. Використовується незакінчений зразок, біля дошки вимірюється висота тільки найменшого стільця.)

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ, ДЕ ЧИЙ СТИЛЕЦЬ» (РЗ, 11).

Виміряйте висоту всіх стільців у робочому зошиті, кількість мір у кожному позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

А тепер перевірмо, як ви виконали завдання.

Яка висота стільця з кругом? *(2 умовні міри.)*

Яка висота стільця з трикутником? *(3 умовні міри.)*

Яке число менше — 2 чи 3? На скільки? Яке число більше? На скільки?

Який стілець вищий? Який нижчий? Чому ви так думаєте?

Яка висота стільця з квадратом? *(4 умовні міри.)*

Яке число більше — 3 чи 4? На скільки? Яке число менше? На скільки?

З якою геометричною фігурою стілець найвищий? Найнижчий? Чому ви так вважаєте?

Як ви це визначили? (Перевірка та оцінювання результатів.)

На якому за висотою стільці буде зручно сидіти дівчинці? Доведіть, що він найнижчий.

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОЛІЧИ» (РЗ, 12).

Допоможіть Маші полічити речі у будинку ведмедів. Скільки предметів налічила дівчинка? Позначте їхню кількість відповідною цифрою, використайте стрілочки. (Перевірка та оцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ПРОДОВЖ РЯД» (РЗ, 13).

Потрібно допомогти дівчинці вибратися з лісу. Продовжте верхню доріжку з лічильних паличок (або намалюйте олівцем) за зразком.

Як розташована перша паличка? Яку фігуру нагадують дві інші?

У який бік спрямована вершина кута? Як розташована третя паличка?

У який бік спрямована вершина другого кута? (Якщо дитина швидко виклала верхню доріжку, запропонуйте продовжити нижню.) (Перевірка та оцінювання результатів.)

Дівчинка з вашою допомогою швидко дісталася додому.

Дідусь і бабуся вам дуже вдячні за допомогу. На цьому наша подорож закінчилася.

Чим було цікаве сьогоднішнє заняття?

ЗАНЯТТЯ 4*

Тема. Лінійне вимірювання. Знаки.

Мета: навчати вимірювати висоту предметів за допомогою однієї умовної міри (результат фіксувати рисочками). Ознайомити зі знаками «більше» ($>$), «менше» ($<$), «дорівнює» ($=$). Закріпити знання про числа та цифри у межах 7. Продовжувати формувати вміння взаємооцінювання. Виховувати інтерес до математичної діяльності.

Підготовча робота: читання казки «Троє ведмедів».

Демонстраційний матеріал: знаки ($>$), ($<$), ($=$).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, умовна міра (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні королева Математика запрошує нас у нову подорож. А в якій казці ми побуваємо, ви дізнаєтеся, коли розглянете малюнок четвертого заняття.

Як називається ця казка? (*«Троє ведмедів»*.)

Чому ви так думаєте? Чи однакові герої казки за величиною? Чому?

Чи однакові в них речі за величиною? Чому?

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ, ДЕ ЧИЙ СТИЛЕЦЬ» (РЗ, 15).

Наше завдання — допомогти дівчинці визначити, на якому за розміром стільці їй буде зручно сидіти.

Виміряйте висоту кожного стільця, використовуючи одну умовну міру.

Як це можна зробити?

Як можна виміряти висоту стільця, маючи тільки одну умовну міру?

Що можна зробити, щоб не забути кількість відкладених мір? (*Позначати кількість відміряних мір рисочками.*)

Звідки краще починати вимірювати? Де слід ставити рисочку?

Як визначити кількість відміряних мір? Чи однакова кількість рисочок та відміряних мір?

Що треба лічити — рисочки чи кількість відміряних мір? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОРІВНЯЙ» (РЗ, 12).

Дівчинка в лісі побачила багато цікавого. Полічіть на картках предмети зліва та справа.

Визначте, яких предметів більше, а яких менше. Доведіть свою думку.

Як можна позначити більшу або меншу кількість предметів, не використовуючи цифри? (Вихователь показує знаки «>», «<», «=» та пояснює їхнє значення.)

Поставте між предметами відповідні знаки: «більше», «менше», «дорівнює» (взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ПРОДОВЖ РЯД ФІГУР» (РЗ, 13).

Допоможіть дівчинці вийти з лісу. Продовжте верхню доріжку за зразком.

З яких геометричних фігур складається візерунок?

Як розташований перший трикутник? Скільки в нього вершин угорі?

Скільки вершин угорі в другому трикутнику?

По скільки паличок стоїть після кожного трикутника?

Самостійно визначте закономірність у другому візерунку та продовжте його (взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Яке завдання було найцікавішим? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Рухлива гра «Знайди своє місце». На підлозі розкладають 3—4 обручі. У кожному обручі може розташуватися тільки певна кількість гравців, що позначається цифрою (кількість щоразу змінюється). За сигналом вихованці займають місця в обручах. Програє той, хто виявиться зайвим.

2. Пересаджування кімнатних рослин. Дошкільники добирають горщики необхідного розміру (висоти, ширини), форми відповідно до розміру і виду рослини.

ЗАНЯТТЯ 5

Тема. Поділ цілого на дві рівні частини. Орієнтування у просторі.

Мета: виховувати в дітей інтерес до нового. Навчати поділяти геометричні фігури на дві рівні частини, визначати та називати частини та їхню форму, порівнювати ціле й частини. Розвивати логічне мислення, уміння відтворювати в мовленні дію та результат. Навчати визначати словом розташування предметів (зліва, справа, позаду, попереду, вгорі, внизу). Навчати розповідати про труднощі, які виникали в процесі дій.

Підготовча робота: читання казки «Двоє жадібних ведмежат».

Демонстраційний матеріал: муляж головки сиру.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, 2—3 круги діаметром 6 см, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Розгляньте уважно малюнок і визначте, куди цього разу запрошує нас королева Математика. З якої казки ці ведмеді? Чому ви так думаєте?

1 ЗАВДАННЯ «ПОДІЛИ НАВПІЛ» (РЗ, 14).

Чому ведмежата не змогли поділити сир між собою? Чому вони виявили жадібність?

(Тому що не вміли поділяти предмети на дві рівні частини.)

Навчімо ведмежат поділяти предмети навпіл.

Робота з роздавальним матеріалом.

Знайдіть спосіб, як поділити сир на дві рівні частини. На яку геометричну фігуру схожий сир?

Як можна поділити круг на 2 рівні частини? (Вихователь пропонує дітям спробувати поділити модель круга навпіл. Дитина, яка правильно виконала завдання, показує й розповідає іншим, як це зробити, або це робить вихователь.)

На скільки частин поділили круг? Чи рівні за величиною вийшли частини?

Як це перевірити? *(Прикласти одну до одної.)*

Якщо частини вийшли рівні за величиною, чи можна їх назвати половинами?

Скільки половин потрібно, щоб скласти ціле? Що більше — половина чи ціле? Що менше?

Якщо поділити круг на 2 рівні частини, чи можна назвати кожну «одна друга» ($\frac{1}{2}$)? Чому?

Що більше — «одна друга» ($\frac{1}{2}$) чи ціле? Що менше? Як перевірити?

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОЛІЧИ, СКІЛЬКИ ЯБЛУК У ВЕДМЕЖАТ» (РЗ, 15).

Допоможіть ведмедикам полічити яблука.

Зафарбуйте цілі яблука червоним кольором, половинки — жовтим.

За допомогою стрілочок з'єднайте відповідні половинки.

Скільки всього яблук? Обведіть відповідну цифру. (Перевірка та оцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «КУДИ ЛЕТЯТЬ ПТАШКИ?» (РЗ, 16).

Допоможіть ведмедику визначити напрямок польоту птахів.

Розфарбуйте пташок, які летять угору, червоним кольором, униз — синім, уліво — жовтим, управо — зеленим.

Полічіть, скільки пташок летить уліво, обведіть відповідну цифру.

Як ви визначали напрямок польоту птахів? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Час зустрічі з ведмежатами скінчився.

Які завдання були для вас найлегшими, найважчими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 5*

Тема. Поділ цілого на дві рівні частини.

Мета: Навчати поділяти моделі геометричних фігур (квадрат) навпіл у різний спосіб, отримувати частини різної форми, називати їх. Навчати поділяти предмети, якщо їх не можна зігнути, формувати самостійність у пошуках відповідей. Формувати вміння кількісної лічби, уміння порівнювати суміжні числа. Навчати орієнтуватися від предмета. Пробуджувати в дошкільників зацікавленість у розв'язанні математичних завдань.

Підготовча робота: читання казки «Двоє жадібних ведмежат».

Демонстраційний матеріал: моделі геометричних фігур (2 квадрати, з довжиною сторони 6 см).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, мотузок, смужка паперу, ножиці, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні Бджілка-Розумниця просить вас допомогти ведмежатам.

Як ви думаєте, чому ведмежата не покуштували сир?

Навчімо їх поділяти предмети на рівні частини.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Поділіть квадрати на дві рівні частини так, щоб половини першого квадрата відрізнялися формою від половин другого квадрата. (Вихователь пропонує варіанти поділу показати на моделях геометричних фігур біля дошки).

Чи рівні половини в кожному квадраті? Як це перевірити?

Якої форми половини в першого квадрата? Якої форми вони в другого квадрата?

Як розділили перший квадрат (другий)? Чи однаково згинали?

1 ЗАВДАННЯ «ПОДІЛИ НАВПІЛ» (РЗ, 14).

Навчіть ведмежат поділяти предмети навпіл, якщо їх не можна зігнути. (Запропонувати дітям використати допоміжний матеріал: мотузок або смужку паперу.)

Якщо не можна зігнути предмет, наприклад намальований квадрат, як можна точно поділити його навпіл? (*Прикласти до сторони смужку або мотузок та поділити їх навпіл.*)

Якої довжини має бути смужка?

На скільки частин треба поділити смужку? Де відкладати міру?

Поділіть кожний квадрат на дві рівні частини так, щоб половини першого квадрата відрізнялись формою від половин другого (третього, четвертого).

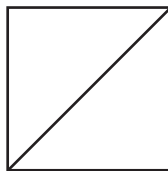
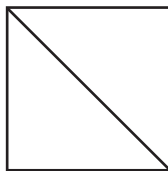
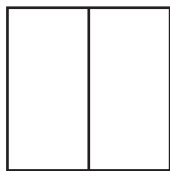
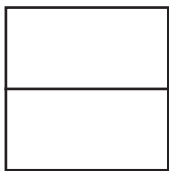
Як поділили квадрати? (Вихователь на дошці малює квадрати і пропонує дітям показати різні варіанти поділу та довести свій вибір, використовуючи паперові моделі геометричних фігур.)

Які за формою половини отримали в першому квадраті (другому, третьому, четвертому)?

Чи рівні половини у кожному квадраті?

Чому ви вважаєте, що половини рівні?

Як це можна довести? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОЛІЧИ КІЛЬКІСТЬ ЯГІД» (РЗ, 15).

Допоможіть ведмедикам визначити кількість ягід на кожному куші.

На першому росте дві ягоди, а на кожному наступному на одну ягоду більше, ніж на попередньому. Полічіть ягоди та позначте їхню кількість на кожному куці відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Скільки ягід намалювали на останньому куці? Доведіть свою думку. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ДЕ РОЗТАШОВАНІ КВІТИ?» (РЗ, 16).

Ведмежата вирішили скласти для мами букет із квітів. Допоможіть спочатку розрізнити квіти. Ті, що ростуть справа від ведмедика, зафарбуйте синім кольором, а ті, що зліва, — червоним.

Визначте спочатку, де у ведмедика права лапа, а де — ліва? Якого кольору квіти від нього будуть зліва, а якого — справа?

Позначте кількість квіток кожного кольору відповідною цифрою. Використайте стрілки. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Ведмежата дякують вам за допомогу. Чого ви їх навчили?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Практичні завдання. Готуючись до занять з образотворчої діяльності, діти не тільки знаходять різні способи поділу предметів на однакові частини, а й усвідомлюють доцільність цих дій: поділ аркушів навпіл; виготовлення клейонок, серветок тощо.

2. Уміння орієнтуватися в різних просторових напрямках вихованці набувають під час музичних занять. Наприклад, вони запам'ятовують своє місце в таночку, орієнтуючись на дітей, які стоять по різні боки від них.

ЗАНЯТТЯ 6

Тема. Число і цифра 6. Лінійне вимірювання.

Мета: формувати позитивне ставлення дітей до самостійної роботи на занятті. Вправляти дошкільників у лічбі предметів, позначати результат відповідною цифрою. Ознайомити з числом та цифрою 6. Вправляти у вимірюванні довжини предметів (декількома умовними мірами), порівнювати отриманий результат. Розвивати вміння аналізувати. Навчати логічно пояснювати спосіб виконання завдання.

Підготовча робота: читання казки «Червона Шапочка».

Демонстраційний матеріал: схематичне зображення на дошці двох стежок — прямої довжиною 20 см та ламаної довжиною 30 см, 9 умовних мір (довжина 10 см), картки з цифрами; 6 шишок і 6 горіхів, кошик.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, умовні міри, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці.

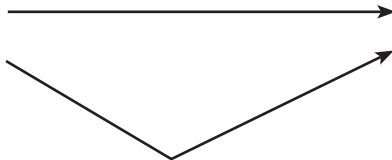
ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні королева Математика запрошує нас разом з дівчиною Червоною Шапочкою відвідати її бабусю. На шляху дівчинки будуть зустрічатися різні перешкоди. Для того щоб вона дісталася до бабусі раніше, ніж Вовк, ми їй допоможемо. Вирушаємо в подорож.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Подивіться на дошку: перед нами дві стежини.

Як ви думаєте, верхня чи нижня стежка коротша? Чому ви так вважаєте?

Як це можна перевірити? (*Виміряти.*)

Чим можна виміряти?

Як можна назвати предмети, запропоновані вами для вимірювання? (*Умовна міра.*)

Ми будемо вимірювати смужками (закріплюється техніка вимірювання, див. заняття 4).

Виміряйте та позначте кількість мір у кожній стежині відповідною цифрою.

Яка зі стежин коротша? Чому?

Верхньою чи нижньою стежиною слід іти дівчинці, щоб швидше дістатись до бабусі? Чому?

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КОРОТШУ СТЕЖИНУ» (РЗ, 17).

Як ви вважаєте, світла чи темна стежина коротша? Чому? Як перевірити?

Чим можна виміряти стежини? Як можна назвати предмети, запропоновані вами для вимірювання? (*Умовна міра.*)

Ми з вами вимірюємо смужечками. Згадаймо, як треба вимірювати.

Звідки будемо відкладати міри? Як треба класти міру біля міри?

Виміряйте довжину кожної стежини. Кількість мір позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Скільки умовних мір у світлій стежці? Скільки умовних мір у темній стежці?

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки?

Яка за кольором стежка довша? Яка за кольором стежка коротша? Чому ви так думаєте?

Стежкою якого кольору має піти дівчинка — світлою чи темною, щоб швидше дістатися до бабусі? Чому? Розфарбуйте потрібну стежину зеленим кольором. (Перевірка та оцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ЧИ МОЖУТЬ ОЧІ ПОМИЛЯТИСЯ?» (РЗ, 18).

Діти, допоможіть Вовку та бабусі визначити — верхня чи нижня стежка довша.

Доведіть свій вибір за допомогою вимірювання умовною мірою.

Знайдіть свій спосіб порівняти довжину стежин.

Кількість мір у кожній стежині позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Чи можуть очі помилятися, визначаючи довжину предметів?

Чому здається, що верхня стежина довша? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

Разом із дівчинкою пройдемо чарівним лісом. Удихніть аромат квітів, чисте повітря, назбирайте горішків, шишок (діти імітують відповідні рухи).

Робота з демонстраційним матеріалом.

Дівчинка назбирала горішків. (Вихователь виставляє кошик з п'ятьма горішками і п'ятьма шишками). Але не знає, чи вистачить горішків, щоб пригостити п'ятьох подруг. (Вихователь викликає дитину полічити горішки).

Скільки горішків? (5.) Викладіть у себе на верхній смужці стільки кружечків, скільки горішків, і позначте відповідною цифрою, зображеною на картці.

А скільки дівчинка назбирала шишок? (5.) (Дитина викладає шишки з кошика й лічить їх.)

Покладіть на нижню смужку стільки трикутників, скільки шишок на столі.

Що можна сказати про шишки та горіхи? По скільки їх? (*Порівну, по 5.*)

Чи вистачить усім дівчаткам? Кому не вистачить горішка? (*Червоній Шапочці.*)

Що треба зробити, щоб усім дівчаткам було по горішку? (*Додати ще один.*)

Додаймо горішок (кружечок).

Скільки тепер буде горішків? Полічімо.

Як отримали шість горішків? Скільки було? Скільки додали? Як утворилося число 6?

Чого стало більше? На скільки? Яке число більше? На скільки? Менше? На скільки?

Що треба зробити, щоб шишок та горішків було порівну? (*Додати ще одну шишку.*)

Як отримали шість шишок? Скільки було? Скільки додали? Як утворилося число 6?

По скільки стало горішків та шишок? Чи вистачить усім дівчаткам?

Скільки всього дівчаток? Скільки подруг було у Червоній Шапочки? Скільки разом з нею?

Така кількість предметів позначається цифрою 6. Погляньте, на що схожа цифра 6?

Справді, на замок.

(Педагог разом з дітьми аналізує, з яких частин складається цифра 6.)

Де розташований гачечок? У який бік він повернутий? Де розташований кружечок?

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ СПІЛЬНЕ» (РЗ, 19).

Дівчинка в лісі побачила багато цікавого.

Розгляньте картинку та подумайте, що є спільного в комахах. (*У них по шість лап.*)

Обведіть цифру, що позначає кількість лап кожної комахи. Заштрихуйте цифру 6 за напрямком стрілочок.

Намалюйте шість будь-яких предметів, які могла побачити дівчинка в лісі. (Перевірка та оцінювання результатів.)

На цьому наша подорож закінчилась. Дівчинка з вашою допомогою швидко дійшла до бабусі.

Як ви вважаєте, про що вона розповість бабусі?

ЗАНЯТТЯ 6*

Тема. Лінійне вимірювання. Кількісна та порядкова лічба.

Мета: навчати вимірювати довжину предметів однією умовною мірою, результат фіксувати фішкою; закріплювати вміння визначати відстань зорово та за допомогою умовної міри. Вправляти в порядковій та кількісній лічбі. Закріплювати, поглиблювати набуті знання та вміння дошкільників, підтримуючи в процесі роботи їхній інтерес до математичних завдань.

Підготовча робота: читання казки «Червона Шапочка».

Демонстраційний матеріал: схематичне зображення двох стежок — прямої завдовжки 40 см та ламаної завдовжки 50 см, одна умовна міра (довжина 10 см), фішки (геометричні фігури — РЗ, кольорова вставка).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, умовна міра (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці, фішки (будь-які дрібні предмети або геометричні фігури — РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця просить вас допомогти Червоній Шапочці дістатися до бабусі швидше, ніж Вовк. Для цього треба бути уважними та виконати правильно всі завдання.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Перше завдання — знайти коротшу стежину.

Виміряйте довжину стежин, використовуючи лише одну умовну міру. Як це можна зробити?

Чим можна виміряти?

Як можна назвати предмети, запропоновані вами для вимірювання? (*Умовна міра.*)

Ми будемо вимірювати смужками.

Як називається смужка, якою будемо вимірювати? (*Умовна міра.*)

Як можна фіксувати результат, не використовуючи олівець? (*Результат можна фіксувати фішками.*)

Які предмети можна використати для того, щоб позначати кількість відкладених мір? (*Будь-які дрібні предмети, можна запропонувати відкладати геометричні фігури з кольорової вставки.*)

Виміряйте довжину кожної стежини. Кількість мір позначте відповідною цифрою (діти вимірюють довжину стежин біля дошки).

Скільки умовних мір у прямій стежці? Скільки умовних мір у ламаній стежці?

Яка стежка довша? Яка стежка коротша? Чому ви так думаєте? Прямою чи ламаною стежкою має піти дівчинка, щоб швидше дістатися до бабусі? Чому?

Як ви це визначили? За допомогою чого? Чи завжди пряма лінія коротша за ламану?

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КОРОТШУ СТЕЖИНУ» (РЗ, 17).

Як ви вважаєте, світла чи темна стежина довша? Чому? Як перевірити?

Виміряйте довжину кожної стежини, використовуючи тільки одну умовну міру.

Що треба зробити для того, щоб не забути кількість відміряних умовних мір? (*Відкладати геометричну фігуру.*)

Кількість мір у кожній стежині позначте відповідними цифрами за допомогою стрілочок.

Необхідну стежину зафарбуйте.

Доведіть свій вибір (взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ВІДСТАНЬ» (РЗ, 18).

У лісі дівчинка побачила ящірок. Визначте на око відстань між ними.

Між якими ящірками відстань більша: між першою та другою чи між другою та третьою? (*Відстань слід визначати від голови до голови.*)

Перевірте свій вибір за допомогою умовної міри. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ БУКЕТ» (РЗ, 19).

Дівчинка вирішила нарвати для бабусі квітів. Але всі квіти зривати не можна. Чому? (*Щоб наступного року з насіння знову вирости квіти.*)

Дівчинці можна для букета зривати тільки через одну квітку (кожну другу).

Підкажіть, які квіти можна брати. Намалюйте в кожній другій квіточці серединку.

Полічіть, скільки квіточок із серединкою, обведіть відповідну цифру.

Розфарбуйте квіти так, щоб вони відрізнялись одна від одної.

По скільки квіток різного кольору треба взяти, щоб скласти групу із семи?

Зі скількох одиниць складається число 7? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Червона Шапочка дякує вам за допомогу. Що цікавого вона дізналась під час подорожі?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Робимо закладки. Вихованці виготовляють закладки відповідно до розміру книг.

2. Господарчо-побутова праця. Діти розставляють книги на полицки відповідно до їх висоти; добирають обкладинки на книжки за відповідним розміром; пришивають ґудзики на ляльковий одяг відповідно до розміру петельок.

3. Вихователь загадує дітям загадку:

Сам чорний, та не ворон,
Є роги, та не бик,
Шість ніг, та без копит. (*Рогатий жук.*)

ЗАНЯТТЯ 7

Тема. Кількісна і порядкова лічба. Геометричні фігури.

Мета: продовжувати вчити дітей кількісної та порядкової лічби у межах 6. Розвивати вміння класифікувати геометричні фігури за формою, перегруповувати за зміненим критерієм (величина, колір). Створювати атмосферу співпраці на заняттях. Навчати слухати інструкцію педагога та діяти згідно з нею.

Підготовча робота: читання казки «Попелюшка».

Демонстраційний матеріал: на дошці намальоване велике коло, різні за величиною та кольором геометричні фігури.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури, умовні міри (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, до королеви Математики звернулась по допомогу фея із казки «Попелюшка». Вона чула, що ви дуже кмітливі та старанні. Фея просить допомогти Попелюшці виконати роботу, щоб дівчинка змогла побувати на балу.

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ЗАМОК ПОПЕЛЮШКИ» (РЗ, 20).

Визначте, у якому замку живе Попелюшка.

Полічіть, скільки замків.

Чим вони схожі? Чим відрізняються?

Згадайтеся, за яким правилом збудовано замки. (*Кожний замок складається з геометричних фігур однієї форми.*)

Попелюшка живе в замку, де це правило порушено.

Знайдіть замок Попелюшки та розфарбуйте його.

Визначте найкоротший шлях до замку. Доведіть свій вибір за допомогою умовної міри (запропонувати декілька умовних мір).

Яким ще способом можна визначити найкоротший шлях до замку?

Який за рахунком замок Попелюшки, якщо лічити зліва направо? (*Другий.*)

А якщо рухатися справа наліво? (*Третій.*)

У який бік треба йти, щоб швидше дістатися до потрібного замку? Чому? (*Якщо йти зліва направо, потрібний замок — другий, а якщо справа наліво — третій. Два менше, ніж три, на одиницю, отже, зручніше йти зліва направо.*)

Яке число більше? На скільки? Яке менше? На скільки?

У який бік треба йти, щоб швидше дістатись до замку? Чому?

Розфарбуйте доріжку до замку Попелюшки. (Перевірка та оцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ПОСАДИ КВІТИ» (РЗ, 21).

Посадіть під вікнами замку троянди. На картці зображено кола, це ямки під кущі троянд. Скільки їх? Скільки треба кущів посадити? Кожний кущ має свій колір, і саджати його треба в певному місці. Я буду називати колір троянд і місце куща в ряду. Ви маєте знайти відповідний за рахунком кружечок і зафарбувати його зазначеним кольором (можна запропонувати дітям самостійно посадити квіти згідно зі схемою, стрілка вказує напрям відліку, цифра — місце в ряду).

Приготуйтеся і будьте уважні.

Зліва направо четвертим слід посадити жовтий кущ троянди.

Справа наліво третім — червоний.

Зліва направо третім — жовтогарячий.

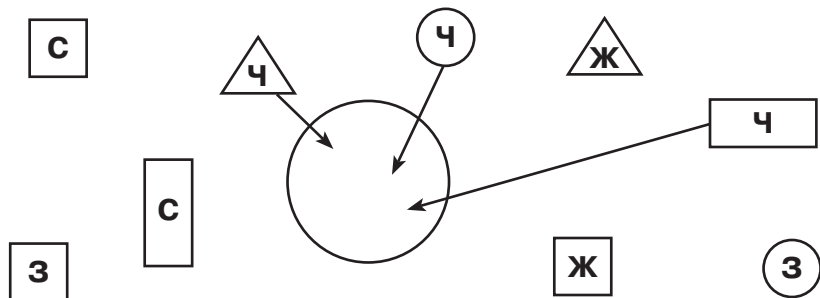
Четвертим справа наліво — блакитний.

Тепер перевірмо, чи правильно ви посадили троянди. Які за рахунком червоні троянди, якщо лічити справа наліво? Чи будуть вони на тому самому місці, якщо лічити зліва направо? Чому? Якого кольору квіти на цьому місці зліва направо? (І т. д.).

Що необхідно знати для того, щоб правильно знайти місце предмета в ряду інших? (*Напрямок відліку.*)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

Робота з демонстраційним матеріалом.

Розкладіть квасолю в кошики. У цій казці квасоля незвичайна. Розгляньте, яку вона має форму? (*Круглу, трикутну, прямокутну, квадратну.*)

Який колір? (*Вона жовта, червона, синя, зелена.*) Який розмір? (*Велика, мала.*)

Спочатку треба в кошик покласти всі червоні фігури. (Вихователь звертає увагу на велике коло та різні за формою й кольором геометричні фігури, намальовані на дошці кольоровою крейдою, та пропонує за допомогою стрілочок розмістити в колі червоні фігури.)

Які фігури лежать у кошику? (*Червоні.*)

Які фігури залишились за кошиком? (*Відповіді дітей можуть бути: сині, квадратні, великі тощо. Запропонувати дітям назвати якість усіх фігур, які лежать за межами кола, за допомогою одного слова, використовуючи при цьому слово «червоні» або «не червоні».*)

Чому фігури різної форми поклали в один кошик? (*Вони всі червоні.*)

Тепер покладіть у кошик усі трикутники. Чому фігури різного кольору поклали в один кошик?

Які фігури залишились поза кошиком? (*Не трикутні.*)

3 ЗАВДАННЯ «РОЗБЕРИ КВАСОЛЮ» (РЗ, 22).

Допоможіть Попелюшці розкласти квасолю у два кошики (великі кола).

У цій казці квасоля незвичайна, у вигляді геометричних фігур різної форми та величини. За допомогою стрілочок розташуйте фігури більшого розміру в лівому колі, меншого — у правому.

Якої форми фігури лежать у колі зліва? Чому фігури різної форми поклали в одне коло? *(Вони всі великі.)*

Якої форми фігури лежать у колі справа? Чому фігури різної форми поклали в одне коло? *(Якщо діти швидко виконали це завдання, дайте їм додаткові на перегрупкування за кольором, формою, використавши фігури з РЗ, кольорова вставка. Наприклад, всі зелені фігури покладіть у ліве коло, а всі сині — у праве. Чому фігури різної форми опинились в одному колі?)* (Перевірка та оцінювання результатів.)

Ми виконали всі завдання. Завдяки вашій допомозі Попелюшка побувала на балу.

Які завдання для вас були найлегшими, найважчими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 7*

Тема. Порядкова лічба. Орієнтування в часі.

Мета: показати дошкільникам значення часових інтервалів у житті людей, зацікавити засобами вимірювання часу. Ознайомити з часовим інтервалом тривалістю в одну хвилину. Навчати дітей усвідомлювати значення напрямку для порядкової лічби. Навчати здійснювати класифікацію геометричних фігур за допомогою граф. Продовжувати формувати вміння взаємоперевірки. Виховувати самостійність.

Підготовча робота: читання казки «Попелюшка».

Демонстраційний матеріал: пісочний годинник, годинник із секундною стрілкою.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури, умовна міра (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця кличе сьогодні вас на допомогу Попелюшці. Зла Мачуха наказала дівчинці виконати складну роботу.

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ЗАМОК ПОПЕЛЮШКИ» (РЗ, 20).

Допоможіть знайти замок Попелюшки.

Чи однакові замки? Що в них спільного? Чим відрізняються?

З яких фігур збудовано кожний замок?

За яким правилом збудовано замки? *(Кожний замок складається з геометричних фігур однієї форми.)*

У якому замку порушено правило?

Чи всі замки збудовані з однакових фігур?

У замку Попелюшки одна фігура відрізняється від інших формою. Знайдіть замок Попелюшки та розфарбуйте його.

Як можна за допомогою умовної міри визначити найкоротшу відстань до замку? (*Запропонувати для вимірювання тільки одну умовну міру, результат позначати фішками.*)

Якщо нічим виміряти відстань, як можна за допомогою лічби визначити найкоротшу дорогу?

Покажіть стрілочкою, якою дорогою можна найшвидше дістатися до замку. Поясніть свій вибір. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ВАГОН» (РЗ, 21).

Солдати вирушають на пошуки Попелюшки.

Допоможіть їм знайти свої вагони.

Покажіть стрілочкою кожному солдатів його вагон згідно з квитком.

Нумерація вагонів починається з голови потяга. Визначте, чи в одному вагоні будуть їхати пажі, якщо вищий на зріст лічив вагони зліва, а нижчий — справа. Поясніть чому.

Який на зріст паж припустився помилки? Чому? (*Нижчий. Вагони слід лічити зліва направо.*)

Як виправити помилку? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «НАВЕДИ ПОРЯДОК» (РЗ, 22).

Допоможіть Попелюшці прибрати посуд. На малюнку посуд позначено геометричними фігурами.

Придумайте самостійно правило розташування фігур (у колі, за колом).

За допомогою стрілочок покажіть місце кожної фігури. Доведіть свій вибір.

Чому ці фігури розмістили в колі, а інші — за колом? (Якщо дитина не розуміє завдання, дайте їй зразок, використавши фігури (РЗ, кольорова вставка). Наприклад: поклади в коло всі жовті фігури, а за колом — сині. Чому фігури різної форми опинились у колі? Розташуй у колі всі трикутники, а за колом — усі квадрати. Чому фігури різного кольору опинились у колі? І под.). (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Робота з демонстраційним матеріалом. «Допоможіть Попелюшці своєчасно повернутися додому».

Діти, що може допомогти Попелюшці своєчасно повернутись додому? (*Годинник.*)

А скільки їй знадобиться часу, щоб залишити замок?

Чи вистачить їй однієї хвилини? Одна хвилина — це багато чи мало?

Час можна побачити на ось такому годиннику. Поки весь пісок висиплеться з одного балончика в інший, мине 1 хвилина.

Як ви думаєте, як називається цей годинник? (*Пісочний.*) Чому? На нашому звичайному годиннику ми можемо побачити, як спливає хвилина, стежачи за секундною стрілкою. За одну хвилину секундна стрілка має обійти коло. Перевірмо, чи дійсно цей пісочний годинник розрахований на хвилину (вихователь звертає увагу на те, звідки почала свій шлях секундна стрілка, і перевертає пісочний годинник).

Що можна встигнути зробити за одну хвилину?

Попелюшка дякує вам за допомогу.

Яке завдання було найскладнішим? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Уміння лічити та визначати місце предмета серед інших, орієнтуватися у формі та величині навколишніх предметів дошкільники набувають у процесі трудової діяльності. Наприклад, у куточку природи: полити квіти тільки на другому від дверей вікні, яке найбільше освітлене; дібрати піддони для горщиків відповідно до їхньої форми та розміру; визначити частоту поливу квітів у маленьких горщиках і великих.

2. Дидактична гра «Не зіб'юсь».

Мета: розвиток навичок усної лічби, уваги, взаємоконтролю.

Хід гри. Діти стоять у колі. По черзі лічать від одиниці до того числа, яке знають, а потім починають спочатку. Не можна називати будь-яке число, про яке діти домовляться (наприклад 3). Замість нього слід говорити «Не зіб'юсь!» або плеснути в долоні. Той із дітей, хто перший помітив помилку, дає штрафне завдання та продовжує гру (заборонене число щоразу змінюється).

3. Дидактична гра «Знайди число».

Треба згадати якомога більше слів, до складу яких входять назви чисел. Наприклад: трикутник, двоколісний, однобокий тощо.

ЗАНЯТТЯ 8

Тема. Прямокутник. Склад числа з одиниць.

Мета: дати уявлення про міру дюйм. Ознайомити з геометричною фігурою прямокутником. Навчати порівнювати геометричні фігури (квадрат, прямокутник) за допомогою вимірювання, виділяти основні ознаки, визначати подібне, різне. Закріпити склад числа з одиниць у межах 4. Розвивати спостережливість. Викликати в дошкільників інтерес до математичних завдань. Спонукаати до самостійного виконання дій.

Підготовча робота: читання казки «Дюймовочка».

Демонстраційний матеріал: зображення квадрата та прямокутника на дошці, паперова смужка, мотузка.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, лічильні палички, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми здійснимо цікаву подорож до казки «Дюймовочка».

А чи знаєте ви, чому дівчинку назвали таким ім'ям? *(Вона була маленька на зріст, один дюйм.)*

Яку довжину позначають дюймом? Королева Математика розкриє вам таємницю. Дюйм — це дуже мала міра, приблизно ширина великого пальця дорослого.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Усі ельфи теж були невеличкі на зріст і жили ось у таких будиночках.

Розгляньте і скажіть, якої форми будиночки. (Вихователь пропонує назвати фігури вже знайомі дітям форми.)

Як ви визначили, що це квадрат?

Як можна перевірити, чи дійсно у квадрата всі сторони рівні? *(Виміряти.)*

Вихователь пропонує дітям виміряти сторони квадрата дюймками (смужкою або мотузкою).

Чи знаєте ви, як називається інша фігура?

Розгляньте її уважно і скажіть, чи схожа вона на квадрат.

Чим відрізняється?

Скільки в цієї фігури кутів? Скільки вершин? Скільки сторін?

А чим відрізняється ця фігура від квадрата?

Чи однакова довжина сторін у цієї фігури? Перевірмо.

Виміряйте довжину сторін прямокутника умовною мірою (запропонувати використати смужку або мотузок).

Чи однакової довжини протилежні сторони в прямокутника? А у квадрата?

Чи однакової довжини сусідні сторони прямокутника? Чи однакові вони у квадрата?

Яка довжина сусідніх сторін прямокутника? Яка довжина сусідніх сторін у квадрата?

Діти, чотирикутник, у якого сусідні сторони різні за довжиною, а протилежні однакові, називається прямокутником.

Робота з лічильними паличками.

А тепер збудуймо для мешканців казки будиночки з лічильних паличок.

Викладіть квадрат, сторона якого дорівнює одній паличці.

Викладіть квадрат, сторона якого дорівнює двом паличкам.

Викладіть прямокутник, якщо довжина однієї сторони — одна паличка, а другої, що розташована поряд, — дві палички.

Чи однакова кількість паличок у протилежних сторонах? На скільки паличок відрізняється довжина сторін, що лежать поряд? Покажіть довшу сторону. На скільки паличок вона довша? Покажіть коротшу сторону. На скільки паличок вона коротша?

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПРЯМОКУТНИКИ» (РЗ, 23).

Зафарбуйте всі прямокутники червоним кольором, а всі квадрати — синім. Чому фігури різного розміру зафарбовані червоним? Чим схожі квадрат і прямокутник? Чим відрізняються?

Полічіть прямокутники та квадрати, кількість фігур кожної форми позначте відповідною цифрою — обведіть її олівцем. (Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЗАКОНОМІРНІСТЬ» (РЗ, 24).

Знайдіть закономірність і домалюйте в будиночку вікно відповідної форми.

Визначте, яка фігура має бути в пустому квадраті. Відповідь доберіть із трьох запропонованих. Доведіть свій вибір.

Скільки фігур у кожному ряду?

Розфарбуйте фігури в кожному ряду так, щоб вони відрізнялись одна від одної.

У верхньому ряду розфарбуйте фігури різними кольорами.

По скільки фігур різного кольору треба взяти, щоб скласти групу з чотирьох?

Зі скількох одиниць складається число 4?

У другому ряду використайте тільки два олівці, а в третьому — один. (Перевірка та оцінювання результатів.)

З ЗАВДАННЯ «НАМАЛЮЙ КВІТКУ» (РЗ, 25).

Розгляньте уважно квітку, у якій живе ельф.

З яких фігур вона складається? Скільки трикутників? Як вони розташовані?

Намалюйте для Дюймовочки справа точно таку квітку, як зліва.

Розфарбуйте квіти так, щоб вони відрізнялися одна від одної.

Скільки квіток? По скільки треба взяти різних предметів, щоб скласти групу з двох?

Зі скількох одиниць складається число 2? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Час повертатися з казки. Чого нового ви сьогодні навчилися?

ЗАНЯТТЯ 8*

Тема. Утворення числа з двох менших. Геометричні фігури.

Мета: ознайомити дітей з утворенням числа 4 з двох менших. Поглиблювати знання дітей про геометричні фігури (квадрат, прямокутник). Навчати самостійно шукати шляхи складання фігур попередньо обмірковуючи хід розв'язання завдання, формувати вміння висловлювати здогадки. Розвивати вміння взаємоконтролю.

Підготовча робота: читання казки «Дюймовочка».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, лічильні палички, паперові квадрат і прямокутник, ножиці, два комплекти фігур до гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця пропонує піти в гості до Дюймовочки.

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ БУДИНОЧКИ» (РЗ, 23).

Знайдіть будиночки ельфів.

Ельфи живуть у будиночках не прямокутної форми.

Зафарбуйте зеленим кольором усі геометричні фігури, що не є прямокутниками.

Чи зафарбували ви квадрати? Чому?

Доведіть, що квадрат — це теж прямокутник.

Як за допомогою кута довести, що квадрат теж прямокутник? (Запропонуйте дітям відрізати від прямокутника кут і прикласти його до кутів квадрата. Зверніть увагу дітей на те, що кути обох фігур однакові за величиною, вони прямі.) (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Робота з лічильними паличками.

Скільки потрібно паличок, щоб викласти один трикутник? А два?

Викладіть із п'яти паличок два трикутники.

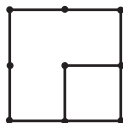
Як викласти два трикутника, маючи п'ять паличок?

Викладіть із семи паличок два квадрати.

Із десяти паличок викладіть один великий і один маленький квадрат.

(Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОСЕЛИ ЕЛЬФІВ» (РЗ, 24).

На кожному поверсі будиночка живе по чотири ельфи.

Якщо на першому поверсі у віконечко виглянуть три ельфи, скільки їх вигляне в друге?

Скільки їх разом на одному поверсі? (І т. д.)

Домалюйте потрібну кількість кружечків на кожному поверсі в пустих віконечках так, щоб на кожному поверсі їх було по чотири.

Скільки ельфів видно на першому поверсі? Скільки сховалося? Скільки разом? (І т. д.)

З'єднайте букети з відповідною парою чисел. Доведіть свій вибір.

Із яких двох менших чисел складається число 4?

(Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ПТАХА» (РЗ, 25).

Викладіть для Дюймовочки птаха, щоб вона могла відлетіти в теплі краї. Для складання кожної з фігур використовуйте два комплекти фігур до гри «Танграм».

З яких геометричних фігур викладена голова (шия, тулуб, крило) птаха?

Якими за довжиною сторонами приєднані фігури (в голові, шиї, тулубі, крилі)?

Де розташовані більші за розміром трикутники?

Якими сторонами приєднані? (Схему збирання див. у дод. 3.)
(Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Час повертатися з казки.

Які завдання вам сподобалися найбільше? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Формування математичної компетентності старших дошкільників поза заняттями відбувається в самостійній діяльності дітей. Ефективним є проведення сюжетно-дидактичних ігор із математичним змістом («Магазин», «Пошта», «Порт» тощо), у ході яких діти усвідомлюють, що результат гри залежить від застосування лічби та вимірювання. Для цього створюються такі ігрові ситуації та умови, у яких виникає усвідомлена практична необхідність у математичних діях. Суттєве значення для організації та проведення сюжетно-дидактичних ігор має підготовка ігрового матеріалу (виготовлення іграшкових цінників, банкнот, вивісок, товару тощо). Наприклад: на картках діти малюють різну кількість хлібобулочних виробів. У ході гри продавець знаходить картку із замовленою кількістю хліба (бубликів, пиріжків тощо), покупець перевіряє, чи правильно виконано замовлення тощо.

2. Вихователь загадує дітям загадку.

Вісім ніг, вісім рук,
Вишивають шовком круг.
Мух запрошують на торг:
Гей, купуйте, мухи, шовк! (Павук.)

ЗАНЯТТЯ 9

Тема. Геометричні фігури. Орієнтування у просторі.

Мета: продовжувати навчати дітей розрізняти геометричні фігури квадрат і прямокутник, закріпити характерні особливості геометричних фігур (трикутник, квадрат, прямокутник); навчати утворювати множину за однією з ознак (формою). Навчати визначати словом місце розташування предметів (зліва, справа, угорі, унизу, попереду, позаду). Розвивати вміння порівнювати. Виховувати зацікавленість змістом заняття. Показати необхідність планування дій.

Підготовча робота: читання казки «Колобок».

Демонстраційний матеріал: велике коло, намальоване на дошці, геометричні фігури різної величини та форми, паперові квадрат та прямокутник.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка), ножиці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні ми з вами будемо подорожувати незвичайними стежками казки «Колобок».

Чому Колобок добре котиться по доріжці? Якої він форми?

Колобок котився, котився і закотився в «геометричний» ліс.

Щоб тварини відпустили Колобка, допоможіть виконати їхні завдання.

Згадайте, хто перший зустрівся Колобку на шляху?

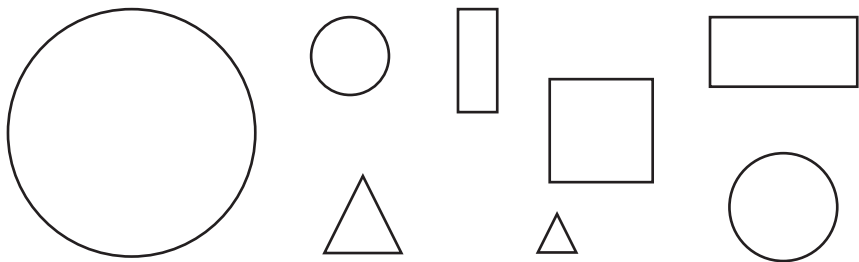
Робота з демонстраційним матеріалом.

Зайчик приготував для Колобка завдання — назбирати листя. Але ж Колобок утік від Бабусі та Дідуса і нічого не навчився. Та він чув, що ви дуже розумні й товариські діти і всім приходите на допомогу.

Допоможіть Колобку виконати завдання — назбирати в кошик листочків прямокутної форми. (Вихователь звертає увагу дітей на дошку, де намальовані кольоровою крейдою зліва — велике коло, справа — різного кольору, величини, форми геометричні фігури.)

Ось це велике коло зліва буде кошиком, а різні геометричні фігури — листочками (див. малюнок).

Визначте фігури прямокутної форми та за допомогою стрілочок розташуйте їх у великому колі.

Якої форми фігури слід покласти в коло? (Вихователь викликає декількох дітей для роботи з демонстраційним матеріалом. Інших залучає до перевірки завдання.)

Якої форми фігури розташовані в колі? (*Прямокутні.*) Які за колом? (*Не прямокутні.*)

Чому фігури різного кольору, величини поклали разом?

Чому ви думаєте, що це прямокутники?

Чи поклали ви до кола квадрати? Чому? Як довести, що квадрат — теж прямокутник? (*За допомогою моделі кута. Відрізати від прямокутника кут і прикласти до кутів квадрата, вони однакові за величиною, прямі. Вихователь пропонує біля дошки довести за допомогою моделювання, що в обох фігур прямі кут.*)

1 ЗАВДАННЯ «ПЕРЕТВОРИ» (РЗ, 26).

Зайчик приготував для Колобка таке завдання: перетворити фігури на речі, які Колобок міг бачити у Бабусі. Домалюйте прямокутники так, щоб вони були частинами предметів. (Перевірка та оцінювання результатів.)

Із завданням ви впорались, тому Колобок помандрував далі.

2 ЗАВДАННЯ «ВИКЛАДИ ДОРІЖКИ» (РЗ, 27).

Кого наступного зустрів Колобок?

Котрим зустрів Колобка Вовк? Його завдання складне, але дуже цікаве.

Викладіть доріжки з геометричних фігур, дотримуючись такого правила: у доріжці, яка веде до Вовка, поряд не має бути однакових за величиною фігур.

З якої фігури починається доріжка до Вовка?

Яку фігуру не можна класти поряд? Чому? Яку фігуру можна покласти? (Якщо дитина швидко виконала завдання, запропонуйте їй додаткові: викласти доріжку до Зайчика так, щоб поряд не було однакових фігур за формою, до Ведмедика — однакових за формою та величиною.)

(Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ, ДЕ ХТО ПЕРЕБУВАЄ» (РЗ, 28).

Котиться Колобок далі, а назустріч йому Ведмідь.

Згадайте, яким за рахунком зустрівся Колобку Ведмідь у казці?

Розгляньте малюнок у зошиті. Визначте, у якому напрямку рухається Ведмідь, а у якому — Колобок.

Знайдіть, хто в лісі рухається вліво, а хто — вправо. Доведіть свою думку.

Тварин, які рухаються вправо, розфарбуйте.

Розкажіть, хто де перебуває (за допомогою прийменників *за, між, попереду, позаду*). (Перевірка та оцінювання результатів.)

Діти, Колобок вирішив повернутися до Дідуса та Бабусі.
Чому? Як ви думаєте?
Чого він сьогодні навчився в «геометричному» лісі?

ЗАНЯТТЯ 9*

Тема. Геометричні фігури. Орієнтування у просторі.

Мета: закріплювати знання про характерні особливості геометричних фігур; розвивати уміння орієнтуватися на площині, виконувати графічний диктант. Навчати розв'язувати завдання різними варіантами. Формувати в дітей самостійність у пошуках відповідей.

Підготовча робота: читання казки «Колобок».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця кличе вас на допомогу Колобкові.

1 ЗАВДАННЯ «ПОСЕЛИ ТВАРИН» (РЗ, 26).

Разом із Колобком допоможіть мешканцям геометричного лісу.

Підкажіть, як тварин можна розселити в будиночку.

Дійте, дотримуючись такого правила: **над** кожним мешканцем і **під** ним мають бути фігури іншої форми.

Знайдіть різні варіанти розташування фігур (використайте для пошуку можливих варіантів геометричні фігури). Візьміть два маленькі кружечки, два маленькі трикутники, два маленькі квадрати, «поселіть» ці фігури в будиночку. Якщо знайдений варіант правильний, замалюйте його.

Яка фігура зображена на першому поверсі?

Чи можна класти зліва таку саму? А над нею? Чому? Яке було завдання?

Яку фігуру зображено на другому поверсі? Чи можна зліва або справа покласти таку саму? (Так.)

А зверху чи знизу? (Ні.)

Як називається фігура на третьому поверсі?

Чи можна зліва класти таку ж? А знизу? Чому?

Яке було правило? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ФОРМУ» (РЗ, 27).

Допоможіть мешканцям лісу полагодити предмети. У них зламались частини прямокутної форми.

Обведіть предмет або частини предметів, які мають прямокутну форму, червоним олівцем.

Доведіть свою думку.

Чи обвели ви частини предметів квадратної форми? Чому? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ШЛЯХ ЗА СХЕМОЮ» (РЗ, 28).

Допоможіть Колобкові повернутись додому.

Продовжте стежину, дотримуючись указанного напрямку за шифром. Стрілочка в шифрі вказує напрямок руху, а цифра — кількість клітинок (довжина кроку). Почніть рухатися разом із Колобком від стрілочки. Поставте олівець на початок доріжки. Куди почав рухатися Колобок? На скільки клітинок він спустився вниз? Щоб не збитися з доріжки, не відривайте олівця від стежки.

Що позначають цифри та стрілочки в шифрі? (Якщо діти самотійно не можуть виконати завдання, кажіть їм, куди вести стрілочку та на скільки клітинок.) (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Отже, Колобок повернувся додому.

Що ми робили, щоб допомогти Колобку? Чи сподобались вам завдання? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Сюжетно-дидактична гра «Крамниця».

Мета: закріплювати вміння визначати форму предмета за допомогою геометричної фігури як еталона.

Матеріал. Вихователь разом із дітьми завчасно готує різноманітний асортимент товарів (предмети трикутної, прямокутної, квадратної форми. Наприклад: прямокутну форму може мати не тільки предмет, а й якась його частина. Можна використовувати ілюстрації). Грошима будуть геометричні фігури.

Ігрові ролі та правила. В грі визначаються ролі продавців, покупців. Продавець має запитати в покупця, що той хоче придбати. Купити товар можна тільки за гроші, що мають ту саму форму, що й товар. Покупці (ними можуть бути всі бажаючі) розплачуються геометричними фігурами (грошима) та пояснюють свій вибір: «Я хочу купити печиво, тому що в мене гроші прямокутної форми і воно має прямокутну форму».

ЗАНЯТТЯ 10

Тема. Число та цифра 7. Дні тижня.

Мета: ознайомити дітей із числом та цифрою 7; закріпити вміння лічби за участю різних аналізаторів. Закріпити вміння послідовно називати дні тижня від будь-якого дня. Розвивати пам'ять. Формувати інтерес до занять математикою. Виховувати самостійність під час виконання завдань.

Підготовча робота: читання казки «Теремок».

Демонстраційний матеріал: ширма, числові фігури, цифри.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, геометричні фігури, картки із зображенням цифр, площинна лінійна модель днів тижня (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, подивіться уважно на малюнок і скажіть, зустріч з якою казкою на вас чекає. Так, це казка «Теремок».

Цей теремок незвичайний, у ньому є завдання для героїв цієї казки.

Допоможемо їх виконати.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Завдання слід виконувати старанно, щоб тварини змогли потрапити до теремка.

Полічіть, скільки плесків у долоні я зроблю (4), і підніміть відповідну цифру. (Вихователь плескає в долоні за ширмою.)

Полічіть, скільки разів я постукаю (2), і підніміть цифру на одиницю меншу.

Полічіть, скільки предметів на картці, і підніміть цифру, на одиницю більшу (4).

Я покажу цифру (5), а ви викладіть на верхній смужці стільки ж квадратів.

На нижній смужці викладіть прямокутників на один більше.

Полічіть фігури, їхню кількість позначте відповідною цифрою (6).

Чого більше? (*Прямокутників.*) На скільки? Яких фігур менше? (*Квадратів.*) На скільки?

Яке число більше? (6.) На скільки? Яке число менше? На скільки? Чому квадратів менше?

Що слід зробити, щоб фігур стало порівну? (*Додати квадрат.*)

По скільки їх стало? (*По 6.*) Скільки квадратів? Полічіть їх.

Як утворилося число 6?

Скільки було? Скільки додали?

Тепер додайте ще один квадрат. Скільки стало квадратів? (7.)

Як утворилось число 7? Скільки було? Скільки додали?

Чого більше? Чому квадратів більше? Яке число менше? На скільки?

Що треба зробити, щоб було порівну?

Якщо прибрати один квадратик, по скільки стане фігур? (По 6.)

Як утворилося число 6? Скільки було? Скільки відняли?

Якщо додати один прямокутник, по скільки буде фігур? (По 7.)

Як утворилось число 7? Скільки було? Скільки додали?

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ДОРІЖКУ» (РЗ, 29).

Допоможіть Мишці дістатися до теремка.

Покажіть шлях через болото, з'єднайте цифри в порядку збільшення за допомогою стрілочок.

З якої цифри почнете роботу? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОЛІЧИ» (РЗ, 30).

Допоможіть Жабці дістатися до теремка.

Полічіть кількість нот, цяточок у комах, кольорів у веселки.

По скільки різних предметів у кожній групі? (*Сім нот, сім кольорів веселки, сім цяточок у жука-сонечка.*)

Хто знає, якою цифрою позначається така кількість предметів?

(Вихователь аналізує, з яких частин складається цифра 7.)

Зі скількох паличок складається цифра 7? Як вони розташовані?

З якого боку приєднується коротша паличка? На які цифри схожа 7? Чим відрізняється?

Заштрихуйте цифру 7 за вказаним стрілочкою напрямком. Намалюйте сім будь-яких предметів (якщо дитина швидко виконала завдання, запропонуйте додаткове: розфарбувати веселку). (Перевірка та оцінювання результатів.)

Допоможіть Зайчикові відгадати загадку: «Сім братів віком рівні, а іменами різні». (*Дні тижня.*)

Робота з моделлю днів тижня (РЗ, кольорова вставка).

За допомогою фішок (площинна лінійна модель днів тижня, РЗ, кольорова вставка) викладіть тиждень, якщо він умовно починається із середи (завдання можна повторити декілька разів, починаючи від різних днів тижня).

Згадайте віршик про дні тижня (див. с. 33 посібника).

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ» (РЗ, 31).

Розфарбуйте послідовно дні тижня: тиждень, що зліва, умовно почніть розфарбовувати з четверга, а той, що справа,— із суботи. (Перевірка та оцінювання результатів.)

Наша зустріч із казкою «Теремок» закінчилася.

Завдяки вашій допомозі звірятка будуть жити в затишному домі.

Що вам сьогодні на занятті запам'яталося найбільше? Чому?

ЗАНЯТТЯ 10*

Тема. Вимірювання об'єму. Склад числа з двох менших.

Мета: Навчати вимірювати об'єм рідких речовин, закріплювати вміння визначати величину предметів зорово та за допомогою умовної міри. Ознайомити з утворенням числа 5 з двох менших. Закріпити вміння порівнювати групи предметів за кількістю, користуватися знаками «більше» (>), «менше» (<), «дорівнює» (=). Розвивати вміння аналізувати, порівнювати. Виховувати допитливість.

Підготовча робота: читання казки «Теремок».

Демонстраційний матеріал: дві склянки, наповнені водою порівну (одна склянка ширша, друга — вузча), у вузчій склянці вода рожевого кольору, а в ширшій — зеленого; умовні міри (8 однакових за розміром місткостей).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, смужка паперу, мотузок, ножиці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця приготувала для мешканців теремка цікаві завдання.

Робота з демонстраційним матеріалом.

Королева Математика приготувала тваринам смачний напій.

Склянку з напоєм якого кольору треба вибрати, щоб його вистачило всім мешканцям теремка?

Чому ви так думаете?

Чи однаково напою в склянках? А може, у якійсь більше?

Чи можуть очі помилятися? Чому? (*Склянки різної висоти та форми.*)

Як це перевірити? Чим можна виміряти рідину? Чи можна виміряти смужкою?

Як називаються предмети, за допомогою яких вимірюють? (*Умовна міра.*)

Ми вимірюємо ось цими маленькими склянками. (Вихователь заздалегідь готує таку кількість води в склянках, щоб вона вмістилася рівну кількість разів у мірах, наприклад 4 та 6.)

Як потрібно вимірювати? Чи можна не доливати? Чому? (*Можемо отримати неправильний результат.*)

(Вихователь викликає дітей до дошки, вони вимірюють об'єм води.)

Скільки мір рожевої води? (6.) Скільки мір зеленої води? (4.) Якої води більше? Чому?

Яку воду треба взяти мешканцям теремка? Чому? Скільки було героїв у казці? (6.)

Чи вистачить усім?

1 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ МИШЦІ» (РЗ, 29).

Допоможіть Мишці визначити, яка із двох заштрихованих фігур більша за розміром — верхня чи нижня.

Доведіть свій вибір за допомогою умовної міри (або використайте смужку паперу, мотузку). Знайдіть свій спосіб порівняти величину заштрихованих фігур.

Чи збігається довжина овалів? А ширина? Чому здається, що верхній овал менший?

Чи можуть очі помилятися? Чому?

За допомогою чого можна порівняти величину предметів? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОРІВНЯЙ ЗА КІЛЬКІСТЮ» (РЗ, 30).

Допоможіть Жабці порівняти кількість предметів на малюнках.

Полічіть предмети на картках зліва та справа, порівняйте їх кількість.

Як без допомоги цифр позначити, в якій групі предметів більше? (*За допомогою знака «більше».*)

Що позначає знак «більше»? З якого боку має бути більше предметів, для того щоб поставити цей знак? Як указує знак на те, що зліва предметів більше? (*Зліва палички знака розташовані на більшій відстані, а справа з'єднані.*)

Що позначає знак «менше»? З якої сторони має бути предметів менше, для того щоб поставити цей знак? Як знак указує на те, що зліва предметів менше? (*Зліва палички знака з'єднані, а справа розташовані на деякій відстані.*)

Що позначає знак «дорівнює»? (*Порівну.*)

Поставте між предметами відповідні знаки: «більше», «менше», «дорівнює» за допомогою стрілочок.

Чому ви вважаєте, що між шапками та шарфами треба поставити знак «більше»?

Скільки шапок? Скільки шарфів?

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки? (І т. д.) (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ЗВІРЯТОК?» (РЗ, 31)

Визначте, скільки звіряток живе на кожному поверсі теремка. На малюнку вони позначені кружечками.

Домалюйте кількість звіряток-кружечків у пустих віконечках так, щоб на кожному поверсі їх було по п'ять.

Скільки звіряток видно на першому поверсі? Скільки сховалося? Скільки їх разом? Тощо.

З'єднай пари цифр із відповідною кількістю звіряток на кожному поверсі.

Із яких двох менших чисел складається число 5? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Мешканці теремка дякують вам за допомогу. Які завдання були цікавими? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Дидактична гра «Який день тижня загубився?». Ведучий кидає гравцям м'яч і називає дні тижня з порушенням послідовності. Наприклад: назвати дні тижня з понеділка до суботи, пропускаючи один із днів або змінюючи їх місцями. Вихованець, який отримує м'яч, знаходить помилку. Якщо він помиляється, гру продовжує той, хто правильно визначить «загублений» день.

2. Дидактична гра «Що зайве?» проходить аналогічно. Дошкільники пояснюють невідповідність одного із часових інтервалів серед ряду інших (понеділок, вівторок, ранок, середа, четвер; неділя, понеділок, осінь, вівторок, середа тощо). Такі ігри сприяють активізації в дошкільників термінології з означеної теми.

3. Рухлива гра «Тиждень, шикуйся!». Кожна дитина отримує одну з фішок лінійної моделі тижня. За сигналом вихованці складають тиждень, починаючи з названого дня.

4. Працюємо в куточку природи. Вирощуючи розсаду, в календарі росту рослин діти визначають таке: день посіву насіння помідорів, якщо висадка розсади в ґрунт можлива на початку травня; день пікірування розсади, яка за сприятливих умов виросте через місяць; день висадки розсади у відкритий ґрунт через мі-

сяць після пікірування; день удобрення за умов, якщо вона прийнялася через 10 днів після висадки у відкритий ґрунт.

Спостерігаючи за ростом рослин, дошкільники порівнюють отримані результати з тими, що прогнозували. На основі аналізу отриманих даних визначають причини розбіжностей у визначених термінах, уточнюють майбутні дати початку необхідних трудових операцій.

5. Самостійна робота з моделлю календаря року. Діти визначають, який день тижня був учора, сьогодні, буде завтра; кількість днів до свят (днів народжень однолітків, родичів, робітників дошкільного закладу), які наближаються.

ЗАНЯТТЯ 11

Тема. Геометричні фігури. Порядкова, кількісна лічба.

Мета: продовжувати вчити дітей розрізняти геометричні фігури (трикутник, прямокутник, квадрат, круг); видозмінювати їх шляхом практичних операцій. Закріплювати вміння кількісної лічби у межах 7, формувати уявлення про те, що кількість предметів не залежить від величини та просторового розташування. Сприяти розвитку інтересу дітей до математичних дій. Навчати порівнювати результат і зразок, позитивно ставитися до диференційованої оцінки педагога.

Підготовча робота: читання казки «Солом'яний Бичок».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка) або додаткові фігури різного розміру та кольору, лічильні палички.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні королева Математика розповіла, що слід допомогти визволити тварин казки «Солом'яний бичок». Дід їх відпустить тоді, коли ви виконаєте його завдання.

1 ЗАВДАННЯ «ВИКЛАДИ ГЕРОІВ КАЗКИ» (РЗ, 32.).

Викладіть героїв казки «Солом'яний бичок» з геометричних фігур (РЗ, кольорова вставка, можна використовувати додаткові фігури).

Які геометричні фігури використали? Скільки всього тварин зображено на малюнку?

Зображення бичка придумайте самостійно.

Яку геометричну фігуру нагадує голова (тулуб, ноги)?

Чи однакові вони за величиною? (Перевірка та оцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОРІВНЯЙ» (РЗ, 33).

Допоможіть звільнити Зайчика.

Визначте, зліва чи справа прямокутників більше. Доведіть свій вибір.

Кількість прямокутників у кожній групі за допомогою стрілочок позначте відповідною цифрою. (Перевірка та оцінювання результатів.)

Де прямокутників більше? Менше? Яке число більше? На скільки?

Яке число менше? На скільки? Чому здається, що зліва прямокутників більше?

3 ЗАВДАННЯ «ПЕРЕТВОРИ» (РЗ, 37).

Допоможіть звільнити Лисичку. Викладіть з лічильних паличок будиночок за зразком.

Перекладіть одну паличку так, щоб будиночок був повернутий в інший бік.

Викладіть із лічильних паличок Бичка за зразком.

Перекладіть дві палички так, щоб Бичок дивився вправо. (Перевірка та оцінювання результатів.)

Тварини вдячні вам за допомогу. Що нового ви дізналися сьогодні?

ЗАНЯТТЯ 11*

Тема. Число 10. Геометричні фігури.

Мета: навчати відтворювати зображення за контурним зразком. Ознайомити з числом 10. Навчати позначати двозначні числа цифрами, закріпити вміння лічби у межах 10. Розвивати увагу. Виховувати кмітливість.

Підготовча робота: читання казки «Солом'яний Бичок».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, 2 комплекти геометричних фігур для гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ВИКЛАДИ ГЕРОІВ КАЗКИ» (РЗ, 32).

Викладіть героїв казки «Солом'яний бичок» за допомогою геометричних фігур гри «Танграм». Зайчика, Лисицю, Ведмедя викладіть за зразком, зображення інших героїв придумайте самостійно. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КІЛЬКІСТЬ» (РЗ, 33).

Допоможіть Зайчику розкласти моркву в кошики.

Намалюйте моркву в кожному кошику так, щоб у кожному попередньому кошику морквин було на одну менше, ніж у наступному.

Кількість овочів у кожному кошику позначте, з'єднавши його стрілочкою з відповідною цифрою.

Скільки овочів в останньому кошику? Чому? На скільки менше в попередньому?

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки? Як утворилося число 10?

Якими цифрами позначається число 10?

Скільки морквин у першому кошику? Скільки їх у другому? Чому ви так думаєте? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «РОЗФАРБУЙ БОЧКИ» (РЗ, 34).

Допоможіть Ведмедику пофарбувати бочки.

Зробіть це так, щоб бочки на верхній картці за кольором відрізнялись одна від одної.

Скільки використали кольорових олівців?

По скільки олівців різного кольору взяли, щоб скласти групу з п'яти предметів?

На нижній картці використайте один олівець, але так, щоб бочки відрізнялись одна від одної.

Скільки всього бочок?

По скільки предметів різного кольору треба, щоб скласти групу з п'яти?

Зі скількох одиниць складається число 5? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Зустріч із героями казки «Солом'яний бичок» закінчилася.

Що вам сподобалося на занятті найбільше? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Сюжетно-рольова гра «Ательє». Модельєри можуть конструювати одяг із різного матеріалу (одноразового посуду, пластмасових пляшок, поліетиленових пакетів тощо), добирати та поєднувати елементи костюмів за формою, величиною. Дизайнери працюють над оздобленням. Їхнім завданням є створити орнаменти, розглянути доцільність їх розташування на тій чи іншій частині одягу. На «демонстрації мод» діти визначають практичність, призначення

виготовлених костюмів (фартухів для трудової діяльності, рятувальних жилетів для малечі тощо).

2. Під час підготовки до сніданку (обіду, вечері) дошкільники сервірують столи, управляючись у відлічуванні необхідної кількості серветок, чашок, ложок, тарілок.

ЗАНЯТТЯ 12. КОНТРОЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНЕ

Мета: виявити знання дітей про числа та цифри. Виявити уміння користуватися кількісною та порядковою лічбою; вимірювати довжину, використовуючи умовну міру; розрізняти геометричні фігури; розвивати уміння орієнтуватися у просторі; називати послідовно дні тижня.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, умовні міри (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні королева Математика приготувала для вас цікаві завдання. Для того щоб їх виконати, треба бути уважними.

1 ЗАВДАННЯ «ПОРІВНЯЙ» (РЗ, 35).

Домалюйте предмети в групах так, щоб зліва та справа їх було порівну.

Визначте, по скільки стало предметів у кожній групі; за допомогою стрілочок позначте кількість відповідною цифрою. (Перевірка та оцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ВИМІРЯЙ ДОВЖИНУ» (РЗ, 35).

Визначте, хто з плазунів найдовший, а хто — найкоротший.

Виміряйте довжину кожного умовною мірою, кількість мір позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Зафарбуйте найдовшого плазуна жовтим кольором, найкоротшого — червоним. Доведіть свій вибір. (Перевірка та оцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ БУДИНОЧОК» (РЗ, 36).

Допоможіть фігурам потрапити додому. Використайте різнокольорові стрілочки.

Фігури живуть за правилом: у низькому будиночку — усі прямокутники, у високому — усі непрямокутні фігури. Поміркуйте, де слід розташувати квадрати. Назвіть форму фігур, які живуть у високому будиночку. Доведіть свій вибір. (Перевірка та оцінювання результатів.)

4 ЗАВДАННЯ «РОЗФАРБУЙ ОЛІВЦІ» (РЗ, 36).

Розфарбуйте олівці: третій зліва — синім кольором, другий справа — жовтим, четвертий справа — зеленим, п'ятий зліва — червоним, перший зліва — фіолетовим кольором. (Перевірка та оцінювання результатів.)

5 ЗАВДАННЯ «ПОЛЧИ ГРУШІ» (РЗ, 37).

Визначте кількість цілих груш. З'єднайте половинки груш. Визначте, скільки всього груш.

Обведіть відповідну цифру. (Перевірка та оцінювання результатів.)

6 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ» (РЗ, 37).

Визначте послідовність днів у кожному тижні.

Розфарбуйте перший тиждень, умовно починаючи його з вівторка, другий — з четверга, третій — із суботи. (Перевірка та оцінювання результатів.)

7 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЗАКОНОМІРНІСТЬ» (РЗ, 38).

Визначте закономірність і домалюйте потрібні кружечки у третьому квадраті.

Поясніть свій вибір.

По скільки кружечків у кожному квадраті? Чи однакового вони кольору?

Як змінюється кількість чорних та білих кружечків у кожному наступному квадраті? Назви пари чисел, із яких складається число 4. (Перевірка та оцінювання результатів.)

8 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ЗАЙВИЙ ПРЕДМЕТ» (РЗ, 38).

Знайдіть у ряду картинку, яка відрізняється від інших, розфарбуйте її. Доведіть свій вибір.

По скільки кружечків у кожному квадраті?

Чи однакового вони кольору? Скільки чорних? Скільки білих?

Чи в кожному квадраті їх така сама кількість? (Перевірка та оцінювання результатів.)

ЗАНЯТТЯ 13

Тема. Лічба, число і цифра 8. Множина.

Мета: ознайомити дітей з утворенням числа 8, цифрою 8. Закріпити вміння лічити та розрізняти цифри у межах 8; порівнювати суміжні числа. Розвивати вміння узагальнювати. Спонукає

дітей помічати недоліки в роботі однолітків, виявляти взаємодопомогу.

Підготовча робота: читання казки «Буратіно».

Демонстраційний матеріал: цифри від 1 до 8.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури, картки із зображенням цифр (РЗ, кольорова вставка), картка з двома смужками.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні ми будемо подорожувати казкою «Буратіно».

Лисиця Аліса та кіт Базиліо не відпускають Буратіно додому. Буратіно необхідна наша допомога, йому слід виконати завдання Кота Базиліо, Лисиці Аліси та своєчасно повернутись додому.

1 ЗАВДАННЯ «ВІДКРИЙ ЗАМКИ» (РЗ, 39).

Допоможіть Буратіно відкрити замки. Знайдіть пропущені цифри.

Вставте їх у відповідне місце за допомогою стрілочок.

Доведіть свій вибір. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Робота з демонстраційним матеріалом. «Допоможіть Буратіно накрити стіл».

Викладіть у себе на верхній смужці стільки тарілочок (кружечків), скільки позначає ця цифра. (Покажіть цифру 6.)

На нижній смужці викладіть на одну чашку (квадратик) більше.

Полічіть квадрати і позначте відповідною карткою із цифрою. Скільки квадратів? (7.)

Скільки кружечків? (6.) Яке число менше? На скільки? Яке число більше? На скільки?

Що треба зробити, щоб фігур стало порівну? (*Додати кружечок або забрати квадратик.*)

Скільки стало кружечків, коли додали ще один? (7.)

Як утворилось число 7? Скільки було кружечків? Скільки додали? (*Було 6, додали ще один.*)

А якщо додати один квадратик, скільки їх стане? Полічіть.

Як утворилось число 8? Скільки було кружечків? Скільки додали?

Яке число менше — 7 чи 8? На скільки? Яке число більше? На скільки?

Що треба зробити, щоб кружечків і квадратиків стало порівну? (*Додати ще один кружечок або забрати квадратик.*)

Скільки стало кружечків? Давайте полічимо.

Як утворилось 8 кружечків? Скільки було? Скільки додали? (Було 7, додали ще один.)

Як утворилось число 8?

По скільки тарілочок і чашок поставив Буратіно на стіл? (Вихователь дає завдання прибрати фігури та картки із цифрами.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ВАРТІСТЬ МОНЕТ» (РЗ, 40).

У гаманцях монети розкладені за правилом: монета справа — на одиницю більша, ніж посередині, а монета зліва — на одиницю менша, ніж посередині.

Визначте вартість сусідніх монет у гаманцях.

За допомогою стрілочок позначте потрібну цифру. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙОМСТВО З ЦИФРОЮ 8» (РЗ, 41).

У лісі Буратіно зустрів незвичайних мешканців. Чи впізнали ви їх?

Визначте, за допомогою яких цифр зображені метелик, зайчик і ведмедик.

Знайдіть та обведіть усі вісімки.

Діти, а чи знаєте ви, як пишеться цифра 8? З яких частин вона складається?

Чи однакові кола за величиною? Де розташоване менше коло? Де більше?

Заштрихуйте цифру 8, намалюйте вісім будь-яких предметів (взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів).

Буратіно дякує вам за допомогу, він своєчасно повернувся додому.

Чи сподобалося вам допомагати Буратіно? Що саме сподобалося? Чому?

ЗАНЯТТЯ 13*

Тема. Склад числа з двох менших.

Мета: Закріпити знання дітей про суміжні числа у межах 10. Ознайомити зі складом числа 6 з двох менших. Навчати виконувати графічний диктант. Формувати вміння самоконтролю та самооцінювання, учити відрізняти головне від другорядного.

Підготовча робота: читання казки «Буратіно».

Демонстраційний матеріал: цифри від 1 до 8.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Буратіно потрапив у біду. Як ви вважаєте, чому його так легко можна було обдурити?

Він просить вашої допомоги.

1 ЗАВДАННЯ «ЩО ЗАГУБИВ БУРАТИНО?» (РЗ, 39).

Визначте, що загубив Буратіно. Проведіть лінії за шифром: стрілка вказує напрямок руху, цифра — кількість клітинок.

Відлік клітинок почніть від крапки. У який бік вказує перша стрілочка?

На скільки клітинок треба провести лінію? (Самоконтроль і самооцінювання результатів.)

2 ЗАВДАННЯ «ВИПРАВ ПОМИЛКИ» (РЗ, 40).

Мальвіна дала Буратіно завдання намалювати кружечки за таким правилом: справа від цифри кружечків має бути на один більше, ніж позначає цифра, а зліва — на один менше. Знайдіть помилки та виправте їх.

Перевірте кількість розставлених кружечків відповідно до значених цифр.

Зліва від числа має бути менше кружечків чи більше? На скільки? Чому? А справа? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПАРИ ЧИСЕЛ» (РЗ, 41).

Наступне завдання Мальвіни — намалювати в пустих віконечках тварин, які сховалися. На малюнку тварини позначені кружечками.

На кожному поверсі живе по шість тварин.

Скільки видно тварин на першому поверсі? А скільки сховалося? Скільки їх разом? Тощо.

Із яких двох менших чисел складається число 6?

Позначте відповідною парою цифр кількість тварин на кожному поверсі. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Буратіно дякує вам за допомогу. Які завдання було важко виконувати? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Знаходити в навколишніх предметах зображення знайомих цифр.

2. Дидактична гра «Назви попереднє (наступнє) число».
3. Викласти на прогулянці з природного матеріалу цифру 8 (знайомі цифри).
4. Робота з календарем: визначити свята або дні народження, які святкують восьмого числа.

ЗАНЯТТЯ 14

Тема. Ознайомлення з числом і цифрою 9.

Мета: виховувати в дошкільників позитивне ставлення до занять з математики. Ознайомити з утворенням числа 9, з цифрою 9; закріпити вміння кількісної та порядкової лічби, знаходити місце предмета серед інших; виробляти вміння класифікувати фігури за формою. У процесі взаємоконтролю вчити позитивно ставитися до нього.

Підготовка роботи: перегляд мультфільму «Вінні-Пух».

Демонстраційний матеріал: геометричні фігури (9 трикутників, 9 кружечків), цифри від 1 до 9.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури, картки із цифрами від 1 до 9 (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, сьогодні ми вирушимо в казку «Вінні-Пух». Ведмедику Вінні-Пуху необхідна наша допомога.

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ, ДЕ ЧИЙ КОШИК» (РЗ, 42).

На день народження друзі подарували Вінні-Пуху кошки з фруктами.

Визначте, хто які фрукти подарував.

Кошик Ослика стоїть третім зліва.

Чи знайшли б ми кошик Ослика, якби лічили справа? Чому? Зафарбуйте кошик, який приніс Ослик, зеленим олівцем.

Які фрукти подарувала Сова, якщо її кошик стоїть другим справа? Зафарбуйте її кошик червоним олівцем.

Кошик Паця — третій справа. Зафарбуйте кошик, який приніс Паць — жовтим олівцем.

Який за рахунком зліва кошик з вишнями? Який за рахунком зліва кошик з яблуками? Який за рахунком справа кошик з бананами?

Чи на тому ж місці вони будуть, якщо лічити зліва?

Що необхідно знати для того, щоб знайти місце предмета серед інших? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Робота з демонстраційним матеріалом.

Ослик подарував Вінні-Пуху сім груш.

Викладіть стільки ж кружечків та позначте відповідною картою із цифрою. (7.)

Сова подарувала слив на одну більше, ніж груш. Визначте, скільки слив подарувала Сова, викладіть таку ж кількість трикутників та позначте відповідною цифрою. (8.)

Чого більше? На скільки? Чого менше? На скільки?

Чому груш менше? Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки?

Що треба зробити, щоб груш та слив стало порівну? (*Відняти одну сливу або додати одну грушу.*)

По скільки стане фруктів, якщо відняти одну сливу? (*По 7.*)

Як утворилось число 7? (*Від 8 відняли 1.*)

Скільки було? Скільки забрали? Як ще можна зробити, щоб груш і слив стало порівну (урівняти груші та сливи), не забираючи сливи? (*Додати грушу.*)

Скільки стало груш після того, як додали ще одну? (8.)

Як утворилося число 8? (*До 7 додали 1.*) Скільки було? Скільки додали?

Діти, у кошику знайшлася ще одна груша. Полічімо їх кількість. (9.)

Як утворилося число 9? (*До 8 додали 1.*)

Скільки було? Скільки додали?

Як зробити, щоб фруктів стало порівну? (*Додати одну сливу або відняти одну грушу.*)

По скільки стане фруктів, якщо відняти одну грушу? (*По 8.*)

Як утворилося вісім груш? Скільки було? Скільки забрали?

Як утворилося число 8? (*Від 9 відняли 1.*)

Як ще можна зробити, щоб груш і слив стало порівну, не забираючи груші? (*Додати сливу.*)

Скільки стало слив? Полічімо їх кількість.

Як утворилося число 9? (*До 8 додали 1.*)

Скільки було? Скільки додали?

Позначте кількість груш відповідною цифрою. (9.)

З яких частин складається цифра 9? Де в неї розташоване коло? Де розташований гачечок?

На яку цифру схожа? Чим вони схожі? Чим відрізняються?

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ХТО ПОЗДОРОВИВ ВІННІ-ПУХА?» (РЗ, 43).

Вінні-Пуху надіслали привітання й інші мешканці лісу. Чи впізнали ви їх?

Визначте, за допомогою яких цифр зображені ці тварини. Обведіть всі цифри 9. Доведіть свій вибір.

Намалюйте дев'ять будь-яких предметів.

Заштрихуйте цифру 9. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

З ЗАВДАННЯ «ПОСТАВ ПОСУД ЗА ФОРМОЮ» (РЗ, 44).

Допоможіть ведмедику прибрати посуд після дня народження.

Розставте його в певному порядку: на верхню полицку — посуд круглої форми, на середню — квадратної, на нижню — трикутної. Доведіть свій вибір.

Чому фігури різної величини опинились на верхній полицці? *(Вони всі круглі.)*

Чим відрізняються круг і квадрат? Чим схожі?

Чим відрізняються квадрат і трикутник? Чим вони схожі?

(Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Які завдання були найцікавішими? Чому? Вінні-Пух дякує вам за допомогу.

ЗАНЯТТЯ 14 *

Тема. Пересічні множини.

Мета: ознайомити дітей з назвами та структурою чисел другого десятка (11, 12), навчати складати запис чисел другого десятка, ознайомити дітей з утворенням пересічних множин, закріпити вміння кількісної та порядкової лічби. Формувати вміння самоконтролю та самооцінки.

Підготовча робота: перегляд мультфільму «Вінні-Пух».

Демонстраційний матеріал: два великі кола, намальовані на дошці, фігури різного розміру та форми, лічильні палички, набір цифр.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, лічильні палички (25 шт.), картки із зображенням цифр (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Робота з роздавальним матеріалом.

Ми з вами вміємо лічити не тільки до десяти. Але числа, які ми називаємо, наприклад, під час переклички на занятті фізкультури — одинадцять, дванадцять, — ще не записували.

(За допомогою предметної моделі двозначних чисел — лічильних паличок — педагог пропонує скласти з окремих цифр запис чисел на картках.)

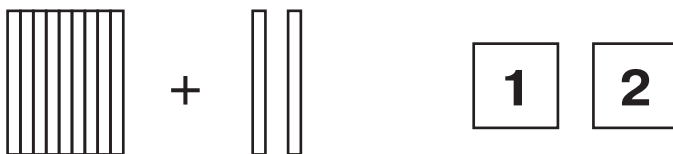
Відлічіть десять лічильних паличок, зробіть з них пучок (обв'яжіть) — це один десяток.

Що треба зробити, щоб отримати число, яке йде за числом 10?

Правильно, додати одну паличку. Додайте. Що ми отримали? Якщо до числа 10 додати число 1, скільки буде? (11.)

Візьміть ще пучок-десяток. Складіть модель числа 12.

Скільки треба додати паличок? (2.)

Я ставлю модель числа з паличок, а ви запишете ці числа у себе за допомогою карток з цифрами (вихователь по черзі виставляє предметну модель чисел 11, 12).

Яку цифру слід поставити біля пучка-десятка? Чому? (1, бо маємо один десяток.)

Яку цифру слід поставити біля однієї палички? Чому? (1, бо маємо одну одиницю.)

Що позначає перша одиниця? (Один десяток.)

Що позначає друга одиниця? (Одиницю.)

Розгляньмо модель числа 12. Яку цифру треба поставити біля пучка-десятка? (1, бо маємо 1 десяток.)

Яку цифру слід поставити біля двох паличок? (2, бо маємо дві одиниці.)

Чи можна поміняти місцями цифри у запису числа 12? (Ні.) Чому?

Чи залишиться воно таким самим? Чи зміниться?

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КІЛЬКІСТЬ» (РЗ, 42).

Допоможи Вінні-Пуху визначити кількість подарунків.

Які числа позначають цифри біля малюнків?

Що позначає перша цифра? Що позначає друга цифра? (Яке число позначає?)

Що означає знак після числа 10? Скільки потрібно намалювати предметів? (10.)

Скільки намальовано гудзиків? (10.) Що означає знак після гудзиків? (Додати.)

Скільки треба домалювати гудзиків, щоб їх було 11? (1.)

Подивіться уважно на цифри після знака «дорівнює». Яке число вони позначають?

Що означає перша одиниця? А що означає друга одиниця? Скільки намальовано цукерок?

Домалюй відповідну кількість предметів.

Скільки треба домалювати цукерок, щоб вийшло 12? Що позначає цифра 1? А що позначає 2?

Скільки предметів потрібно домалювати, щоб їх стало одинадцять (дванадцять)?

Як утворилося число 11 (12)? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДЕ ЧИЄ МІСЦЕ?» (РЗ, 43).

Допоможіть Вінні-Пуху та його друзям знайти в залі кінотеатру свої місця.

Відповідно до квитків укажіть місце кожного стрілочкою.

На квитку перша цифра зліва позначає ряд, друга — місце.

З якого боку будете шукати місце в ряду? (Зліва.) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Робота з демонстраційним матеріалом.

Допоможіть Вінні-Пуху розставити посуд. (Вихователь звертає увагу дітей на дошку).

Скільки великих кіл ви бачите? Як називаються геометричні фігури навколо кіл?

За допомогою стрілочок розташуйте у лівому колі всі великі фігури. Чому фігури різної форми поклали в ліве коло? (Тому що вони всі великі.)

Покладіть у праве коло всі квадрати. (Вихователь викликає декількох дітей.)

Чи всі квадрати, які є на дошці, розташували в лівому колі?

Чи можна великі квадрати з лівого кола покласти в праве? Чому?

Де можна розташувати великі квадрати? (І в лівому, і в правому колі.)

Накладімо коло на коло так, щоб великі квадрати одночасно були і в лівому, і в правому колі.

Чому їх поклали і в перше, і в друге коло одночасно?

3 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ ФІГУРИ» (РЗ, 44).

Розташуйте фігури за правилом: у правому колі — усі трикутники, у лівому — усі великі фігури. Які фігури опинились і в лівому, і в правому колі одночасно (на перетині двох кіл)? Чому?

Які ознаки мають фігури, які опинились на перетині двох кіл?

Чи можна їх покласти в ліве коло? А в праве? Чому?

Де їх треба покласти? Чому? *(Великі трикутники треба покласти на перетині двох кіл, тому що вони мають ознаку фігур першого кола та ознаки фігур другого кола.)* (Самоконтроль і самооцінювання.)

Які завдання були важкими? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Знання, отримані на заняттях з математики, діти можуть використати в процесі підготовки до інших занять. Наприклад: готуючись до образотворчої діяльності, дошкільники вправляються у відлічуванні необхідної кількості пензликів, коробок з фарбами тощо. У цих завданнях вихованці самостійно використовують лічбу як опосередкований спосіб порівняння множин.

Життєві ситуації «Підготовка до дня народження», «Зустріч гостей» сприяють усвідомленню дошкільниками необхідності вміння рахувати. Наприклад: розкласти на кожний стіл у вазу по чотири різні цукерки, по вісім квадратних та по два круглих печива.

ЗАНЯТТЯ 15

Тема. Поняття «пара».

Мета: формувати позитивне ставлення дошкільників до навчальної діяльності; дати уявлення про пару, вправляти в лічбі предметів у межах 9. Навчати встановлювати відношення між двома множинами, використовуючи графі (стрілочки). Розвивати вміння осмислено запам'ятовувати матеріал.

Підготовча робота: читання казки «Рукавичка».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні до нас по допомогу звертається Дід з відомої казки «Рукавичка».

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ЗАГУБЛЕНУ РУКАВИЧКУ» (РЗ, 45).

Знайдіть та розфарбуйте загублену рукавичку. Чому ви думаєте, що це саме вона?

З'єднайте по дві однакові рукавички.

Як називаються дві однакові речі? (*Пара.*)

Що ще може бути парами? (*Очі, вуха, щоки, брови, ноги тощо.*)

Дві руки, тому і рукавичок треба дві. Дві однакові рукавички називаються пара.

Полічіть пари рукавичок та обведіть відповідну цифру. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «У ЯКІЙ РУКАВИЧЦІ БІЛЬШЕ ТВАРИН?» (РЗ, 46).

Визначте, у якій рукавичці поселилося більше тварин — у лівій чи у правій? Як ви це зробили? (*Можна полічити та порівняти числа.*)

Полічіть кількість тварин у кожній рукавичці та позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

За допомогою стрілочок порівняйте кількість тварин (діти встановлюють взаємно однозначну відповідність між двома множинами за допомогою стрілочок).

Чому в правій рукавичці тварин більше? (*Тому що число 8 більше 7 на одиницю.*)

(Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗРОБИ ВІЗЕРУНОК» (РЗ, 47).

Щоб не виганяти тварин з рукавички, зробимо Дідовій рукавичці пару.

Що слід зробити, щоб ці рукавички можна було назвати парою?

Намалюйте на правій рукавичці такий само візерунок, як на лівій.

З яких геометричних фігур складається орнамент? Де ми бачимо квадрат? (*У верхньому лівому куті.*)

Скільки ліній? З якого кута виходять лінії?

Розфарбуйте рукавички. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Що нового ви дізналися на занятті?

Дід дякує вам за допомогу.

ЗАНЯТТЯ 15*

Тема. Склад числа 7 з двох менших.

Мета: ознайомити дітей з утворенням числа 7 з двох менших. Закріпити вміння вимірювати довжину однією умовною мірою, порівнювати результат, утворювати серіаційний ряд у порядку зменшення за розміром і кількістю. Розвивати вміння аналізувати, активність, наполегливість у роботі. Виховувати самостійність.

Підготовча робота: читання казки «Рукавичка».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, умовна міра (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ НАЙКОРОТШИЙ ШЛЯХ» (РЗ, 45).

Допоможіть Песику швидко знайти Дідову рукавичку. Визначте найкоротший шлях до рукавички.

Як перевірити, яка (верхня, середня чи нижня) стежина найкоротша? Чим можна виміряти?

Як називаються предмети, за допомогою яких ми вимірюємо? (*Умовна міра.*)

Ми вимірюємо ось такими смужками. Як буде називатися ця смужка? (*Умовна міра.*)

Виміряйте довжину кожної стежини, кількість мір позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Яка зі стежок найкоротша — верхня, середня чи нижня?

Наведіть її кольоровим олівцем. Доведіть свій вибір.

Скільки мір у верхній (у середній, у нижній) стежці? (7; 4; 5)

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки?

Якою стежкою (верхньою, середньою, нижньою) має бігти Песик, щоб швидко дістатися до рукавички? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ПРИКРАСИТИ ЯЛИНКУ» (РЗ, 46).

Допоможіть Діду прикрасити ялинку, дотримуючись такого правила: на кожен гілочку необхідно повісити по сім іграшок. Об'єднайте попарно кружечки таким чином, щоб разом на них було намальовано по сім іграшок.

Скільки Снігурок? З якими іграшками потрібно об'єднати Снігурку, щоб разом було сім іграшок? І т. п.

Назвіть усі пари чисел, з яких складається число сім. (Самоконтроль і самооцінювання.)

З ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ТВАРИН У КОЖНІЙ РУКАВИЧЦІ?» (РЗ, 47).

Визначте, скільки тварин живуть у рукавичці найменшого розміру, якщо в найбільшій живе семеро, а в кожній меншій за розміром — на одну тваринку менше.

Кількість тварин у кожній рукавичці позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Скільки тварин живе в найбільшій рукавичці? Яке число на одиницю менше?

У якій за розміром рукавичці потрібно намалювати шість тварин? І т. п. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Чи сподобалося вам заняття? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Отримані знання діти можуть застосовувати в самостійній діяльності, виконуючи такі завдання: приготувати на заняття з фізкультури для хлопчиків по два прапорці, дівчаткам — по дві стрічки; на полуденок розкласти на столи кожній дитині по дві цукерки тощо.

Навички вимірювання діти можуть закріплювати, відміряючи кількість землі для посадки кімнатних рослин, воду для поливання, корм для мешканців куточка живої природи.

ЗАНЯТТЯ 16

Тема. Вимірювання.

Мета: виховувати інтерес дошкільників до проблемних завдань.

Навчати вимірювати однією умовною мірою, фіксуючи результат рисочками. Закріплювати вміння вихованців будувати серіаційний ряд за одним із параметрів (висотою) у порядку збільшення, знання про суміжні числа, розвивати вміння класифікувати фігури за формою. Під час виконання математичних завдань розвивати вміння здійснювати цілеспрямовані дії практичного й розумового плану, позитивно ставитися до взаємооцінювання.

Підготовча робота: перегляд мультфільмів «Мішок яблук», «Новорічна казка».

Демонстраційний матеріал: прямокутник, квадрат, цукор.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, умовна міра (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці, ножиці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні на нас чекає зустріч з Дідом Морозом і Снігуркою.

Вам слід виконати складні завдання, щоб допомогти їм підготуватися до Нового року. Будьте уважні.

Дід Мороз заготовляє сніг на Новий рік. Він зсипав разом три купи снігу, а потім висипав туди ще одну.

Скільки стало купок снігу? (Одна велика купа. Відповідь дітей може бути «чотири». Вихователь зсипає купки цукру разом, додаючи по одній.)

Скільки купок на столі? Скільки стало, коли ми зсипали дві?

Скільки стане, якщо ми висиплемо туди ще одну?

Які були купки за розміром? А якого розміру купка тепер?

1 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ВСТАВИТИ ВІКНА» (РЗ, 48).

Допоможіть лісовим тваринкам підготувати зимові оселі — вставити вікна згідно з правилом: у найнижчому будинку — два вікна, у кожному наступному будинку, вищому за попередній, має бути на одне віконце більше. Кількість віконць у найвищому будинку позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Скільки віконць у найнижчому будинку?

Яке число на одиницю більше від нього? У якому за розміром будинку слід намалювати три вікна? І т. ін. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ДІДУ МОРОЗУ ЗІБРАТИ ПОДАРУНКИ» (РЗ, 49).

Допоможіть Діду Морозу розкласти подарунки у мішки.

Розташуйте за допомогою стрілочок фігури у два кола: у праве — усі трикутники, а в ліве — усі прямокутники.

Чи потрапили в ліве коло квадрати? Чому? Чи можна назвати квадрат прямокутником? Доведіть свою думку.

Чим схожі квадрат і прямокутник? Чим вони відрізняються?

Як можна порівняти величину кутів квадрата та прямокутника? (Педагог пропонує від прямокутника відрізати прямий кут. За допомогою моделі кута виміряти кути в квадраті та довести, що всі кути в квадрата теж прямі.)

(Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ НАЙДОВШУ І НАЙКОРОТШУ СТЕЖИНУ» (РЗ, 50).

Дід Мороз зі Снігуркою поспішають до новорічного потяга. Яка стежина довша — та, що веде вліво, чи та, що веде вправо? Як ви вважаєте?

Як точно можна визначити довжину стежин? Доведіть свою думку.

Чим можна виміряти? *(Олівцем, лічильною паличкою, мотузком або будь-яким іншим предметом.)* Як називаються предмети, за допомогою яких вимірюємо? *(Умовна міра.)*

Допоможіть визначити (виміряти) довжину стежин. Чим будемо вимірювати?

Звідки почнемо вимірювати? Як слід прикладати міру до краю стежини, міру до міри?

Як фіксувати результат вимірювання, щоб не забути кількість відміряних мір? *(Рисочками.)*

Що слід рахувати — рисочки чи відміряні міри?

Виміряйте стежини умовною мірою. Кількість мір у кожній позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Чому ви вважаєте, що вони однакові за довжиною? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Дід Мороз і Снігуронька дякують за допомогу.

Що цікавого ми робили сьогодні на занятті?

ЗАНЯТТЯ 16*

Тема. Складання та розв'язування задач.

Мета: ознайомити зі структурою задачі. Навчати складати та розв'язувати задачі на знаходження суми та остачі. Диференціювати поняття «раніше», «пізніше». Закріпити знання щодо чотирикутників, багатокутників. Розвивати вміння визначати подібне, різне. Виховувати кмітливість, допитливість. Формувати вміння самоконтролю та самооцінки.

Підготовча робота: перегляд мультфільмів «Мішок яблук», «Новорічна казка».

Демонстраційний матеріал: 6 цеглин, умовні позначки для розв'язання задач, 2 півкруги, круг, знаки (+, =).

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ ПОДІЙ» (РЗ, 48).

Допоможіть Снігуроньці визначити послідовність подій.

Укажіть послідовність подій цифрами на малюнках за допомогою стрілочок.

Що відбувалося раніше, а що пізніше?

Складіть розповідь за картинками. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Робота з демонстраційним матеріалом.

Ми маємо допомогти Діду Морозу розв'язати задачі.

Чи знаєте ви, що таке задача? Задача — це невеличка розповідь, у кінці якої ставиться запитання.

Складімо задачу. (Вихователь пропонує дітям виконати завдання. Наприклад: Сашку, принеси для будинку чотири великі цеглини, Петрику, принеси одну маленьку цеглину).

Про те, що зробили діти, складіть розповідь. Про що можна дізнатися із цієї розповіді?

Розповідь, яку ми склали, називають умовою задачі. В умові задачі мають бути два числа. Скільки чисел у нас?

Поставте запитання до розповіді, щоб вона стала задачею. Як це зробити? (*Запитання має починатися зі слова «скільки» та вказувати на відношення між числами.*)

Повторіть умову цієї задачі. Повторіть запитання.

Скільки діти принесли цеглин? Як ви дізнались? Поясніть, чому додавали?

Сашко приніс всі цеглиночки для будиночка чи тільки частину? (*Частину.*) Яким умовним знаком можна позначити частину? (*Півколом.*)

А Петрик приніс частину чи всі цеглиночки для будиночка? (*Теж частину.*) Яким знаком позначимо частину цеглинок, яку приніс Петрик? (*Півколом.*) Що нам слід дізнатися? (*Скільки всього принесли діти цегли.*)

Як нам знайти ціле, якщо у нас є дві частини? (*Скласти їх разом.*)

Запишімо за допомогою знаків, як знайти ціле. Яким знаком ми позначаємо ціле?

До \bigcirc (частини) слід додати \bigcirc (частину). На письмі, щоб довго не писати слово «дати», ставлять знак «+» «плюс» та замість слова «отримаємо» ставлять знак «=» «дорівнює»).

Давайте прочитаємо запис моделі ($\bigcirc + \bigcirc = \bigcirc$).

Отже, чому ви додавали? (*Щоб знайти ціле, слід скласти частини.*)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ТИ — МАТЕМАТИК» (РЗ, 49).

1) Складіть задачі за малюнком.

Скільки було пугенят? Скільки прибігло?

Хто зображений на малюнку? Складіть розповідь за цим малюнком.

Чи буде ця розповідь умовою, якщо в ній не буде чисел (або буде одне число)?

Що можна дізнатись з цієї розповіді про цуценят? (*Їхню кількість.*)

Як слід поставити запитання, щоб це була задача? (*Запитання має починатися зі слова «скільки» та вказувати на відношення між числами.*)

Назвіть умову задачі. Повторіть запитання до неї. Скільки всього тварин? Як ви дізналися?

Чому ви вважаєте, що слід додавати?

Усі цуценята їдять чи тільки частина? А скільки цуценят ще не їдять? Це частина чи всі?

Що потрібно зробити з частинами, для того щоб знайти ціле?

2) Використовуючи модель під малюнком, придумайте самостійно задачі. (Педагог розглядає 2—3 цікаві за змістом задачі, складені дітьми.)

3) Складіть умову задачі за другим малюнком.

Чи буде ця розповідь задачею, якщо я поставлю таке запитання: «Вилупився півник чи курочка?». Чому? Як слід поставити запитання? Яку дію слід виконати? Чому?

Вилупилися всі курчата чи частина? Як знайти другу частину, якщо ми знаємо, скільки було всього яєць, та частину, з яких вилупились курчата? (*Від усієї кількості яєць відняти частину тих, з яких вилупились курчата.*)

Скільки залишилось яєць, з яких ще не вилупились курчата?

4) За моделлю під малюнком придумайте задачі самостійно (педагог розглядає 2—3 цікаві за змістом задачі, складені дітьми). (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПОДАРУНОК ДЛЯ ВЕДМЕДИКА» (РЗ, 50).

Знайдіть подарунок, який Дід Мороз приготував для ведмешатка — фігуру, що відрізняється від інших.

Як називається ця фігура? (*П'ятикутник.*) Доведіть свою відповідь. Розфарбуйте п'ятикутник.

Чому він так називається? Як назвати одним словом незафарбовані фігури? Чим вони схожі? Чим відрізняються? Доведіть свою думку.

Назвіть кожну фігуру. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Дід Мороз і Снігуронька дякують вам за допомогу. Що вам сподобалось робити? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Праця в куточку природи: сухостійним рослинам відміряти для поливу по дві умовні міри води, вологолюбним — по чотири.
2. Сюжетно-рольова гра. Створити проблемну ситуацію: нали-ти лялькам чаю порівну, якщо всі склянки різної величини.
3. Чергування: підібрати ложки за розміром відповідно до ін-ших столових приборів: чайні, десертні, столові, розкласти їх у пев-ному порядку, здійснюючи класифікацію та серіацію.

ЗАНЯТТЯ 17

Тема. Вимірювання довжини. Орієнтування у просторі.

Мета: продовжувати навчати дітей вимірювати однією умовною мірою, результат фіксувати рисочками; будувати серіаційний ряд у порядку збільшення, лічити у межах 9, порівнювати суміжні числа, орієнтуватися на площині. У ході заняття спонукати дітей висловлювати припустимі рішення, адекватно оцінювати роботу однолітків згідно з визначеними крите-ріями, розвивати допитливість.

Підготовча робота: читання казки «Снігова Королева».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, умовна міра (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні по допомогу звернулася Герда з казки «Снігова Коро-лева».

1 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ГЕРДІ» (РЗ, 51).

Допоможіть Герді швидко дістатися до замку Снігової Короле-ви.

Як ви вважаєте, верхньою чи нижньою стежиною вона швид-ше дістанеться до місця? Чому?

Як перевірити ваш вибір? Чим можна виміряти? (*Смужкою, мотузком тощо.*)

Як називаються предмети, за допомогою яких ми вимірюємо? (*Умовна міра.*)

У нас тільки одна умовна міра. Що слід зробити, щоб точно знати кількість відміряних мір?

Чим можна фіксувати відміряні міри? (*Рисочками, фішками.*)
Виміряйте довжину кожної стежини умовною мірою.

Кількість мір позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки. Скільки мір у верхній стежині? У нижній?

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки?

Отже, нижньою чи верхньою стежкою слід іти Герді? Доведіть свій вибір. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ЗАЙЧЕНЯТ?» (РЗ, 52).

Допоможіть Герді знайти тварин, що сховалися. Розфарбуйте їх різними кольорами.

Визначте кількість зайчиків на галявині, обведіть відповідну цифру.

Поясніть, де сховався кожний зайчик (наприклад, рожевий зайчик сховався в нижньому правому куті малюнка, між деревом та пеньком). (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ ЗЛІПИТИ СНІГОВИКА» (РЗ, 53).

Виконайте завдання Снігової Королеви, намалюйте на кожній сніговій кулі гудзики для сніговика. Дійте за таким правилом: на кожній наступній, більшій за розміром кулі, має бути на один гудзик більше, ніж на попередній. Почніть малювати з найменшої. Визначте кількість гудзиків на кожній сніговій кулі та позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Скільки гудзиків намальовано на найменшій за величиною кулі?

На скільки більше їх має бути на наступній кулі, більшій за розміром?

Скільки гудзиків на найбільшій кулі? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Герда дякує вам за допомогу. Які завдання були найважчими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 17*

Тема. Орієнтування у просторі. Порядкова лічба.

Мета: Навчати дітей визначати напрямок, користуючись схемою. Вправляти в порядковій та кількісній лічбі у межах 11. Розвивати конструктивне мислення.

Підготовча робота: читання казки «Снігова Королева».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми з вами будемо подорожувати стежинами казки «Снігова Королева».

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ БЕЗПЕЧНИЙ ШЛЯХ» (РЗ, 51).

Допоможіть Герді знайти безпечний шлях до Кая. Рухайтесь по лабіринту за схемою. Починайте зі стрілочки.

У який бік слід повернути дівчинці? Скільки пройти, перш ніж знову повернути вбік?

Чому далі не можна йти в тому самому напрямку?

Чи можна знайти інший безпечний шлях, не користуючись схемою? Доведіть свою думку.

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ РОЗФАРБУВАТИ КВІТКИ» (РЗ, 52).

Допоможіть Герді виконати завдання Чаклунки та вирушити далі на пошуки Кая.

Розфарбуйте третю квітку зліва. Як вона називається? Розфарбуйте шосту квітку справа, п'яту — зліва, четверту — справа.

Що слід знати, щоб знайти місце предмета серед інших? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «З'ЄДНАЙ ПОЛОВИНКИ КРИЖИНОК» (РЗ, 53).

Допоможіть Каю знайти відповідні половинки крижинок. З'єднайте їх стрілочками.

Скільки цілих крижинок вийшло? Полічіть їх, обведіть відповідну цифру.

Поясніть, чому ви з'єднали саме ці половинки. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Герда та Кай дякують вам за допомогу. Які завдання були важкими? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Полив кімнатних рослин. Діти визначають кількість мір води залежно від величини горщика. Контроль за цією діяльністю вони здійснюють, відкладаючи фішки.

2. Рухлива гра «Ріпка». Грають дві команди по 5 (10) осіб. Вони отримують по одній цифрі від 1 до 4 (9). Остання цифра прикріплюється на підставці на деякій відстані від команд. За сигналом гравець із цифрою «один» починає естафету. Після того як він

добігає до цифри-ріпки, повертається за наступною дитиною, що має цифру 2. Останній гравець команди забирає ріпку (цифру 5). Грати можна як у прямому, так і у зворотному порядку. Застосування таких ігор дозволяє дітям набувати вмінь і навичок із запропонованої теми, зберігаючи протягом тривалого часу інтерес до пізнавальних завдань.

ЗАНЯТТЯ 18

Тема. Чотирикутник.

Мета: формувати в дітей прагнення якісно виконувати завдання; ознайомити з поняттям «чотирикутник», закріпити характерні ознаки знайомих геометричних фігур. Тренувати дітей орієнтуватись на обмеженій площині. Закріпити вміння будувати серіаційний ряд за величиною в порядку зменшення, виробляти вміння відлічувати предмети у межах 9. Протягом заняття формувати самостійність у навчальній діяльності, розвивати вміння розв'язувати завдання шляхом цілеспрямованих практичних спроб.

Підготовча робота: читання казки «Гуси-лебеді».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, набір фігур до гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні наша допомога потрібна дівчинці з казки «Гуси-Лебеді».

Вона має виконати всі завдання та своєчасно повернутися з братиком додому.

1 ЗАВДАННЯ «ЗБУДУЙ МІСТОК» (РЗ, 54).

Допоможіть дівчинці перейти річку. Збудуйте місток за схемою.

Полічіть, скільки всього фігур? Скільки трикутників? Скільки трикутників великого розміру?

Скільки маленьких трикутників? Скільки трикутників середнього розміру? (Вихователь пропонує щоразу знайти і показати відповідні фігури.)

Як можна назвати фігури, що залишилися, одним словом? Чому?

Скільки у них вершин? Кутів? Сторін? Полічіть чотирикутники. Скільки з них квадратів?

Чи можна квадрат назвати чотирикутником?

Де розташовані великі трикутники? Якою за довжиною стороною вони зіставлені?

Де розташований середній трикутник? Довшою чи коротшою стороною він приєднаний до великого трикутника?

Де розташований квадрат? Яка фігура між квадратом та середнім трикутником?

Якою стороною маленький трикутник приєднаний до середнього, а якою стороною до квадрата? Як розташовані чотирикутник і маленький трикутник? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗБЕРИ ЯБЛУКА» (РЗ, 55).

Допоможіть дівчинці зібрати яблука, розкладаючи їх відповідно до величини кошика.

Визначте місце кожного яблука та укажіть його стрілочкою.

У який за розміром кошик слід покласти найбільші яблука?

Як можна визначити, які яблука класти в наступний, менший за величиною, кошик? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИТЯГНИ З ПЕЧІ ПИРІЖКИ» (РЗ, 56).

Допоможіть дівчинці визначити, які вироби спеклися.

Розфарбуйте в кожному ряду їхню кількість відповідно до зазначеної цифри.

Скільки спеклося бубликів? Скільки спеклося пиріжків? Скільки спеклося батонів?

Чи всі вироби ви зафарбували в кожному ряді? Чому? (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Дівчинка дякує вам за допомогу. Ви допомогли їй швидко впоратися із завданнями.

Які завдання були важкими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 18*

Тема. Час. Склад числа з двох менших.

Мета: ознайомити зі значенням стрілок годинника, тривалістю одно- та п'ятихвилинного інтервалу, навчати контролювати час за пісочним годинником у процесі різноманітної діяльності, визначати час із точністю до години. Ознайомити зі складом числа 8 з двох менших. Виховувати почуття задово-

лення від уміння виконувати завдання за певний час. Закріплювати знання стосовно геометричних фігур і розвивати вміння орієнтуватися на площині. Виховувати самостійність, ініціативність у навчальній діяльності.

Підготовча робота: читання казки «Гуси-лебеді».

Демонстраційний матеріал: пісочний годинник на 1 та 5 хвилин, годинник із секундною стрілкою, модель годинника, 6 кружечків, 6 квадратів.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 1, закладка, кольорові олівці, моделі годинників, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні королева Математика запросила нас у казку «Гуси-Лебеді».

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ СХЕМУ» (РЗ, 54).

Знайдіть схему, яка вказує шлях до будиночка Баби Яги, розфарбуй її.

Як перевірити, яка зі схем веде до Баби Яги? З чого почнете роботу?

Чи потрібно перевіряти всі схеми? Як найшвидше можна визначити потрібну схему? (*Будиночок Баби Яги позначено кружечком. Потрібно перевірити відповідні схеми.*)

Доведіть, що обрана вами схема веде до будинку Баби Яги. (Самоконтроль і самооцінювання.)

2 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ОВОЧІ» (РЗ, 55).

Допоможіть дівчинці скласти овочі в кошики таким чином, щоб у кожному кошику було вісім овочів. З'єднай потрібні малюнки лінією.

Скільки намальовано головок капусти?

З якими овочами слід об'єднати капусту, щоб разом їх було 8? (І т. ін.)

Назвіть кожну пару чисел, із яких складається число 8. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

Робота з демонстраційним матеріалом.

Дівчинка має своєчасно повернутися додому. Що їй потрібно знати?

Прослухайте загадку. Може, вона вам підкаже. Що йде вперед і не повертається? (*Час.*)

Так, як пісок сиплеться в пісочному годиннику, так спливає час.

Сьогодні ми з вами навчимося визначати час за годинником і допоможемо дівчинці.

Ось у мене є два пісочні годинники. Я зараз одночасно переверну їх, вони покажуть різний час, а ви визначите, за скільки хвилин пересиплеться пісок у цих годинниках.

Як це можна зробити? Скільки разів секундна стрілка обходить коло за одну хвилину? (1 раз.)

Простежмо, скільки разів обійде секундна стрілка коло за той час, поки буде пересипатися пісок у годиннику. Так ми визначимо, який час відраховують ці пісочні годинники. Щоб не забути, скільки пройшло хвилин, ми, після того як стрілка зробить коло, будемо відкладати квадратики для годинника, який стоїть зліва від вас (годинник на 1 хвилину), а кружечки — для годинника, який стоїть справа (годинник на 5 хвилин). Кожна фігура буде позначати 1 хвилину (діти стежать за секундною стрілкою, після кожного пройденого кола відкладають фішку).

Скільки кіл зробила секундна стрілка, поки пересипався пісок у годиннику, що стоїть зліва? (Одне.) У годиннику справа? (П'ять.)

На скільки хвилин розрахований кожний з годинників?

Прослухайте уважно загадку: ми по колу день за днем із сестрою йдемо та йдемо, щоб матусі підказати, чи не час вже дітям спати. (Стрілки.)

По кругу годинника на однаковій відстані одна від одної розташовані цифри, є дві стрілки. (Вихователь показує модель годинника.)

Чим вони відрізняються? (Одна довша, інша коротша.) Коротша показує години, а довша — хвилини. Ми з вами будемо вчи-

тися визначати час за годинником. Якщо коротша стрілка вказує на цифру 3, а довша — на 12, то годинник показує третю годину. Якими цифрами позначено число 12?

Поставте на годиннику коротшу стрілку на цифру 8, а довшу — на 12. Який час показує годинник? І т. п. (Діти працюють з моделями годинників.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЧАС» (РЗ, 56).

Дівчинка має повернутися з братиком додому о п'ятій годині вечора.

Який з годинників показує цей час? Зафарбуйте його.

На яку цифру має вказувати довша стрілка? На яку — коротша? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Дівчинка дякує вам за допомогу. Що цікавого ви сьогодні дізнались?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Прислів'я і приказки. Діти мають пояснити зміст висловлювань та визначити, у яких ситуаціях можна їх використовувати.

— Сім раз відмір, один відріж.

— Семеро з ложкою, а один з сошкою тощо.

2. Уміння вимірювати дошкільники закріплюють під час виконання фізичних вправ, наприклад метання. Вони вимірюють дальність кидка за допомогою різних умовних мір (кроки, ступні, гілочки, мотузок тощо).

ЗАНЯТТЯ 19

Тема. Орієнтування у просторі. Вимірювання.

Мета: виховувати в дошкільників інтерес до навчання. Навчати вимірювати довжину однією умовною мірою (результат фіксувати фішками), порівнювати результат. Закріпити вміння лічити предмети у межах 9. Навчати отримувати результат шляхом цілеспрямованих проб.

Підготовча робота: читання казки «Білосніжка та семеро гномів».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, умовна міра, геометричні фігури (РЗ, кольорова вставка), кольорові олівці, фішки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні Ромашка-Всезнайка приготувала нам цікаві завдання з казки «Білосніжка та семеро гномів». Ми маємо допомогти Білосніжці навчитися орієнтуватися за картою, визначати довжину та форму предметів.

1 ЗАВДАННЯ «ПРОЙДИ ЛІС» (РЗ, 3).

Допоможіть Білосніжці пройти ліс.

Рухайтесь згідно з указаним шифром. Почніть крокувати від стрілочки. Поставте олівець на початок шляху і вирушайте разом з Білосніжкою. У який бік вона почала рухатися? Яка довжина першого кроку? Далі продовжуйте доріжку самостійно.

Стрілочки вказують напрямок, а цифри — довжину кроків.

Розкажіть, як пройти Білосніжці через ліс (якщо діти не можуть упоратися із завданням самостійно, вихователь проводить диктант). (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ҐУДЗИК» (РЗ, 4).

У найстаршого Гнома від жакета відірвався ґудзик.

За допомогою запитань визначте його та розфарбуйте.

Я вибрала ґудзик, а ви маєте ставити мені запитання та з моїх відповідей здогадатися, який він має вигляд: якої форми, величини, як прикрашений тощо. (Потім діти працюють у парах. Одна дитина подумки обирає ґудзик, інша за допомогою запитань відгадує, який він.) (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПОТРІБНИЙ РЕМІНЕЦЬ» (РЗ, 5).

Допоможіть Білосніжці знайти ремінець найнижчого Гнома.

Довжина ремінця — дві умовні міри, він має п'ять дірочок.

Що ви маєте зробити, щоб знайти ремінець необхідної довжини?

Як можна виміряти довжину ремінця, якщо в нас тільки одна умовна міра?

Як запам'ятати кількість відміряних мір? (*Кожну відміряну міру позначати фішкою.*)

Як потрібно прикласти міру до початку ремінця?

Яким чином перекладається міра під час вимірювання? (*Кінець міри фіксується пальчиком або рисочкою, до нього прикладається умовна міра.*)

Як зафіксувати кінець міри? (*Тримати на тому місці палець.*)

Виміряйте довжину кожного ремінця, результат позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Ремінець найнижчого Гнома розфарбуйте. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Білосніжка та гноми дякують вам за допомогу. Які завдання були цікавими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 19*

Тема. Орієнтування у просторі. Задачі.

Мета: Навчати дітей орієнтуватись у просторі від інших предметів. Закріпити структуру арифметичної задачі. Далі вчити складати та розв'язувати задачі на знаходження суми та остачі за малюнком, усно. Розвивати мислення.

Підготовча робота: читання казки «Білосніжка та семеро гномів».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, цифри та знаки, набір фігур до гри «Чарівне яйце» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вам слід бути уважними та кмітливими для того, щоб допомогти Білосніжці.

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ВЕСЕЛУНЧИКА» (РЗ, 3).

У першому завданні потрібно знайти гнома на ім'я Веселунчик.

Він стоїть зліва від Білосніжки, а зліва від нього росте дерево. Розфарбуйте Веселунчика.

Що ви маєте зробити, щоб правильно визначити місце знаходження гнома? (*Уявити себе на місці Білосніжки.*)

Доведіть, що ви правильно знайшли Веселунчика. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗАДАЧА ПРО ГНОМІВ» (РЗ, 4).

Складіть задачу за малюнком.

Розкажіть умову вашої задачі (педагог вибирає цікаві за змістом задачі та аналізує їх разом з дітьми).

Що таке умова задачі? Скільки чисел має бути в умові задачі? Повторіть запитання до задачі.

Яку арифметичну дію потрібно виконати? Чому? Доведіть вибір арифметичної дії.

Про що запитується в задачі? Кількість гномів збільшилася чи зменшилася?

Який результат отримали? Як ви додавали (віднімали)?

Викладіть розв'язання задачі за допомогою цифр та знаків.

Складіть умову задачі, у якій ітиметься про Білосніжку. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВІДНОВИ ДІАМАНТ» (РЗ, 5).

Допоможіть гномам скласти розбитий діамант. Стрілочками покажіть місце кожної частини.

Доведіть вибір розташування кожної фігури. На яку геометричну фігуру схожий діамант?

Чим схожі овал та круг? Чим відрізняються?

Чи сподобалось вам допомагати Білосніжці? Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Художня праця: виготовити ялинкові прикраси, елементи костюмів до новорічних свят (гірлянди, ліхтарики), прапорці різної величини і форми для дітей молодшої групи. Навчати видозмінювати форму геометричних фігур, відлічувати потрібну кількість матеріалу, визначати довжину, ширину умовною мірою, здійснювати взаємооцінювання (відібрати прапорці, які можна подарувати).

2. Підготовка до занять фізкультурою: вишикуватися в колону чи шеренгу відповідно до зросту; розкласти м'ячі в кошики відповідно до їх величини; узяти на заняття м'ячі найменшого (найбільшого) розміру тощо.

ЗАНЯТТЯ 20

Тема. Геометричні фігури. Орієнтування у просторі.

Мета: спонукати дітей до міркування, доведення. Закріпити знання дітей про геометричні фігури, навчати знаходити між ними спільне та відмінне. Закріпити вміння визначати форму предметів, користуючись геометричною фігурою як еталоном, встановлювати та відтворювати взаєморозташування геометричних фігур на площині, аналізувати спосіб розташування частин, складати предмет за зразком або самостійно. Розвивати вміння контролювати свої дії.

Підготовча робота: читання казки «Муха-Цокотуха».

Демонстраційний матеріал: куля, круг, коло.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, два набори геометричних фігур до гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні королева Математика запрошує нас у казку «Муха-Цокотуха».

Діти, я вам розповім одну історію. Муха-Цокотуха спекла для гостей колобка, млинець та бублик. Такі вони гарні вийшли. Вона ними милувалась і промовляла: «Які ви в мене гарні, однакові». Розсердився колобок: «Зовсім я з ними не однаковий, зовсім на них не схожий».

На яку геометричну фігуру схожий колобок? млинець? бублик?

Чим схожі між собою куля, круг, коло? Чим вони відрізняються?

Діти, давайте з вами визначимо, чи схожі за формою колобок, млинець і бублик.

Чому Муха-Цокотуха сказала, що вони однакові? А чому колобок сказав, що вони не схожі?

1 ЗАВДАННЯ «НА ЩО СХОЖЕ?» (РЗ, 6).

Знайдіть на столі у Мухи-Цокотухи предмети або частини предметів, які за формою схожі на кулю, круг, коло. (Діти стрілочками вказують предмети, схожі за формою на кулю, круг, коло.)

Доведіть свій вибір. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ГОСТІ МУХИ-ЦОКОТУХИ» (РЗ, 7).

Викладіть з геометричних фігур гостей Мухи-Цокотухи. Використайте схеми (діти викладають зображення з двох наборів геометричних фігур гри «Танграм»).

Задайте, хто ще приходив до Мухи-Цокотухи в гості, викладіть їх зображення самостійно.

Розфарбуйте на малюнку всі фігури, що не є трикутниками, назвіть їх одним словом. (Взаємоперевірка та самооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ДО КОГО В ГОСТІ ЗІБРАЛАСЯ МУХА-ЦОКОТУХА?» (РЗ, 8).

Розгляньте малюнок і визначте, до кого в гості зібралася Муха-Цокотуха. Для цього знайдіть закономірність у розташуванні комах.

Доведіть свою думку.

Знайдіть та зафарбуйте гусинь, яка розташована між тарганом і метеликом.

Доведіть свій вибір.

З якого боку від гусені розташований тарган?

З якого — метелик? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Які завдання королеви Математики були найцікавішими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 20*

Тема. Поділ цілого на рівні частини.

Мета: навчати поділяти предмети на вісім рівних частин, якщо їх не можна зігнути, знаходити спосіб перевірки отриманого результату, відтворювати в мовленні дію та результат поділу; закріпити утворення чисел другого десятка (11), навчати розв'язувати завдання шляхом розумових операцій.

Підготовча робота: читання казки «Муха-Цокотуха».

Демонстраційний матеріал: три прямокутники, намальовані на дошці.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, смужки паперу, мотузок, ножиці, модель геометричної фігури прямокутника (3 шт.).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні наша допомога потрібна Мусі-Цокотусі.

1 ЗАВДАННЯ «РОЗПОДІЛИ ПИРІГ» (РЗ, 6).

Допоможіть Мусі-Цокотусі розрізати кожний пиріг на вісім рівних частин.

Яку геометричну фігуру нагадує пиріг? Чому ви думаєте, що це прямокутник?

Знайдіть спосіб поділу фігури на вісім рівних частин, якщо її не можна зігнути.

Розподіліть кожний прямокутник на вісім рівних частин так, щоб частини першого прямокутника відрізнялися за формою від другого (третього).

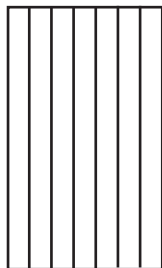
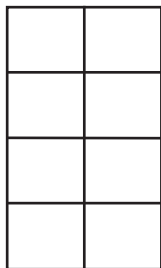
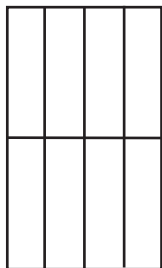
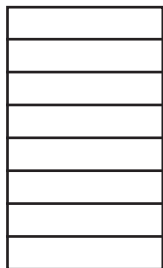
Як можна поділити предмет, якщо його не можна зігнути? (Використати умовну міру: смужку, нитку тощо.)

Якої довжини має бути смужка? (Відповідно до довжини сторін.)

На скільки рівних частин слід поділити смужечку, щоб отримати 8 частин?

Чи однакової форми вийдуть частини, якщо поділяти довшу сторону, коротшу сторону?

Як довести, що частини в кожному прямокутнику рівні між собою.

Хто з вас як розділив? (Вихователь викликає дітей до дошки, розглядаються різні варіанти поділу: виміряти довшу сторону смужкою та поділити її на вісім рівних частин шляхом згинання; виміряти та поділити коротшу сторону; поділити коротшу сторону на дві рівні частини, а довшу на чотири тощо.)

На скільки частин поділили перший прямокутник? Якої форми частини отримали? (І т. ін.)

Чи рівні вони між собою? Як це перевірити? (Вихователь пропонує дітям зігнути модель прямокутника та розрізати її, прикласти частини одна до одної.)

Покажіть одну з восьми частин. Як її можна назвати? ($1/8$.)

Що більше — восьма частина чи ціле? Скільки рівних частин вийшло в цілому?

У першому прямокутнику зафарбуйте $3/8$, у другому — $4/8$, у третьому — $5/8$. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ГОСТЕЙ?» (РЗ, 7).

Визначте кількість гостей Мухи-Цокотухи. Гостей буде на одного більше, ніж чашок на столі. Скільки прийде гостей? Доведіть свою думку. Скільки чашок на столі? Скільки слід додати, щоб вистачило всім гостям?

Як утворилося число 11? Скільки було? Скільки додали?

Скільки потрібно домалювати квіток, щоб у вазі їх було одинадцять? Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПОСАДИ ГОСТЕЙ НА ЇХНІ МІСЦЯ» (РЗ, 8).

Допоможіть метелику, жуку, гусені знайти свій стіл.

Укажіть стрілочкою місце кожного за столом: метелик і гусінь сидять за великими столами, гусінь і жук — за квадратними.

Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Муха-Цокотуха дякує вам за допомогу. Завдяки вам на святі всім гостям вистачило пирога, посуду. Гості знайшли свої місця, залишилися задоволеними гостинністю Мухи-Цокотухи.

Що вам сподобалось на занятті? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Здобути знання про коло та круг діти можуть використовувати під час підготовки до рухливих ігор. Дошкільникам необхідно запропонувати намалювати на майданчику декілька кіл одного розміру. Можна розглянути різні варіанти: наприклад, намалювати коло, орієнтуючись тільки зорово, обвести обруч, використати мотузок як циркуль.

2. Рухлива гра «Знайди фігуру». Перед грою дітям роздають по одній геометричній фігурі. У ході гри вихованці знаходять свої «будиночки» (обручі, у яких лежить картка з цифрою та геометрична фігура, при цьому сума всіх чисел відповідна до кількості гравців). Якщо гравець знаходить коло з відповідною фігурою пізніше та виявляється «зайвим» (у колі вже є потрібна кількість гравців, що позначена цифрою), він міняє фігуру й шукає інший обруч, де є «вільне» місце. Після того як усі розмістилися по «будиночках», слід перевірити, чи правильно гравці зайняли місця («Які фігури в обручі?», «Скільки дітей у кожному обручі?»).

ЗАНЯТТЯ 21

Тема. Величина. Орієнтування на площині.

Мета: виховувати бажання дошкільників більше знати. Закріплювати вміння порівнювати предмети за величиною. Вправляти дітей у кількісній лічбі у межах 9, у вмінні встановлювати та відтворювати взаєморозташування геометричних фігур на площині, аналізувати спосіб розташування частин, складати предмет за зразком або самостійно. У процесі роботи розвивати вміння розуміти сутність пізнавальних завдань, виділяти головне.

Підготовча робота: читання казки «Коза-Дереза».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, два набори геометричних фігур до гри «Танграм» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Ромашка-Всезнайка принесла завдання від Кози-Дерези, яка зайняла хатинку Зайчика. Вона її звільнить, якщо ми виконаємо такі завдання: покажемо стежку, якою слід іти козі, щоб назбирати найбільшу кількість капусти, виберемо їй на сніданок необхідної величини головку капусти та збудуємо для неї дім.

1 ЗАВДАННЯ «ВИБЕРИ СТЕЖИНКУ» (РЗ, 9).

Якою за номером стежкою має йти Коза-Дереза, щоб назбирати найбільшу кількість капусти? Розфарбуйте доріжку. Доведіть свою думку. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ РОЗМІР КАПУСТИ» (РЗ, 10).

Допоможіть Козі-Дерезі вибрати на сніданок капустину бажаної величини.

Знайдіть капустину, більшу, ніж морквина, але меншу, ніж буряк.

Розфарбуйте її.

Коза хоче знати, скільки овочів у її коморі. Полічіть кількість овочів у коморі та обведіть відповідну цифру.

Скільки ви налічили овочів? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗБУДУЙ ДІМ» (РЗ, 11).

Для того щоб Коза-Дереза звільнила дім Зайчика, збудуйте їй новий за схемою. (Діти викладають зображення будинку з двох комплектів гри «Танграм».)

Придумайте свій варіант. (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Зайчик дякує вам за те, що ви допомогли звільнити його дім.

Коза-Дереза дякує вам за допомогу. Вона тепер не буде кривдити Зайчика.

Які із завдань Кози-Дерези були важкими? Чому?

ЗАНЯТТЯ 21*

Тема. Склад числа з двох менших.

Мета: ознайомити дітей зі складом числа 9 з двох менших. Формувати вміння встановлювати та відтворювати взаєморозташування геометричних фігур на площині, аналізувати спосіб розташування частин, складати предмет за зразком або самостійно. Навчати знаходити правило класифікації геометричних фігур за однією з ознак. Розвивати передумови логічного мислення.

Підготовча робота: читання казки «Коза-Дереза».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, два набори геометричних фігур до гри «Чарівне яйце» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Бджілка-Розумниця запрошує вас у казку «Коза-Дереза». Нам потрібно виконати такі завдання: розкласти вісім морквин у два кошики так, щоб варіанти розподілу не повторювались, знайти ознаку, за якою можна розподілити овочі (геометричні фігури) на два кошики, та викласти з геометричних фігур героїв казки.

1 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ РЕЧІ» (РЗ, 9).

Допоможіть Зайчику прибрати в будиночку.

Розгляньте малюнок. Як можна назвати зображені фігури одним словом? (*Многокутники.*)

Придумайте правило розташування фігур і розподіліть їх у два кола (на дві групи) за допомогою стрілочок (діти можуть розподілити фігури за ознакою форми на п'ятикутники та шестикутники, за ознакою величини — на великі та малі).

Які фігури розташували в лівому колі (правому)?

Доведіть свою думку. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ МОРКВУ В ДВА КОШИКИ» (РЗ, 10).

Допоможіть Козі розкласти моркву по кошиках. Як можна розкласти 9 морквин у 2 кошики? Намалюйте всі можливі варіанти.

Скільки морквин в одному кошику? У другому? Скільки разом?

Назвіть пари чисел, з яких можна скласти число 9. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ХТО ДОПОМАГАВ ЗАЙЧИКУ?» (РЗ, 11).

Викладіть зображення героїв казки «Коза-Дереза» за схемою. Придумайте зображення інших героїв самостійно.

Які фігури ви використали? Як їх розташували? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Наша зустріч із героями казки «Коза-Дереза» завершилась. Чи були для вас завдання складними? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Дидактична гра «З якого королівства предмет?». Діти описують предмет, не називаючи його, а вказують його форму, використовуючи геометричну фігуру як еталон.

ЗАНЯТТЯ 22

Тема. Час. Орієнтування на площині.

Мета: пробуджувати в дітей позитивне ставлення до занять із математики. Навчати визначати послідовність днів тижня від будь-якого. Формувати вміння встановлювати та відтворювати взаєморозташування геометричних фігур на площині, аналізувати спосіб розташування частин. Навчати складати предмет за зразком або самостійно. Закріплювати вміння відлічувати певну кількість предметів. Спонукаати дошкільників до самостійності у виконанні завдань, до виявлення ініціативи.

Підготовча робота: читання казки «Колосок».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, два набори геометричних фігур до гри «Танграм», модель днів тижня (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Ви дізнаєтесь, у якій казці ми побуваємо сьогодні, якщо вгадаєте на малюнку її героїв.

Чому ви вважаєте, що це казка «Колосок»?

1 ЗАВДАННЯ «ГЕРОЇ КАЗКИ» (РЗ, 12).

Викладіть зображення Півника з геометричних фігур за схемою. (Зразок див. дод. 3.)

Розкажіть, як розташовані фігури.

Зображення інших героїв казки придумайте самостійно. (Вихователь пропонує дітям два набори геометричних фігур гри «Танграм»). (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

Робота з моделлю днів тижня

Допоможіть мишенятам виконати завдання Півника.

Викладіть тиждень із фішок моделі, умовно починаючи його з неділі (повторити завдання 3—4 рази від різних днів тижня).

2 ЗАВДАННЯ «У ЯКИЙ ДЕНЬ ТИЖНЯ?» (РЗ, 13).

У який день тижня Півник знайшов колосок, якщо почав прибирати подвір'я у п'ятницю, а колосок побачив через два дні, коли прибирання закінчив?

- Півник почав прибирати подвір'я в п'ятницю. Фішкою якого кольору позначимо цей день тижня? На третій день він знайшов колосок. Скільки всього днів працював Півник? Позначте їх відповідними фішками. Назвіть день тижня, у який Півник знайшов колосок. А тепер розфарбуйте ці дні тижня в зошиті. На скільки частин поділене коло? Чому? З якого дня тижня почнете розфарбовувати? Чи потрібно зафарбовувати всі частини кола? Скільки днів працював Півник?
- У який день тижня Півник пік пиріжки, якщо у неділю він обмолочував колосок, а ще два дні молів борошно? Скільки всього днів працював Півник? У який день тижня почав працювати? У який закінчив? Розфарбуйте дні тижня на моделі тижня у зошиті (якщо дітям важко одразу виконати завдання на круговій моделі, то слід запропонувати спочатку викласти це завдання з фішок лінійної моделі).

3 ЗАВДАННЯ «ЗБЕРИ НАСІННЯ» (РЗ, 72).

Щоб Півник пригостив мишенят пиріжками, допоможіть їм зібрати насіння соняшника відповідно до цифри на відерці. Використайте стрілочки.

Чи всі насінини поклали у відерця? Чому? (Взаємоперевірка та взаємооцінювання результатів.)

Що вам сподобалось у нашій казковій подорожі? Чому?

ЗАНЯТТЯ 22*

Тема. Лічба. Орієнтування на площині.

Мета: закріпити вміння лічити у межах 12, уміння позначати двозначні числа цифрами (11, 12). Навчати визначати закономірність, продовжувати ряд фігур. Навчати розв'язувати завдання шляхом розумових операцій.

Підготовча робота: читання казки «Колосок».

Демонстраційний матеріал: картки з цифрами.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні Бджілка-Розумниця просить вас навчити мишенят працювати.

Мишенята переплутали картки з цифрами, допоможіть знайти їх місце у порядку збільшення числа. (Вихователь біля дошки виставляє картки з цифрами від 1 до 12, міняючи місцями деякі цифри, вправа повторюється декілька разів).

1 ЗАВДАННЯ «ЩО ЗНАЙШЛИ МИШЕНЯТА?» (РЗ, 12).

Починаючи від одиниці, з'єднайте точки в порядку збільшення цифр і отримайте зображення. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПОТРІБНУ ДІЖКУ» (РЗ, 13).

Півник послав мишенят по діжку.

Визначте, яку діжку їм слід принести, якщо вона не найнижча і на ній не три обідки.

Доведіть свій вибір. Знайдіть діжку та розфарбуйте її. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ СКАТЕРТИНУ» (РЗ, 14).

Допоможіть Півнику прикрасити скатертину.

Продовжте візерунки за зразком.

Скільки фігур намальовано на верхній доріжці?

Чим схожі зображення до палички та після? Чим відрізняються? Яку фігуру намалюємо після палички? (*Трикутник.*)

Як називаються фігури, зображені в другому рядку? Чим вони відокремлені одна від одної?

Скільки фігур? Скільки паличок? Яку фігуру намалюємо після палички? (*Квадрат.*) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Чого ви навчили сьогодні мишенят? Для чого потрібно знати цифри, уміти рахувати?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Приказки та прислів'я. Діти мають пояснити зміст висловлювань та визначити, у яких ситуаціях можна їх використовувати.

- Краще прийти на п'ять хвилин раніше, ніж на хвилину пізніше.
- Одна нога тут, а друга там.
- Без року тиждень тощо.

2. Вправа «Малюємо за допомогою геометричних фігур». Діти зображують (викладають із готових форм) предмети, використовуючи як основну форму круг або будь-яку іншу фігуру (трикутник, квадрат, прямокутник).

ЗАНЯТТЯ 23

Тема. Час. Поділ цілого на рівні частини.

Мета: пробуджувати в дітей бажання самостійно виконувати пізнавальні завдання. Закріпити вміння визначати послідовності днів тижня, починаючи від будь-якого; закріплювати вміння лічити у межах 9. Поділяти предмети на чотири рівні частини, якщо їх не можна зігнути, порівнювати ціле та частини. Навчати аналізувати допущені помилки, робити самостійні висновки.

Підготовча робота: читання казки «Мудра дівчинка».

Демонстраційний матеріал: чотири прямокутники, намальовані на дошці.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, паперова смужка, мотузок, ножиці, чотири прямокутники, моделі днів тижня (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні для нас приготувала завдання Мудра дівчинка.

1 ЗАВДАННЯ «ЗБЕРИ НАМИСТО» (РЗ, 15).

Перше завдання Мудрої дівчинки — зібрати разок намиста з розсипаних намистин.

Як зробити, щоб намисто було довшим від тих, що на малюнку? (*Використати половини намистин.*)

Чи можна використати половини намистин?

Полічіть кількість використаних намистин у кожному разку та позначте її відповідною цифрою за допомогою стрілочок. (Взаємоконтроль і самооцінювання результатів.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОДІЛИ ДІЛЯНКУ ЗЕМЛІ» (РЗ, 16).

Розподіліть кожну ділянку землі на чотири рівні частини.

Як поділити предмет на рівні частини, якщо його не можна зігнути? (*Використати смужку паперу або мотузок.*)

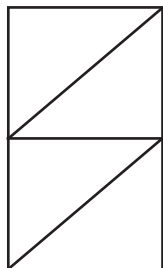
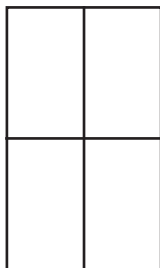
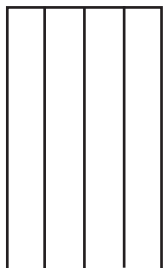
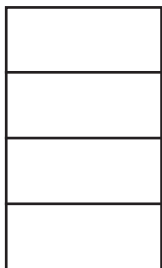
Яку сторону можна виміряти?

Скільки разів слід зігнути смужку, щоб отримати чотири частини? (Біля дошки розглядаються можливі варіанти поділу.)

Як перевірити, чи рівні вийшли частини? (Запропонувати поділити моделі фігур прийомом згинання.)

Скільки вийшло частин?

Розподіліть кожний прямокутник на чотири рівні частини так, щоб частини першого прямокутника відрізнялись за формою від частин другого (третього, четвертого).

Які за формою частини отримали в першому прямокутнику (другому, третьому, четвертому)?

Чи рівні між собою частини в кожному прямокутнику?

Доведіть свою думку.

Зафарбуйте в першому прямокутнику зліва одну четверту, у другому — дві четвертих, у третьому — три четвертих, у четвертому — чотири четвертих прямокутника. (Взаємоконтроль і самооцінювання результатів.)

Робота з моделлю днів тижня.

Виконайте завдання Мудрої дівчинки.

Викладіть тиждень з фішок моделі, умовно починаючи його з вівторка (повторити завдання 3—4 рази від різних днів тижня).

3 ЗАВДАННЯ «У ЯКИЙ ДЕНЬ ТИЖНЯ?» (РЗ, 17).

Пан загадав Мудрій дівчинці загадку в п'ятницю, думала вона над розгадкою два дні. У який день тижня Мудра дівчинка дала відповідь пану? Розфарбуйте відповідні дні тижня на моделі тижня в зошиті. З якого дня тижня почнемо розфарбовувати? Яким кольором?

Пан надіслав Мудрій дівчинці запрошення в неділю. Яким кольором ми позначаємо неділю? Збиралась Мудра дівчинка до пана три дні. У який день тижня вона прибула в гості до пана? Розфарбуйте відповідні дні тижня на моделі тижня в зошиті.

Яке із завдань Мудрої дівчинки було найважчим? Чому?

ЗАНЯТТЯ 23*

Тема. Пересічні множини. Склад числа з двох менших.

Мета: продовжувати вчити утворювати пересічні множини, класифікувати фігури за формою та величиною. Ознайомити зі складом числа 10 з двох менших. Закріпити вміння орієнтуватись на площині. Розвивати вміння аналізувати.

Підготовча робота: читання казки «Мудра дівчинка».

Демонстраційний матеріал: два великих кола, геометричні фігури різного кольору, величини, форми, намальовані на дошці.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, набір геометричних фігур (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Робота з демонстраційним матеріалом.

Мудра дівчинка дізналася, що ви дуже розумні діти, і приготувала для вас цікаві завдання.

Розкладіть геометричний «посуд», дотримуючись правила: у лівому колі розташуйте усі червоні фігури, а в правому — усі великі фігури.

Чи можна покласти червоний великий трикутник у ліве коло? А в праве?

Як зробити, щоб червоний великий трикутник лежав одночасно і в правому, і в лівому колі? (*Накласти кола одне на одне так, щоб між ними утворився проміжок.*)

Знайдіть фігури, які ще можна покласти в проміжок між двома колами.

Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

1 ЗАВДАННЯ «ПОСТАВ ПОСУД» (РЗ, 15).

За допомогою стрілочок розташуйте фігури-«посуд» у два кола, дотримуючись правила: у ліве коло — усі квадрати, у праве — усі маленькі фігури.

Де розташували маленькі квадрати? Чому?

Якщо дитина швидко впоралась із завданням, запропонуйте їй додаткове, використавши фігури з кольорової вставки. Наприклад: у ліве коло покладіть усі зелені фігури, а в праве — усі квадрати.

Де будуть розташовані зелені квадрати? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ КЛУБОЧКИ» (РЗ, 16).

Розгляньте малюнок. Яким чином можна розкласти 10 клубочків у 2 кошики? Намалюйте всі можливі варіанти.

Скільки у першому кошику клубочків? Скільки в другому? А скільки їх разом? (І т. ін.)

Назвіть усі пари чисел, з яких складається число 10? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ КИЛИМ» (РЗ, 17).

Прикрасьте килим за таким правилом: накрийте цифри геометричними фігурами так, щоб порядок не було однакових за формою фігур.

Чи можна під квадратом класти квадрат, а чи можна його покласти справа? Чому? (На другому килимі діти одне одному вигадують завдання, кладуть фігури в пустих клітинках.) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Які завдання Мудрої дівчинки були цікавими? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. Поза заняттями діти визначають, який обсяг роботи вони можуть виконати за відведений час. Наприклад: визначити, скільки кімнатних рослин діти встигнуть пересадити або виконати відповідні трудові операції.

2. Господарчо-побутова праця: полічити кількість лампочок, які перегоріли; відлічити кількість прищіпок, щоб повісити білизну ляльок; відлічити потрібну кількість чистих рушників і повісити в умивальній кімнаті.

3. Праця в природі: у лунку класти потрібну кількість насінин (кабачків по три, огірків по дві тощо).

ЗАНЯТТЯ 24. КОНТРОЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНЕ

Мета: виявити ставлення дітей до занять із математики, уміння щодо кількісної та порядкової лічби, знання цифр і суміжних чисел, геометричних фігур, днів тижня. Виявити вміння

орієнтуватися на аркуші, вимірювати умовною мірою. Виявити вміння діяти за інструкцією педагога. Формувати навички контролю та оцінювання.

Підготовча робота: читання казки «Політ Незнайка до Місяця».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовна міра.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти, на нас сьогодні чекає космічна подорож разом із Незнайком. Але для того, щоб політ пройшов успішно, вам слід бути уважними та пригадати, чого ви навчились на заняттях з математики.

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ СУЗІР'Я» (РЗ, 18).

Допоможіть визначити, до якого сузір'я вирушив Незнайко в космічну подорож.

З'єднайте цифри в порядку збільшення, починаючи з одиниці.

Знайдіть це сузір'я на малюнку. Розфарбуйте його.

Як називається це сузір'я? Чому ви так думаете? Які сузір'я ви ще знаєте? (Контроль і оцінювання.)

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ШЛЯХ ПОЛЬОТУ» (РЗ, 18).

Погляньте на карту зоряного неба. Планету Земля ми бачимо внизу. Яким кольором її зафарбуємо? Чому? (*Нашу планету називають блакитною, бо на ній багато води.*)

Перш ніж відправитися на іншу планету, капітану слід визначити шлях до неї за зоряною картою.

Погляньте на карту і скажіть, до якої планети відстань менша — до більшої за величиною чи до меншої.

Чи можна зорово точно визначити відстань? А як її визначити точно? (*Виміряти.*)

Чим можна виміряти?

Як називаються предмети, за допомогою яких ми вимірюємо? (*Умовна міра.*)

Ми з вами будемо вимірювати відстань до планет смужками.

Ваше завдання — виміряти відстань від Землі до обох планет і позначити результат вимірювання стрілочками.

Що можна сказати про відстань від Землі до цих планет?

Чому шлях до меншої планети здається коротшим?

Поки виміряли шлях до планет, із центру польотів передали повідомлення, що ми вирушаємо на Місяць. (Контроль і оцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «КОГО ЗУСТРІВ НЕЗНАЙКО?» (РЗ, 19).

Визначте, кого зустрів Незнайко на планеті. За допомогою шифру відтворіть зображення. Почніть від точки (діти, які не справляються із завданням, виконують його під диктовку). (Контроль і оцінювання.)

Придумайте ім'я мешканцю іншої планети.

4 ЗАВДАННЯ «ВІДПРАВ ЛИСТ ЗА АДРЕСОЮ» (РЗ, 19).

Допоможіть Незнайкові рознести листи. Номери вулиці та будинку написані на конверті (над лінією — номер вулиці, під лінією — номер будинку).

Скільки рядів вулиць зображено? Звідки почнете шукати номер вулиці? (*Знизу вгору.*)

Звідки почнете відлічувати номер будинку? (*Зліва направо.*)

Покажіть стрілочками, куди відправити листи. (Контроль і оцінювання.)

5 ЗАВДАННЯ «ПОЛАГОДЬ КОМП'ЮТЕРИ» (РЗ, 20).

Допоможіть Незнайкові полагодити комп'ютери.

Справа від цифри за допомогою стрілочок розташуйте усі файли (картки), на яких предметів на один більше від зазначеної цифри, а зліва — файли, на яких предметів на один менше від зазначеної цифри.

Із якою кількістю фігур слід розташувати файли зліва від цифри 6? (5.) Від цифри 8? (9.)

Із якою кількістю фігур слід розташувати файли справа від цих цифр? Чому?

Доведіть свій вибір. (Контроль і оцінювання.)

6 ЗАВДАННЯ «ЗАПОВНИ ЗОРЯНІ КАЛЕНДАРІ» (РЗ, 20).

Складіть календар подорожі Незнайка на Місяць.

Розфарбуйте відповідні дні тижня.

На першому календарі зазначте тривалість польоту до Місяця: у дорозі Незнайко був три дні, а вилетів він у вівторок. Від якого дня почнете відлік? (*3 вівторка.*)

На другому календарі розфарбуйте дні, які Незнайко провів на Місяці: прибув він у четвер, а вирушив у понеділок. Від якого дня почнете відлік? Чи був Незнайко в понеділок на Місяці?

На третьому календарі позначте день повернення Незнайка на Землю: у понеділок Незнайко вирушив додому, пробув у польоті 5 днів. Назвіть останній день подорожі.

(Контроль і оцінювання.)

Наша космічна подорож закінчилася.

ЗАНЯТТЯ 25

Тема. Склад числа з двох менших.

Мета: виховувати в дітей бажання досягати мети. Закріпити вміння визначати кількість предметів, порівнювати групи предметів. Навчати розкладати число 3 на два менших, а з двох менших складати одне число. Навчати дітей здійснювати самоконтроль. Розвивати вміння доводити, аргументувати відповідь.

Підготовча робота: читання казки «Федорине горе».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні наша допомога необхідна господині Федорі.

1 ЗАВДАННЯ «ВИМИЙ ПОСУД» (РЗ, 21).

Допоможіть Федорі вимити посуд і поставити його на полицки.

Домалюйте потрібну кількість посуду таким чином, щоб чашок було шість, тарілок — на одну менше, ніж чашок, блюдець — на одне більше, ніж тарілок. Кількість вимитого посуду позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Скільки чашок? (6.) Скільки тарілок? (5.) Яке число більше? (6.) На скільки? (*На одиницю.*) Яке число менше? (5.) На скільки? (*На одиницю.*)

Скільки блюдець? (6.) Скільки чашок? (6.) Що можна сказати про їхню кількість? По скільки їх?

(Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОСТАВ РЕЧІ» (РЗ, 22).

Допоможіть Федорі поставити речі на дві полицки.

Скільки всього речей?

Запропонуйте, за якими ознаками їх можна розподіляти.

На які дві групи можна поділити ці речі? (*За величиною, за призначенням.*)

Скільки предметів можна поставити на першій полиці? А на другій?

Скільки великих предметів, а скільки маленьких? Скільки всього?

Скільки чайників, а скільки прасок? Скільки всього?

Назвіть пари чисел, з яких складається число 3. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ КОТА» (РЗ, 23).

Знайдіть улюбленого кота Федори, якщо він не смугастий, не найбільший і не п'є молоко.

Розфарбуйте його. Доведіть свій вибір.

Чи можна розфарбовувати смугастого кота (великого, того, що п'є молоко)?

Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Федора дякує вам за допомогу. Які завдання вам сподобалися? Чому?

ЗАНЯТТЯ 25*

Тема. Час. Обчислення.

Мета: навчати дітей розв'язувати приклади, користуючись прийомом додавання та віднімання по одиниці. Закріплювати вміння визначати час за годинником з точністю до півгодини. Розвивати логічне мислення. Виховувати кмітливість.

Підготовча робота: читання казки «Федорине горе».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, моделі годинників, два півкруги.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «РОЗВ'ЯЖИ ПРИКЛАДИ» (РЗ, 21).

Допоможіть Федорі визначити кількість посуду. Розв'яжіть приклади. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

Поясніть, як ви виконували обчислення.

Скільки одиниць у числі 2? Скільки буде, якщо до числа 5 додати одну одиницю? А скільки буде, якщо додати ще одну?

Скільки буде, якщо від трьох відняти одиницю? Позначте стрілочкою.

Розгляньмо третій приклад. Його можна розв'язати двома способами.

Перший: Діти, згадайте яке число складається з 2 та 2. (Закріплення складу чисел з двох менших.)

Другий: Розгляньмо приклад на практичній ситуації.

Діти, що нам відомо в цьому прикладі? (*Кількість вимитих Федорою каструль і кількість брудних.*)

Федора вимила всі каструлі чи тільки їх частину? (*Тільки частину.*)

Їй залишилось вимити всі каструлі чи тільки їх частину? (*Тільки частину.*)

Як дізнатися, скільки всього в неї було посуду? (*Скласти разом кількість тих, які вимила, та тих, що залишилось помити,— дві відомі частини.*)

Скільки каструль вимила Федора? (*Дві.*) Скільки залишилось помити? (*Дві.*) Скільки разом? (*Чотири.*)

(Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ЦІЛЕ» (РЗ, 22).

Допоможіть Федорі зібрати посуд. З'єднайте лініями половинки посуду.

Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЧАС» (РЗ, 23).

Діти, відгадайте загадку.

Ніг немає, а ходжу,
рота немає, а скажу,
коли обідати, коли спати,
коли роботу починати. (*Годинник.*)

Робота з моделями годинників.

Що показує довша тонка стрілка на годиннику? А що показує коротша та ширша?

Де мають стояти стрілки, якщо годинник показує дев'яту годину? Скільки мине часу, якщо хвилинна стрілка пройде один раз по колу? Куди за цей час має пересунутися годинна стрілка? Яку годину буде показувати годинник?

А скільки пройде часу, якщо стрілка пройде всього півколу? Перевірмо це. У вас є два півколу. Скільки маєте взяти половин, щоб скласти цілий круг? Візьміть одну половину колу і покладіть її на циферблат годинника. Яка частина годинника залишилась незакритою? Проведіть хвилинною стрілкою від 12 по незакритій частині годинника. За скільки часу на годиннику пройде цю відстань хвилинна стрілка?

За півгодини стрілка пройде півколу. Який час показував годинник? (*Дев'яту годину.*) Який час показує тепер? У цілій годині скільки половин години? Яку частину години ви закрили на годиннику? Чим можна закрити іншу частину колу на циферблаті годинника?

3 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЧАС» (РЗ, 81).

Позначте на годинниках час роботи Федори. Намалюйте стрілки на годинниках.

Федора почала прибирати кімнату о шостій годині. Позначте цей час на годиннику квадратної форми.

Вона почала прибирати кімнату о шостій годині, а закінчила роботу за півгодини. Який час показував годинник? Покажіть цей час на круглому годиннику.

Якщо після цього Федора ще півгодини готувала сніданок, о котрій годині вона сіла за стіл? Яку відстань пройде хвилинна стрілка за півгодини? (*Півкруга.*) На яку цифру повернеться хвилинна стрілка? Позначте цей час на годиннику трикутної форми. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Які завдання були складними? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Маючи вміння кількісної та порядкової лічби, вихованці не завжди застосовують їх у практичній діяльності. Наприклад: розкладаючи чисту білизну на ліжка, діти згадують попередній практичний досвід, порівняння предметів поелементно. Необхідно показати дітям ефективність використання лічби, наприклад, для визначення кількості простирادل, наволочок, підковдр, рушників, які слід замінити. Для того щоб діти не повторювались у способах встановлення взаємовідповідності в кількості елементів двох множин (поштучно), слід залучати їх до виконання таких завдань: полічити дерева, які не прийнялися на ділянці дитячого садка, для того щоб замовити потрібну кількість нових; полічити кількість рослин, які слід підв'язати, обкопати; приготувати дітям молодших груп для перегляду театру потрібну кількість стільців, поставивши їх у два (три, чотири) ряди тощо.

ЗАНЯТТЯ 26

Тема. Склад числа з двох менших. Орієнтування на площині.

Мета: спонукати дітей брати активну участь у виконанні математичних завдань. Навчати розкладати число 4 на два менших, а з двох менших складати ціле; орієнтуватися на площині в основних напрямках (вліво-вправо, уверх-униз). Під час самостійної роботи навчати помічати помилки та виправляти їх.

Підготовча робота: читання казки «Царівна-Жаба».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні разом з Іваном-царевичем ми пройдемо чарівними стежками казки «Царівна-Жаба».

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ШЛЯХ» (РЗ, 24).

Допоможіть Іванові-царевичу знайти шлях до стріли. Проведіть лінію.

Розкажіть, у якому напрямку йому слід рухатись (*від нижнього лівого кута малюнка до правого верхнього.*) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ПОДІЛИ НА ДВІ ГРУПИ» (РЗ, 25).

Допоможіть Царівні-Жабі виконати завдання короля. Знайдіть три варіанти поділу сорочок на дві групи. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

За якими ознаками ви їх розділили?

Скільки сорочок без вишивки на рукавах, а скільки їх із вишивкою? Скільки сорочок усього?

Скільки більших за розміром, скільки менших? Скільки їх усього?

Скільки сорочок без вишивки на поясі, а скільки з вишивкою на поясі?

Скільки всього сорочок?

Назвіть усі пари чисел, з яких можна скласти число 4. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИШИЙ ВІЗЕРУНОК» (РЗ, 26).

Допоможіть Василю вишити на килимі справа такий самий візерунок, як на килимі зліва. Розфарбуйте килими так, щоб вони відрізнялись один від одного.

Із чого почнете роботу?

Як називаються геометричні фігури, з яких складено орнамент?

Скільки їх? Де розташовані? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Герої казки дякують вам за допомогу.

ЗАНЯТТЯ 26*

Тема. Задачі. Вимірювання.

Мета: закріпити вміння складати прямі та обернені задачі, знаходити спосіб їх розв'язання. Навчати розв'язувати логічні завдання шляхом розумових операцій, доводити свою думку.

Закріпити вміння порівнювати величини за допомогою умовної міри. Виховувати самостійність, допитливість.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, смужки паперу, ножиці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Допоможіть царевичам визначити кількість стріл.

1 ЗАВДАННЯ «ТИ — МАТЕМАТИК» (РЗ, 24).

Складіть задачі за кожною моделлю, розв'яжіть їх. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

З яких частин складається задача?

Що має бути в умові? З якого слова починається запитання в арифметичній задачі?

Складіть задачу за першою моделлю.

Яку дію ви виконали? Знаходили частину чи ціле?

Складіть задачу за другою моделлю.

Що відомо? Як знайти ціле, якщо відомі частини? Повторіть умову задачі. Повторіть запитання.

Чому в задачі за другою моделлю слід виконувати дію додавання? (*Бо ми шукаємо ціле.*)

Складіть задачу за третьою моделлю.

Що в нас відомо, а про що слід дізнатись?

Що більше — ціле чи частина? Як знайти частину? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КІЛЬКІСТЬ БОРОШНА» (РЗ, 25).

Цар наказав невісткам спекти хліб. Борошна насипав у мішки однаково.

Василина виміряла борошно маленькими мірами, а царівни — великими.

Хто спече більшу хлібину? Доведіть свою думку.

Полічіть, скільки мір борошна вийшло у Василяни? Скільки в інших царівен?

По скільки борошна насипав їм цар? Чому кількість мір вийшла різна?

Як довести, що цар насипав однакову кількість борошна? (*Порівняти величину мір за допомогою умовної міри.*)

Скільки маленьких мір міститься в одній великій? Як це довести?

Доведіть, що кількість борошна в мішках однакова. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИШИЙ ВІЗЕРУНОК» (РЗ, 26).

Довишивайте сукню царівни за таким правилом: замініть хрестики трикутниками, квадратики — кружечками.

Запропонуйте свій орнамент та прикрасьте інші частини сукні.

Де розташували орнамент? Які фігури використали? (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Навички орієнтування на площині закріплюються в сюжетно-рольових іграх. Наприклад: вихованці вправляються в читанні та складанні плану-схеми в іграх «Розвідники», «Шукачі скарбів».

ЗАНЯТТЯ 27

Тема. Склад числа з двох менших.

Мета: виховувати інтерес дітей до самого процесу пізнання. Навчати розкладати число 5 на два менших, а з двох менших складати ціле число; закріпити вміння орієнтуватися на площині. Навчати керуватися вказівками педагога, контролювати свої дії.

Підготовча робота: читання казки «Кіт у чоботях».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні наші знання з математики стануть у пригоді Коту в чоботях.

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КІЛЬКІСТЬ ПРЕДМЕТІВ» (РЗ, 27).

Допоможіть Коту в чоботях зробити так, щоб справа предметів було на один більше, ніж зліва. Домалюйте потрібні предмети.

Полічіть предмети та позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Скільки предметів зліва? А скільки справа?

Яке число більше? На скільки? Яке число менше? На скільки? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗПОДІЛИ СНОПИ НА ДВІ ГРУПИ» (РЗ, 28).

Знайдіть варіанти поділу снопів на дві групи. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

За якими ознаками можна розподілити снопи на дві групи?
Скільки снопів з квіточкою, а скільки без квітки? Скільки всього?

Скільки низьких снопів, а скільки високих? Скільки всього?

Скільки тонких, а скільки товстих? Скільки всього?

Скільки снопів з двома мотузками, а скільки з одним? Скільки всього?

Назвіть усі пари чисел, з яких складається число 5. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПОЛАГОДЬ МІСТ» (РЗ, 29).

Допоможіть Маркізу Карабасу поладити міст і двері замку.
Стрілочкою вкажіть необхідні частини.

Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Герої казки дякують вам за допомогу.

ЗАНЯТТЯ 27*

Тема. Орієнтування на площині.

Мета: ознайомити дітей із лінійкою, технікою вимірювання лінійкою. Закріпити вміння розв'язувати завдання шляхом обмірковування, перевіряти розв'язок шляхом цілеспрямованих пошукових дій.

Підготовча робота: читання казки «Кіт у чоботях».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, лічильні палички, лінійки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ШЛЯХ ДО ЗАМКУ» (РЗ, 27).

Допоможіть Маркізу Карабасу знайти шлях до замку. Почніть від стрілочки.

Намалюйте шлях на схемі.

Розкажіть, у якому напрямі слід їхати Маркізу Карабасу. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «НАМАЛЮЙ МЕБЛІ» (РЗ, 28).

За допомогою чого можна точно виміряти довжину предметів?

Чим, окрім умовної міри, можна виміряти довжину предметів? (Лінійкою.)

Що позначають рисочки на лінійці? Скільки сантиметрів від рисочки до рисочки?

Як слід прикладати лінійку?

Знайдіть квадрати зі стороною 2 сантиметри.

Допоможіть Коту в чоботях перетворити ці квадрати на меблі, домалуйте зображення. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПЕРЕРОБИ МЕБЛІ» (РЗ, 29).

Допоможіть Коту в чоботях переробити меблі.

Перекладіть дві палички в кожному зображенні так, щоб із стільця вийшов столик, із шифон'єра — диван, із шафи — ключ. (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Під час чергування в їдальні дошкільники вчать розставляти посуд на столі в певному порядку: хлібницю — у центрі столу, ложку та виделку — справа від тарілки, десертну тарілочку — попереду столової тощо.

ЗАНЯТТЯ 28

Тема. Число 10. Обчислення.

Мета: формувати пізнавальну активність дітей. Ознайомити з утворенням числа 10, вправляти в лічбі предметів у межах 10. Навчати розв'язувати приклади на основі знань про суміжні числа. Ознайомити з овалом, формувати вміння розрізняти круг і овал. Вправляти у виділенні та узагальненні ознак, які властиві фігурам кожної з груп, обґрунтуванні знайденого рішення.

Підготовча робота: читання казки «Мужик і Ведмідь».

Демонстраційний матеріал: круг, овал, трикутник, квадрат, прямокутник.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми побуваємо в казці «Мужик і Ведмідь».

1 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ВИРОСЛО РІПИ?» (РЗ, 30).

Полічіть, скільки ріпи виросло на верхній грядці. (9.)

Нижче намалуйте на одну ріпу більше.

Скільки ріпи виросло на нижній грядці? (10.)

Що слід зробити, щоб ріпи було порівну?

По скільки буде ріпи, якщо в нижній грядці вирвати одну?
(По 9.)

Як утворилося дев'ять коренеплодів? Скільки було? Скільки вирвали?

Як утворилося число 9? (Від 10 відняли 1.)

Яким чином можна ще урівняти ріпи на двох грядках? (Додати ріпу у верхній ряд.)

Скільки стане ріпи у верхній грядці? (10.) Як утворилося число 10? (До 9 додали 1.)

Скільки було ріпи? Скільки додали?

Полічіть ріпу в кожному мішку, кількість позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Яким числом слід позначити кількість ріпи в першому мішку зліва?

Як позначити кількість ріпи в середньому мішку?

Що позначає у числі 10 цифра 1? Що позначає цифра 0?

Яку кількість ріпи будуть позначати цифри, якщо нуль поставити перед одиницею?

Як позначається число 10? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИБЕРИ РІПУ» (РЗ, 31).

(На дошці вихователь кріпить геометричні фігури.)

Мужик зібрався відвезти на базар ріпу.

Зафарбуйте ту, яку він відібрав: не круглу і не велику.

Яка форма цієї ріпи?

Погляньте на дошку й знайдіть геометричну фігуру, на яку схожа ця ріпа за формою.

Як називається ця геометрична фігура?

Чим схожі круг та овал? Чим відрізняються? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «З'ЄДНАЙ ВЕРШКИ ТА КОРИНЦІ» (РЗ, 32).

Допоможіть з'єднати вершки та корінці. Що означають знаки між цифрами?

Виконайте необхідні обчислення й знайдіть ріпу відповідної величини.

До ріпи з якою цифрою слід приєднати перші листочки зліва? Чому?

Яке число менше за три на одиницю? (І т. ін.) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Що цікавого було під час подорожі казкою «Мужик і Ведмідь»?

ЗАНЯТТЯ 28*

Тема. Суміжні числа.

Мета: закріпити знання про знаки «більше» ($>$), «менше» ($<$), «порівню» ($=$) та суміжні числа. Формувати уявлення про ціле та частини (половина, одна четверта, три четвертих). Навчати виконувати обчислення на основі знань про суміжні числа. Розвивати мислення, пам'ять. Виховувати активність і самостійність у роботі.

Підготовча робота: читання казки «Мужик і Ведмідь».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Допоможіть Ведмедю виконати необхідні обчислення.

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ КІЛЬКІСТЬ РІПИ» (РЗ, 30).

Порівняйте кількість вирощеної ріпи на полях.

Домалюйте потрібну кількість кружечків-ріп, як показують знаки. Поясніть свою думку.

Що означає знак між верхніми полями?

Як можна зрівняти кількість ріпи, не домальовуючи ріпу на полі зліва? (*Закреслити одну ріпу справа.*)

Що означає знак між середніми полями? Як можна виконати нерівність (на правому полі більше ріпи, ніж на лівому), якщо не домальовувати ріпу на правому полі? (*Закреслити одну ріпу на лівому полі.*)

Що означає знак між нижніми полями? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ВЕЛИЧИНУ ПОЛЯ» (РЗ, 31).

У перший рік Мужик і Ведмідь засіяли все поле.

На другий рік залишили незасіяним четвертину, а на третій рік засіяли половину.

Яку частину поля вони засіяли на четвертий рік?

Відповідь знайдіть із трьох запропонованих нижче. Поясніть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ РІПИ ЗІБРАЛИ?» (РЗ, 32).

Визначте, скільки кілограмів ріпи зібрав Мужик, а скільки Ведмідь. Результат позначте цифрами за допомогою стрілочок.

Дійте за правилом: у трикутнику число на одиницю збільшується, а в колі на одиницю зменшується.

Яке число в першому трикутнику? Яке буде в другому? По-значте його стрілочкою.

Наступне число слід зменшити чи збільшити? Чому? (Само-контроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Поясніть зміст загадок і доведіть правильність їх відгадки.

Один говорить, двоє дивляться і двоє слухають. (*Рот, очі, вуха.*)

Дві сестри навесні зелені, влітку одна червоніє, а друга — чор-ніє. (*Чорна смородина, червоні порічки.*)

Придумайте загадки самостійно. Використайте в них числа.

ЗАНЯТТЯ 29

Тема. Час. Орієнтування на площині.

Мета: закріпити поняття «пара». Закріпити вміння визначати по-слідовність днів тижня від будь-якого; орієнтуватися на аркуші паперу. Навчати самостійно шукати розв'язок за-вдання.

Підготовча робота: читання казки «У Сонечка в гостях».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, модель днів тижня (РЗ, кольорова встав-ка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми разом з героями казки «У Сонечка в гостях» бу-дитимемо Сонечко.

Робота з моделлю днів тижня.

Допоможіть тваринам визначити дні тижня.

Викладіть тиждень з фішок моделі, умовно починаючи його з чет-верга. (Повторіть завдання 3—4 рази від різних днів тижня.)

1 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ РОЗБУДИТИ СОНЕЧКО» (РЗ, 33).

Допоможіть тваринам розбудити Сонечко.

У вівторок Курча помітило, що Сонечко заснуло.

Якщо тварини вирушили у гості до Сонечка у вівторок, а йшли три дні, у який день тижня вони його зустріли?

Розфарбуйте відповідні дні на моделі тижня в зошиті.

З якого дня почнете відлік? Чому? Яким кольором позначимо вівторок?

Сонечко заснуло у неділю. Спало воно 5 днів. У який день тижня тварини розбудили Сонечко?

Розфарбуйте відповідні дні на моделі тижня в зошиті.

З якого дня почнете відлік? Чому? Яким кольором позначимо неділю?

(Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПАРУ» (РЗ, 34).

Знайдіть кожній тварині пару.

Полічіть кількість пар та обведіть відповідну цифру.

Кого ви об'єднали в пари? Скільки тварин у парі? Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВІДТВОРИ ЗОБРАЖЕННЯ» (РЗ, 35).

Визначте, хто допомагав шукати дорогу до Сонечка.

За допомогою шифру відтворіть зображення тварини. Почніть із верхньої точки (з дітьми, які не впораються самостійно, вихователь проводить диктант). (Самоконтроль і самооцінювання.)

Герої казки дякують вам за допомогу.

ЗАНЯТТЯ 29*

Тема. Порядкова лічба. Вимірювання.

Мета: закріпити вміння порядкової лічби. Далі навчати вимірювати лінійкою. Розвивати уяву, творчість. Виховувати допитливість.

Підготовча робота: читання казки «У Сонечка в гостях».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Пригадайте всіх тварин, які будили Сонечко.

1 ЗАВДАННЯ «ХТО ДЕ СТОЇТЬ?» (РЗ, 33).

Розфарбуйте тварину, яка стоїть третьою справа від зайчика.

Уявіть себе на місці зайчика. Яку лапку зайчик підняв? (Праву.) Хто стоїть першим справа від зайчика?

Якими за рахунком стоять каченя, равлик тощо, якщо рахувати зліва від зайчика? Позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗБУДИ СОНЕЧКО» (РЗ, 34).

Намалюйте Сонечку промінчики за правилом: жовтим кольором — довжиною два сантиметри, червоним — три сантиметри. Як будете прикладати лінійку до кола? Звідки почнете відлік?

Якого кольору промінчики довші? На скільки? Якого кольору коротші? Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ОЖИВИ» (РЗ, 35).

Домалюйте, кого могло оживити Сонечко своїм сяйвом. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Що вам сподобалось у цій казці? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

1. На прогулянці. Запропонуйте дітям порівняти довжину верхнього одягу (шарфів, курток, пальт), визначити доцільність його вибору в ту чи іншу пору року та погоду.

2. Рухлива гра «Струмочок». Дошкільники стають парами одне за одним. Лічать кількість пар. Гравець, який залишився без пари, починає гру. Пари стають одна за одною і піднімають руки. Дитина без пари проходить у «ворітця», вибирає собі пару, «розбивши» для цього іншу пару. Вихованець, який залишився, продовжує гру.

ЗАНЯТТЯ 30

Тема. Склад числа з одиниць. Вимірювання.

Мета: формувати інтерес вихованців до пізнавальної діяльності.

Навчати вимірювати довжину однією умовною мірою, поєднувати вимірювання та лічбу; формувати уявлення про кількісний склад числа з одиниць у межах 5. Закріпити вміння встановлювати та відтворювати взаєморозташування геометричних фігур на площині, аналізувати спосіб розташування частин. У ході математичної діяльності розвивати передумови самоконтролю та самооцінки.

Підготовча робота: читання казки «Лисичка та Журавель».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовна міра, «Чарівне яйце» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Поясніть значення приказки «Як гукнеш, так і відгукнеться» (або «Який привіт, така й відповідь»).

Про героїв якої казки так можна сказати? Чому?

1 ЗАВДАННЯ «ПРИГОТУЙ ОБІД» (РЗ, 36).

Назвіть овочі, які приготував Журавлик на обід.

Скільки їх усього?

Скільки цибулин? Скільки морквин? Скільки капустин? Скільки помідорів? Скільки картоплин?

По скільки різних овочів узяв Журавлик, щоб вийшло п'ять?

За допомогою стрілочки позначте цифрою в кожному квадратику кількість овочів, які взяв Журавлик.

Із скількох одиниць складається число 5? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИБЕРИ ГЛЕЧИК» (РЗ, 37).

Допоможіть Журавлику вибрати найвищий глечик.

Доведіть свій вибір за допомогою вимірювання умовною мірою.

Як можна визначити найвищий глечик? Чим можна виміряти?

Виміряйте глечики, кількість мір у кожному позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочки.

Розфарбуйте найвищий глечик. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ГЕРОЇВ КАЗКИ» (РЗ, 38).

Викладіть зображення Лисички з фігур «Чарівного яйця» за схемою, зображення Журавлика придумайте самостійно.

Які фігури використали? Як їх розташували? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Як, на вашу думку, треба зустрічати гостей? Чому?

Чого вас навчила ця казка?

ЗАНЯТТЯ 30*

Тема. Час. Геометричні фігури.

Мета: закріпити вміння дітей визначати час за годинником з точністю до півгодини, визначати характерні особливості геометричних фігур, знаходити спільне та відмінне. Розвивати вміння аналізувати, порівнювати. Виховувати наполегливість у роботі.

Підготовча робота: читання казки «Лисичка та Журавель».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ЗАЗНАЧ ЧАС» (РЗ, 36).

Визначте час подій, позначте його на годинниках — намалуйте відповідно стрілочки. (Усі події відбувалися послідовно.)

Що позначає довша стрілочка, а що — коротша?

Журавлик зустрівся з Лисичкою о дев'ятій годині.

Позначте час зустрічі на першому годиннику зліва.

На яку цифру має вказувати довша стрілочка, а на яку — коротша?

Журавлик гостював у Лисички півгодини. Покажіть цей час на другому годиннику. Скільки пройшла за час довша стрілочка?

Годину Журавлик повертався додому. О котрій годині Журавлик повернувся додому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПОТРІБНУ ТАРІЛКУ» (РЗ, 37).

Допоможіть Лисичці вибрати тарілку. Вона не глибока, не найбільша і не з квіточками.

Розфарбуйте її. Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ БУДИНОЧОК» (РЗ, 38).

Зафарбуйте всі прямокутники.

Як називаються геометричні фігури, що залишилися незафарбованими? (*Трапеції*.)

Чим вони схожі з прямокутниками? Чим відрізняються?

Як можна назвати одним словом усі фігури, з яких збудований будиночок? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Кому вам сподобалось допомагати? Чому?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Використання прислів'їв математичного змісту допомагає дітям набувати життєвого досвіду. Наприклад: «Кінь на чотирьох ногах, але й той запинається», «Горе на двох — півгоря, радість на двох — дві радості».

ЗАНЯТТЯ 31

Тема. Орієнтування у просторі. Вимірювання.

Мета: формувати в дітей бажання активно діяти в проблемних ситуаціях. Навчати визначати напрям і складати план-схему, вимірювати однією умовною мірою, поєднувати вимірювання та лічбу. Закріпити вміння порядкової лічби у межах 10. Формувати вміння оцінювати власні дії та результат.

Підготовча робота: читання казки К. Чуковського «Лікар Айболить».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовні міри.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ваші знання, кмітливість знадобляться Лікареві Айболитю.

1 ЗАВДАННЯ «ВИБЕРИ НАЙКОРОТШУ ДОРОГУ» (РЗ, 39).

Покажіть Айболитю найкоротший шлях через ліс. Доведіть свій вибір.

Як можна визначити найкоротшу дорогу? Чим можна виміряти?

Як називають предмети, за допомогою яких вимірюють?

За допомогою умовної міри виміряйте довжину кожної стежки та кількість мір позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Яка зі стежок — верхня, середня чи нижня — найкоротша? Чому? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ БЕЗПЕЧНИЙ ШЛЯХ» (РЗ, 40).

Допоможіть Лікареві Айболитю знайти шлях до Африки. Позначте його на схемі — проведіть лінію.

Із чого почнете роботу?

Чим схожий лабіринт на клітинки?

Як слід позначати пройдений шлях на схемі? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЯКІ БЕГЕМОТИКИ ОДУЖАЛИ?» (РЗ, 41).

Розфарбуйте бегемотиків, які одужали: червоним — третього зліва, жовтим — четвертого справа, фіолетовим — сьомого зліва, жовтогарячим — другого справа.

Скільки всього бегемотиків?

Скільки бегемотиків вилікував доктор?

Обведіть відповідну цифру.

Скільки йому залишилося вилікувати? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Як ви вважаєте, чому Лікар Айболить швидко дістався до Африки?

ЗАНЯТТЯ 31*

Тема. Обчислення. Лічба.

Мета: закріпити числа та цифри в межах 13. Продовжувати знайомити з утворенням чисел другого десятка та позначати їх цифрами. Навчати розв'язувати приклади, використовуючи прийом додавання та віднімання по одиниці. Розвивати вміння логічно мислити. Виховувати самостійність.

Підготовча робота: читання казки К. Чуковського «Лікар Айболить».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні разом з Лікарем Айболитом вирушаємо до Африки лікувати тварин.

1 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ РАЗОМ?» (РЗ, 39).

Полічіть, скільки яких тварин вилікував Лікар Айболить.

З'єднайте картинки попарно так, щоб у сумі на них було по тринадцять тварин.

Як утворилося число 13?

Скільки крокодилів? Яких тварин слід приєднати, щоб разом було 13? (І т. ін.) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОМІЧНИКА» (РЗ, 40).

Визначте, хто допоміг Лікареві Айболитю дістатись до Африки.

З'єднайте цифри в порядку зменшення. Почніть із цифр, які позначають число 13. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВІДМІРЯЙ МІКСТУРУ» (РЗ, 41).

Визначте, скільки крапель мікстури слід налити кожному верблюдику.

Зробіть необхідні обчислення. Скільки одиниць у числі 2 (3, 4)?

Яке число отримаємо, якщо до 8 додамо дві одиниці ($8 + 1 + 1$)? Позначте потрібну кількість крапель відповідною цифрою. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок. (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Знання з орієнтування у просторі, які діти отримують на занятті, можна використати в процесі ознайомлення з природою. Дошкільники визначають місце розташування об'єктів на екологічній стежині за допомогою плану-схеми, знаходять їх місце в ряду інших.

ЗАНЯТТЯ 32

Тема. Задачі. Час.

Мета: навчати дітей виявляти ініціативу під час виконання математичних завдань. Ознайомити зі структурою арифметичної задачі, навчати складати й розв'язувати їх на основі практичних дій, малюнків, моделей, аргументувати вибір арифметичної дії. Навчати визначати послідовність подій (раніше, пізніше). Виховувати самостійність мислення дитини, уміння знаходити нові способи розв'язання, доводити їх ефективність.

Підготовча робота: читання казки «Маша і Ведмідь».

Демонстраційний матеріал: одна кольорова хустинка, три білі, два півкруги, круг, знаки «+», «=», умовні позначки для розв'язання задач.

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовні позначки для розв'язання задач (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Маша з подругами йде в ліс по гриби. Необхідно допомогти їй зібратися.

Наталочко, принеси три біленькі хустинки та одну кольорову для Маші.

Складімо розповідь про те, що зробила Наталочка.

Скільки всього хустин приготували для дівчаток? Як ви дізнались?

Ми з вами склали задачу. А що ж таке задача?

Задача — це невеличка розповідь, у якій є числа, і їх не менше двох. У кінці такої розповіді ставиться запитання.

Діти, як ви вважаєте, якщо до нашої розповіді я поставлю запитання: «Куди підуть дівчатка?», це буде задача? Чому?

Як слід ставити питання до розповіді, щоб вона стала задачею?

Поставте запитання до нашої задачі. Повторіть умову задачі. Повторіть запитання.

А як ви дізнались, скільки хустин? Чому ви додавали?

Усі хустинки біленькі чи тільки частина? (*Частина.*) Усі хустинки різнокольорові? (*Частина.*) Яким знаком можна позначити частину білих хустинок? (*Півкругом.*)

Яким знаком покажемо частину кольорових хусток? (*Півкругом.*) Що нам потрібно дізнатися? (*Скільки всього принесла Наталочка хустинок.*)

Як нам знайти ціле, якщо в нас є дві частини? (*Скласти їх разом.*)

Запишімо за допомогою знаків, як знайти ціле.

До \bigcirc (частини) слід додати \bigcirc (частину). Яким знаком ми позначаємо ціле? На письмі, щоб довго не писати слово «додати», ставлять знак «+», замість слова «отримаємо» ставлять знак «=».

Прочитаймо запис моделі ($\bigcirc + \bigcirc = \bigcirc$).

Так чому ви додавали? (*Щоб знайти ціле, слід скласти частини.*)

1 ЗАВДАННЯ «ТИ — МАТЕМАТИК» (РЗ, 42).

Складіть розповідь за малюнком. Що необхідно зробити, щоб розповідь перетворилась на задачу?

З яких частин складається задача? (*З умови та запитання.*) Як ми називаємо розповідь у задачі? (*Умова.*)

Повторіть умову задачі. Поставте запитання.

Як ви дізналися, скільки залишилося дівчаток? (*Від чотирьох відняли один.*)

Чому ви віднімали? Кількість дівчаток зменшилася чи збільшилася?

Складіть задачі за моделями. Що позначає круг? А що позначає півкруга?

Як знайти частину, якщо відомі ціле та частина? А як знайти ціле, якщо відомі частини?

Скільки чисел має бути в умові задачі? Яким словом починається запитання до задачі? (Вихователь пояснює 3—4 задачі.) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЯК ВІДБУВАЛИСЯ ПОДІЇ?» (РЗ, 43).

Розкажіть, що зображено на малюнках. Послідовність подій укажіть цифрами за допомогою стрілочок

Що було раніше? А що пізніше? Чому ви так вважаєте?

Визначте послідовність подій на малюнках. Доведіть свою думку.

(Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЗАЛАТАЙ ОДЯГ» (РЗ, 44).

Допоможіть Маші залатати одяг Ведмеда. Стрілочками покажіть необхідні латки. Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Маша дякує вам за допомогу. Чи важко було допомагати Маші? Чому?

ЗАНЯТТЯ 32*

Тема. Час. Вимірювання.

Мета: закріпити вміння визначати час за годинником з точністю до чверті. Закріпити вміння додавати та віднімати на основі знань про суміжні числа. Ознайомити зі складною мірою. Розвивати вміння аналізувати та порівнювати. Виховувати уважність.

Підготовча робота: читання казки «Маша і Ведмідь».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовні міри, модель годинника, півкруг, чверть круга (відповідно до розміру годинника).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Робота з моделями годинників.

Позначте на моделі годинника три години. Обведіть хвилиною стрілкою цілий круг. Скільки часу пройшло? Куди за цей час має пересунутися стрілка, яка вказує години? Який час показує годинник?

А якщо хвилинна стрілка пройде півкола, який час буде показувати годинник? Де має стояти годинна стрілка, а на яку цифру вказувати хвилинна стрілка?

Закрийте частину циферблата, яку пройшла хвилинна стрілка, півкругом. Скільки залишилось пройти хвилинній стрілці? Скільки в годині половин години? Яку частину години ви закрили?

Чим можна закрити іншу частину годинника?

А якщо у нас немає півкруга, а є чверть круга? Скільки має бути чвертей, щоб закрити інші півкруга?

Покладіть на відкриту частину циферблата чверть круга. Яка частина циферблата залишилась незакритою? (*Чверть.*)

Проведіть хвилину стрілку по відкритій частині циферблата. Яку частину години пройшла хвилинна стрілка?

Скільки чвертей у цілому крузі? Скільки чвертей у цілий годині?

1 ЗАВДАННЯ «ПОКАЖИ ЧАС» (РЗ, 42).

Визначте час подій і покажіть його на годинниках.

Маша почала пекти піріжки о сьомій годині. Позначте цей час на першому годиннику.

Пекла вона піріжки годину. Скільки має пройти хвилинна стрілка, щоб минула одна година? На яку цифру має перейти годинна стрілка? Позначте цей час на другому годиннику. На яку цифру вказує при цьому довша стрілка, а на яку — коротша?

Потім дівчинка півгодини збирала кошик. Яку відстань пройде хвилинна стрілка за півгодини? Покажіть час, коли Маша закінчила збирати кошик, на третьому годиннику.

У дорозі Ведмідь був одну четверть години. Позначте час, коли Маша повернулася додому, на останньому годиннику. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ПОТРІБНИЙ БУДИНОК» (РЗ, 43).

Допоможіть Ведмедю знайти стежку до будиночка бабусі та дідуся.

Виконайте необхідні обчислення: у квадратику число зменшується на одиницю, а в колі збільшується на одиницю. Результат позначте цифрами за допомогою стрілочок. Звідки почнете обчислення?

Якщо в колі число збільшується на одиницю, яке буде наступне число після одиниці?

Чи слід в усіх стежках виконувати обчислення? Чому?

Яка цифра має бути вказана на будиночку бабусі й дідуся? (3.) Чому? (*Тому що на кошику цифра 3, отже, до будиночка Маші веде стежка, у якій у результаті обчислень отримаємо число три.*) (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ВИМІРЯЙ СТЕЖКУ» (РЗ, 44).

Виміряйте довжину стежки кроками дівчинки та кроками Ведмеда.

Хто зробить більше кроків? Чому? Доведіть свою думку. Кількість кроків кожного позначте відповідною цифрою за допомогою стрілочок.

Чи однакову відстань пройдуть Маша та Ведмідь?
 Чому дівчинка зробила більше кроків? (Самоконтроль і самооцінювання.)
 Які завдання були легкими, а які важкими?

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Діти можуть розв'язувати такі завдання: визначати, скільки іграшок поміститься на одну полицку, скільки полицок потрібно звільнити під нові іграшки, розставити їх на полицках. У процесі роботи дошкільники пояснюють доцільність свого вибору.

ЗАНЯТТЯ 33

Тема. Задачі. Еталони мір.

Мета: розвивати дослідницький інтерес дошкільників. Ознайомити їх із різними стандартними одиницями мір. Далі вчити складати, розв'язувати задачі на знаходження суми й остачі за малюнком, моделями. Закріплювати прийом додавання та віднімання одиниці, уміння пояснювати вибір дії. Формувати вміння орієнтування на площині. У ході заняття формувати навички самостійності.

Підготовча робота: читання казки К. Чуковського «Телефон».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, геометричні фігури, умовні позначки для розв'язання задач (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми будемо допомагати героям казки «Телефон».

1 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ЗАДАЧУ» (РЗ, 103).

Складіть розповідь за малюнком. Поставте до неї запитання.

Із чого складається задача? (*Умова, запитання.*)

Скільки чисел має бути в умові задачі? Як слід ставити питання?

Запишіть свою задачу за допомогою умовних знаків моделі. Прочитайте свій запис.

Назвіть умову задачі, повторіть запитання. Скільки вийшло калаш? Як ви дізнались?

Чому додавали (віднімали)?

Складіть задачі за моделями. Що у вашій задачі відомо? Що треба знайти?

Що означають на моделі круги та півкруги? Що позначають знаки між ними?

Як знайти частину, якщо відоме ціле і частина? Як знайти ціле, якщо відомі дві частини? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ ОВОЧІ» (РЗ, 46).

Допоможіть Ведмедю розкласти овочі-фігурки на полицках так, щоб поряд не було однакових за формою. Що означає слово «поряд»? Для того щоб знайти правильний варіант, використайте фігури. Намалюйте знайдений варіант.

Чи можна класти зліва від трикутника трикутник? А справа? А внизу? Чому? І т. п.

Далі працюймо у парах. На другий квадрат покладіть своєму сусідові три будь-які геометричні фігури й виконайте завдання у своєму зошиті. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЩО ЧИМ ВИМІРЮЄТЬСЯ?» (РЗ, 47).

Допоможіть Свинці визначити, що чим вимірюється, укажіть стрілочками.

Згадайте, що ще можна виміряти літрами?

Що можна зважувати? Для чого необхідно зважувати?

Що можна вимірювати метром? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Що вам сподобалось у цій казці? Чому?

ЗАНЯТТЯ 33*

Тема. Геометричні фігури.

Мета: закріпити поняття «пара», уміння креслити відрізки під лінійку та визначати їхню довжину. Ознайомити з геометричною фігурою трапецією, навчати знаходити спільне та відмінне з іншими фігурами. Розвивати увагу. Виховувати допитливість.

Підготовча робота: читання казки К. Чуковського «Телефон».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, лінійка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ ПАР?» (РЗ, 45).

Полічіть, скільки пар рукавичок прислали Зайчикові, обведіть відповідну цифру.

Які речі називають парою? Чому? Що нам може зустрічатися парами?

(Самоконтроль і самооцінювання.)

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ БУДИНОК БЕГЕМОТА» (РЗ, 46).

Знайдіть будинок Бегемотика. Він живе в будинку, дах якого має чотирикутну форму, але не є прямокутником.

Якої форми цей дах? Чим схожа ця фігура на прямокутник? Чим відрізняється?

Зафарбуйте цю фігуру. Як вона називається? Чи однакові кути в трапеції за величиною?

Чим вони відрізняються? Де ми бачимо однакові за розміром кути? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «З'ЄДНАЙ ШНУРИ З ТРУБКАМИ» (РЗ, 47).

З'єднайте телефони з трубками так, щоб шнури не перехрещувались.

Виміряйте довжину кожного шнура за допомогою лінійки, результат вимірювання позначте відповідною цифрою. (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Згадати з дітьми, що може бути парою.

Запропонувати скласти загадки про речі, які завжди у парі, або згадати ті, які діти знають.

Два братики-Кіндратики у воду дивляться, вік не зійдуться. (Береги.)

Двічі народжується, а раз умирає. (Птах.)

Між двох світил я посередині один. (Ніс.)

ЗАНЯТТЯ 34

Тема. Обчислення. Орієнтування на площині.

Мета: розвивати бажання вихованців діяти самостійно. Показати зв'язок між додаванням і відніманням, закріплювати прийом додавання та віднімання по одиниці. Навчати складати задачі за числовим прикладом. Формувати уявлення про поняття «раніше», «пізніше», уміння орієнтуватися на площині. Сприяти виробленню адекватної самооцінки.

Підготовча робота: читання казки «Ріпка».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, два набори фігур до гри «Чарівне яйце» (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні ми зустрінемося з героями казки «Ріпка».

1 ЗАВДАННЯ «ЯК ВІДБУВАЛИСЯ ПОДІЇ?» (РЗ, 48).

Визначте послідовність подій на малюнках, укажіть порядок подій відповідними цифрами за допомогою стрілочок.

Що було раніше? Що пізніше? Чому ви так думаєте?

Складіть розповідь про події, зображені на малюнку. (Самоконтроль і самооцінювання.)

2 ЗАВДАННЯ «ЯКІ ГЕРОЇ КАЗКИ?» (РЗ, 49).

Викладіть з фігур «Чарівного яйця» kota і собаку за схемою.

Зображення інших героїв казки «Ріпка» придумайте самостійно.

Які фігури використали? Як їх поклали? (Запропонувати дітям два набори фігур «Чарівного яйця».) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

3 ЗАВДАННЯ «ЯКА МАСА РІПИ?» (РЗ, 50).

Визначте масу кожної ріпи. Зробіть необхідні обчислення. Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

Що позначають знаки між квадратами? Між квадратами та ріпою?

За одним із прикладів складіть задачу.

Повторіть умову та запитання задачі. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Що цікавого було в цій казці? Чому?

ЗАНЯТТЯ 34*

Тема. Величина. Обчислення.

Мета: закріпити вміння встановлювати серіаційний ряд у порядку збільшення, вимірювати лінійкою та порівнювати отримані результати. Закріпити утворення двозначних чисел. Розвивати увагу. Виховувати ініціативність у роботі.

Підготовча робота: читання казки «Ріпка».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, лінійка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ПОСЛІДОВНІСТЬ» (РЗ, 48).

Виберіть усі круглі ріпи за порядком збільшення їх розміру. Послідовність ріп за величиною позначте відповідними цифрами за допомогою стрілочок.

З якої за розміром ріпи почнете? Якою цифрою позначите?

Як знайти наступну, більшу за розміром ріпу? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ХТО ЦЕЙ ГЕРОЙ КАЗКИ?» (РЗ, 49).

Знайдіть героя казки, висота якого чотири сантиметри, розфарбуйте його.

Як слід прикладати лінійку? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «СКІЛЬКИ РІПИ?» (РЗ, 50).

Визначте, скільки кілограмів ріпи виростили герої казки.

Скільки кілограмів ріпи виростила Баба? Скільки маємо додати одиниць до десяти, щоб утворилося число 12? (І т. ін.)

Результат позначте цифрами за допомогою стрілочок. (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Використання приказок у процесі трудової діяльності дошкільників сприяє усвідомленню знань про час. Наприклад: діти можуть пояснити зміст таких приказок: «Улітку один тиждень рік годує», «Літній день за зимовий тиждень».

ЗАНЯТТЯ 35

Тема. Час. Пересічні множини.

Мета: викликати почуття задоволення від інтелектуальної праці. Закріпити вміння визначати послідовність днів тижня від будь-якого. Закріпити склад чисел 3, 4, 5 з двох менших. Ознайомити з пересічними множинами. Розвивати уміння аналізувати, робити висновки. Виховувати звичку до самоконтролю.

Підготовча робота: читання казки «Вовк та семеро козенят».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, модель днів тижня (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Розгляньте малюнок і скажіть, кому ми будемо допомагати сьогодні.

Чому ви так вважаєте?

Робота з моделлю днів тижня.

Навчіть козенят визначати дні тижня.

Викладіть тиждень із фішок моделі, умовно починаючи його з п'ятниці. (Повторити завдання 3—4 рази від різних днів тижня.)

1 ЗАВДАННЯ «ВИЗНАЧ ЧАС ПОДІЙ» (РЗ, 51).

У четвер Коза пішла до лісу та пробула там чотири дні. У який день тижня повернеться Коза додому? Від якого дня почнете відлік? Яким кольором позначите?

Розфарбуйте відповідні дні на моделі тижня у зошиті.

Вовк прибіг до хатинки Кози у суботу. Три дні Вовк просидів під дверима, перш ніж козенята відчинили йому двері. У який день козенята відчинили двері Вовку? Розфарбуйте відповідні дні на моделі тижня у зошиті. (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ ФРУКТИ» (РЗ, 52).

Допоможіть Козі розкласти фрукти на тарілки так, щоб у верхньому ряду на кожній тарілці було по три груші, у середньому — по п'ять яблук, у нижньому — по чотири сливи.

Скажіть, скільки фруктів було на кожній тарілочки. Скільки ви домалювали на кожній тарілочки?

Скільки стало разом?

Скільки груш було на першій тарілці зліва? Скільки додали? Скільки разом? (І т. ін.)

Скільки яблук було на першій тарілці зліва? Скільки додали? Скільки разом? (І т. ін.)

Скільки слив було на першій тарілці зліва? Скільки додали? Скільки разом? (І т. ін.)

З яких двох менших чисел складається число 3 (4, 5)? (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «РОЗКЛАДИ РЕЧІ» (РЗ, 53).

Допоможіть козенятам прибрати в кімнаті.

У ліве коло за допомогою стрілочок розмістіть усі великі трикутники, а в праве — усі сірі трикутники. Які фігури опиняться на перетині двох кіл? Чому?

Чи можна покласти великий сірий трикутник у ліве коло? А в праве?

Як зробити, щоб великий сірий трикутник був одночасно і в правому, і в лівому колі? (*Накласти коло одне на одне, щоб між ними утворився проміжок.*) (Самоконтроль і самооцінювання.)

Які завдання сподобалось виконувати? Чому?

ЗАНЯТТЯ 35*

Тема. Задачі. Орієнтування на площині.

Мета: закріпити вміння дітей складати та розв'язувати задачі (прості прямі та обернені) за числовим прикладом, порівнювати їх. Продовжувати знайомити з утворенням чисел другого десятка, складати план-схему. Розвивати вміння орієнтуватись на площині. Виховувати ініціативність, активність.

Підготовча робота: читання казки «Вовк та семеро козенят».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, умовні позначки для розв'язання задач (РЗ, кольорова вставка).

ХІД ЗАНЯТТЯ

1 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ ЗАДАЧУ» (РЗ, 51).

Складіть задачі за моделями. Розв'яжіть їх.

Що позначає круг? А що позначає півкруг? Що нам відомо?

Вставте пропущені цифри за допомогою стрілочок.

Що має бути в умові задачі? З яких слів починається запитання? Про що слід дізнатись? (Педагог розглядає 3—4 задачі за кожною моделлю.)

Складіть задачу за другою моделлю. Що відомо? Про що слід дізнатись?

Як знайти ціле? Які числа слід складати? Чому?

Складіть задачу за третьою моделлю. Що відомо? Як можна знайти частину, якщо відоме ціле і частина? Як перевірити правильність результату? (Самоконтроль і самооцінювання.)

Фізкультхвилинка (дод. 2).

2 ЗАВДАННЯ «ЗНАЙДИ ДОРІЖКУ» (РЗ, 52).

Допоможіть Козі знайти доріжку до Вовка, намалюйте схему. Звідки почнете роботу?

Розкажіть, як їй слід іти. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ЯК УТВОРИЛИСЯ ЧИСЛА?» (РЗ, 53).

Виконайте необхідні обчислення. Поясніть, як утворилося кожне число.

Скільки одиниць слід додати до 10, щоб утворилось число 14? Скільки одиниць слід додати до 4, щоб утворилось число 14? Якими цифрами слід позначити ці числа?

Скільки одиниць слід додати до десяти, щоб утворилось число 15? Скільки одиниць слід додати до 5, щоб утворилось число 15?

Чи є різниця, якщо переставити місцями цифри? Чи будуть вони позначати те саме число?

Що позначає перша цифра, а що позначає друга цифра у двоцифрових числах?

Що позначає цифра 1? Що позначає цифра 5? (Самоконтроль і самооцінювання.)

РОБОТА ПОЗА ЗАНЯТТЯМИ

Практичний досвід з означеної теми дошкільники отримують на прогулянці. Наприклад: у навколишньому середовищі вони знаходять предмети однакової довжини, висоти, ширини, товщини та доводять свій вибір.

ЗАНЯТТЯ 36. КОНТРОЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНЕ

Мета: виявити ставлення дітей до занять із математики. Виявити обсяг і якість знань стосовно чисел і дій з ними, рівень навичок дітей у лічбі та обчислювальній діяльності; вміння називати, характеризувати, видозмінювати геометричні фігури, порівнювати величину предметів, користуючись вимірюванням, орієнтуватися на площині; знання одиниць часу. Виявити вміння самостійно діяти за інструкцією педагога, вміння самоконтролю та самооцінювання.

Підготовча робота: читання казки «Дванадцять місяців».

Обладнання та роздавальний матеріал: робочий зошит 2, закладка, кольорові олівці, лінійка.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Сьогодні на нас чекає цікава подорож до казки «Дванадцять місяців».

1 ЗАВДАННЯ «ЗБЕРИ ФРУКТИ» (РЗ, 54).

Полічіть фрукти на кожному дереві та позначте їх кількість відповідною цифрою за допомогою стрілочок. Розфарбуйте на деревах фрукти, кількість яких менша за десять.

(Самоконтроль і самооцінювання.)

2 ЗАВДАННЯ «НАВЕДИ ПОРЯДОК» (РЗ, 54).

Придумайте правило розташування чотирикутників.

На які дві групи можна їх поділяти? *(За формою, за величиною.)*

Доведіть свій вибір. (Самоконтроль і самооцінювання.)

3 ЗАВДАННЯ «ДОПОМОЖИ БРАТАМ-МІСЯЦЯМ» (РЗ, 55).

Допоможіть братам-місяцям визначити послідовність днів тижня.

Розфарбуйте дні тижня (сім квадратиків), умовно починаючи із середи. Скільки тижнів у місяці?

Розподіліть коло на одязі хлопчика-місяця на частини відповідно до тижнів у місяці. (Самоконтроль і самооцінювання.)

4 ЗАВДАННЯ «ПРИКРАСЬ ЯЛИНКУ» (РЗ, 55).

Прикрасьте ялинку. Визначте закономірність розташування фігур і домалюйте гірлянди. Розфарбуйте їх так, щоб поряд не було фігур, однакових за кольором. (Самоконтроль і самооцінювання.)

5 ЗАВДАННЯ «СКЛАДИ БУКЕТ» (РЗ, 56).

Брати-місяці дозволили дівчинці зірвати квіти, які досягли висоти чотири сантиметри.

Знайдіть їх і розфарбуйте. Скільки квіток назбирає дівчинка? Обведіть відповідну цифру. (Самоконтроль і самооцінювання.)

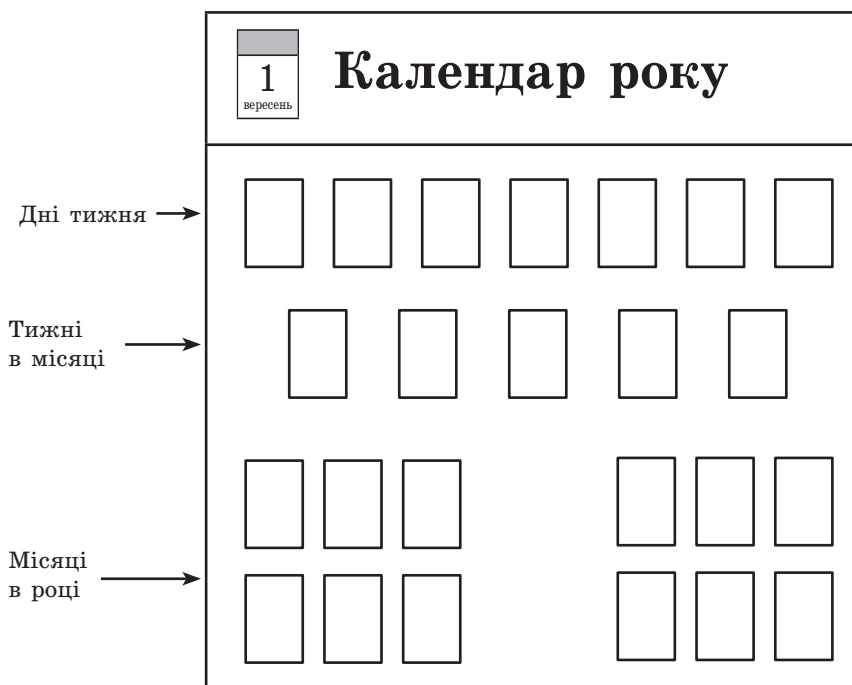
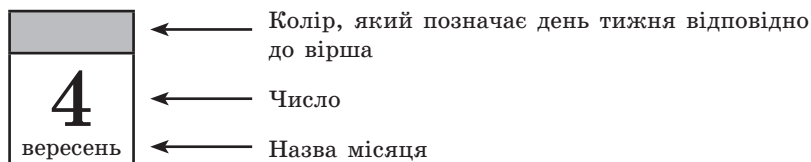
6 ЗАВДАННЯ «КОГО ЗУСТРІЛА ДІВЧИНКА?» (РЗ, 56).

Визначте, кого зустріла дівчинка в лісі, відтворіть зображення за допомогою шифру.

Почніть з точки, що зліва. (Самоконтроль і самооцінювання.)

ДОДАТОК

ДОДАТОК 1. МОДЕЛЬ КАЛЕНДАРЯ РОКУ

РОБОТА З МОДЕЛЛЮ КАЛЕНДАРЯ РОКУ

Після знайомства дітей з площинними моделями днів тижня педагог пропонує дітям позначати дні тижня в моделі календаря року. Для цього необхідно виготовити листки календаря на всі дні року, на яких позначити у верхній частині колір дня тижня, число та назву місяця. Листки вставляють у верхню ліву кишеньку календаря на кожен місяць.

Перші сім кишень позначають кількість днів у тижні. Діти відповідно виставляють листки в кишеньки.

Після того як кишені днів тижня заповнені, листки цього тижня збирають і вставляють у наступний ряд з п'ятьма кишеньками, які позначають місяць. Коли всі кишені тижнів у місяці заповнені, листки збирають і ставлять у третій ряд, який позначає місяці в році.

Передня частина кишеньки повинна виготовлятися з прозорого матеріалу, щоб було видно зображення листка календаря (зручно скріплювати деталі скотчем).

ДОДАТОК 2. МАТЕМАТИЧНІ ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКИ

НАПИШИ ЦИФРУ

Плечима (ногами, носом) написати цифри від 1 до 5 і в зворотному порядку — від 5 до 1.

ДЗЕРКАЛО

Ведучий. (Вихователь або дитина) виконує рухи та називає їх, а інші діти ці рухи повторюють. Наприклад: підняти руки вгору три рази, нахилити тулуб вперед чотири рази, вліво та вправо по 2 рази, розвести руки в сторони тощо.

ПОКАЖІТЬ

Вихователь дає команду «Високий!» — діти піднімають руки вгору, «Низький!» — присідають, «Широкий!» — розводять руки в сторони, «Вузький!» — зводять руки перед собою. Гра повторюється 2—3 рази. Можна називати завдання гри в будь-якій послідовності (високий, ще вищий, широкий, низький, ще нижчий, вузький тощо).

У ЧАРІВНОМУ ЛІСІ

Разом із дівчинкою пройдімо чарівним лісом. Удихніть аромат квітів, чисте повітря, нарвіть горішків, назбирайте шишок. (Діти імітують відповідні рухи.)

ДОПОМОЖІМО ДІВЧИНЦІ ПРИБРАТИ В БУДИНКУ

Витираємо вікна (рухи руками по колу). Підмітаємо підлогу (нахилити тулуб вперед).

Натираємо підлогу (поперемінно махи ногами).

ПОКАЖІТЬ ЦИФРУ

Діти стоять парами. Вихователь називає число, діти мають придумати, як показати це число в парі.

ДЕ БУЛИ, НЕ СКАЖЕМО, А ЩО БАЧИЛИ, ПОКАЖЕМО

Вихователь або діти показують рухи, інші діти повторюють і відгадують їх:

- летить птах, хитаються дерева, росте квітка;
- вовк крадеться лісом, слон поважно крокує, метелик перелітає з квітки на квітку;
- кінь скаче, дитина їде на ковзанах, солдати марширують на параді.

ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ

Діти об'єднуються в чотири групи та за домовленістю вибирають собі пору року. Коли вихователь називає одну з пір року, відповідна група виходить і жестами показує все, що можна робити в цю пору, наприклад, улітку можна збирати гриби, ягоди, плавати, загоряти, гратися в піску.

ЧАСТИНИ ДОБИ

Вихователь разом із дітьми домовляється, які рухи вони будуть виконувати на кожную частину доби (відповідно до дій, які характерні для цієї частини доби). Педагог показує по черзі (або в різнобій) фішки лінійної моделі, а дошкільники виконують відповідні рухи. Наприклад: ранок — крокують (ідуть до дитячого садка), день — стрибають (граються на прогулянці), вечір — присідають (дивляться телевизор), ніч — кладуть руки під голову (сплять). Гру повторюють 3—4 рази.

КРИВЕ ДЗЕРКАЛО

1 варіант

Вихователь виконує рухи, а називає протилежні дії. Діти мають повторювати рухи. Наприклад: вихователь піднімає руки вгору, а каже, щоб опустили руки вниз, робить нахил тулуба вперед, а пропонує нахилитися назад тощо.

2 варіант

Вихователь виконує рухи, а називає протилежні дії. Діти мають виконувати рухи відповідно до словесної інструкції педагога. Наприклад: вихователь присідає, а пропонує піднятися на носочки, розводить руки в сторони, а каже, щоб з'єднали руки.

НА ОДИН МЕНШЕ (БІЛЬШЕ)!

Діти заплющують очі. Вихователь підстрибує (плескає у долоні, тупає ногою) кілька разів. Діти, відкривши очі, намагаються повторити дії вихователя, виконуючи на один рух менше (більше).

ПОРИ РОКУ

Вихователь із дітьми домовляються, які рухи вони будуть виконувати на кожному порі року (відповідно до дій, характерних для цієї пори року). Педагог називає одну з пір року й уголос промовляє «1—2—3—4— стоп!», а дошкільники виконують відповідні рухи. Після слова «стоп» вихователь починає лічити знову, а діти показують рухи, відповідні до наступної пори року, і т. д. Наприклад: зима — діти імітують рухи на лижах, весна — підстрибують, розмахуючи руками (стрибають по калюжах), літо — гребуть руками (купаються), осінь — присідають (збирають гриби). Гру повторити 3—4 рази, починаючи з різних пір року.

СТАНЬ ПРАВОРУЧ (ЛІВОРУЧ) ВІД МЕНЕ

Діти стають до кола, залишаючи праворуч від одного гравця вільне місце. Він каже: «Праворуч (ліворуч) від мене нехай стане...» — і називає ім'я будь-якого учасника, що є в колі. Названий гравець стає праворуч (ліворуч) від того, хто його покликав. Тепер наступний гравець, біля якого утворилося вільне місце, називає ще одного учасника і так далі.

ЗРОБИ НА ОДИН МЕНШЕ (БІЛЬШЕ)

Вихователь показує одну з карток із цифрою від 1 до 10, промовляє: «Зроби на один менше (більше)!» і дає завдання дітям присісти, або нахилитися, або підняти руки вгору, тупнути ногою тощо. Діти виконують відповідний рух потрібну кількість разів.

ЗРОБИ СТІЛЬКИ

Вихователь показує одну з карток із цифрою від 1 до 10, промовляє: «Зроби стільки!» — і дає завдання дітям присісти, або нахилитися, або підняти руки вгору, тупнути ногою тощо. Діти виконують відповідний рух потрібну кількість разів.

ОДИН, ДЕВ'ЯТЬ, ДЕСЯТЬ

Діти крокують на місці. Якщо вихователь говорить «Два!», діти мають покласти руки на пояс, за командою «Дев'ять!» — простягнути руки поперед себе, а на слові «Десять!» підняти руки вгору.

Ведучий швидко називає кожне з трьох чисел. Діти мають зробити відповідний рух.

УВАГА!

Ведучий робить різні рухи, супроводжуючи їх командами: «Крокуйте на місці, поверніться ліворуч, стійте, присядьте, станьте

навшипиньки, підніміть руки» тощо. Гравці повторюють рухи лише в тому разі, якщо ведучий додасть до команди слово «увага».

ДОДАТОК 3

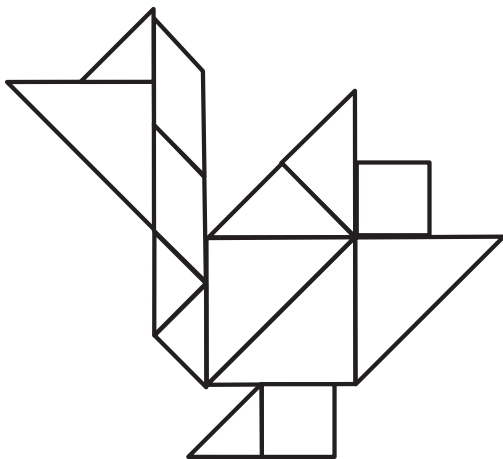

Схема до заняття 8, завдання 3

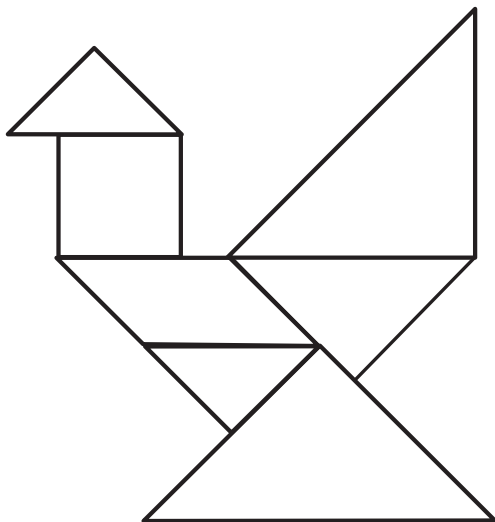

Схема до заняття 22, завдання 1

ГЛОСАРІЙ

Відрізок — частина будь-якої лінії, обмежена з обох боків.

Квадрат — це прямокутник, у якого всі сторони рівні.

Коло — замкнена крива, всі точки якої однаково віддалені від центра.

Круг — частина площини, обмежена колом.

Круглий — який має форму круга, кулі, циліндра тощо або формою нагадує їх.

Куля — тіло, яке складається з усіх точок простору, який розташований на відстані, не більшій від заданої точки. Ця точка називається центром кулі, а задана відстань — радіусом.

Кут — геометрична фігура, утворена двома лініями, що виходять з однієї точки.

Лінія — межа поверхні, яка має тільки один вимір — довжину.

Множина — сукупність об'єктів будь-якої природи, що мають якусь відмінну ознаку.

Многокутний — який має більш ніж чотири кути.

Многокутник — фігура, утворена замкнутою ламаною лінією, ланки якої створюють більше чотирьох кутів.

Овал — замкнута крива.

Паралелограм — чотирикутник, протилежні сторони якого рівні, а також рівні протилежні кути.

Прямокутник — це паралелограм, у якого всі кути прямі.

Ромб — це паралелограм, у якого всі сторони рівні.

Сфера — межа кулі. Точками сфери є всі точки кулі, які віддалені від центра на відстань, що дорівнює радіусу.

Тіло — кінцева замкнута область. Межа тіла називається поверхнею тіла.

Точка — місце, що немає виміру, межа відрізка лінії.

Трикутник — многокутник з трьома сторонами.

Цифра — знак, що позначає число.

Число — поняття, за допомогою якого передається кількість і проводиться лічба.

Чотирикутник — фігура, яка складається із чотирьох точок та чотирьох відрізків, які послідовно з'єднують ці точки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баглаєва, Н. І. Індивідуально-диференційований підхід до формування математичних уявлень у дітей 6 року життя [Текст] : дис. ... канд. пед. наук / Н. І. Баглаєва. — К., 1997. — 147 с.
2. Баглаєва, Н. І. Вимірювання — цікаво і корисно [Текст] / Н. І. Баглаєва // Дошк. вих. — 2001. — № 5. — С. 810.
3. Баглаєва, Н. І. Сучасні підходи до логікоматематичного розвитку дошкільнят [Текст] / Н. І. Баглаєва // Дошкільне виховання. — 1999. — № 7. — С. 34.
4. Баглаєва, Н. І. Розвиток логічних умінь дитини [Текст] / Н. І. Баглаєва // Дошкільне виховання. — 2000. — № 10. — С. 811.
5. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. — К. : Дошк. вих., 1999. — 59 с.
6. Бех, І. Д. Виховання особистості [Текст] / І. Д. Бех : Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : наук. видання. — К. : Либідь, 2003. — 280 с.
7. Бех, І. Д. Виховання особистості [Текст] / І. Д. Бех : Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. — К. : Либідь, 2003. — 344 с.
8. Белошистая, А. В. Дошкольный возраст: формирование и развитие математических способностей [Текст] / А. В. Белошистая // Дошкольное воспитание. — 2000. — № 2. — С. 69—79.
9. Брежнева, Е. Г. Формирование познавательной активности старших дошкольников в процессе обучения элементам математики [Текст] : дис. ... канд. пед. наук / Е. Г. Брежнева. — К. : 1997. — 143 с.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. : Ірпінь: ВТ «Перун», 2004. — 1440 с.
11. Гайдаржийская, Л. П. Формирование элементарных математических представлений у детей старшего дошкольного возраста [Текст] : дис. ... канд. пед. наук / Л. П. Гайдаржийская. — К. : — 1996. — 173 с.
12. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні [Текст] : наук.-метод посіб. / наук. ред. О. Л. Кононко. — К. : Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. — 243 с.
13. Кононко, О. Л. Особистісний підхід: суть та шляхи втілення в державній базовій програмі [Текст] / О. Л. Кононко // Дошкільне виховання. — 2001. — № 9. — С. 1014.
14. Кононко, О. Л. Стратегічна мета виховання — життєва компетентність дитини / О. Л. Кононко // Дошкільне виховання. — 1999. — № 5. — С. 36.
15. Крутій, К. Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників (за програмою «Дитина в дошкільні роки») [Текст] / К. Л. Крутій, Л. С. Плетенецька. — Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС. Лтд», 2002. — 156 с.
16. Малятко: Програма виховання дітей дошкільного віку [Текст] / Наук. кер. авт. колект. З. П. Плохій. — 2-ге вид. — К. : Пед. думка, 1999. — 286 с.

17. Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малятко» [Текст] / Відп. ред. З. П. Плохій. — К. : Свенас, 1993. — 255 с.
18. Петерсон, Л. Г. Математика для дошкольников. Раз — ступенька, два — ступенька [Текст] / Л. Г. Петерсон, Н. П. Холина. — М. : Педагогика, 1996. — 96 с.
19. Поніманська, Т. І. Основи дошкільної педагогіки [Текст] : навчальний посібник / Т. І. Поніманська. — К. : Абрис, 1998. — 448 с.
20. Походжай, Н. Я. Цікава математика [Текст] : навч. посіб. для підготовки дітей до школи / Н. Я. Походжай, Н. Б. Шост. — Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2003. — 32 с.
21. Степанова, Т. М. Індивідуалізація і диференціація навчання математики дітей старшого дошкільного віку [Текст] : Монографія / Т. М. Степанова. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. — 208 с.
22. Фалькович, Т. А. Формирование математических представлений [Текст] : занятия для дошкольников в учреждениях дополнительного образования / Т. А. Фалькович, Л. П. Барылкина. — М. : «Вако», 2005. — с. 207.
23. Непомнящая, Н. И. Психологический анализ обучения детей 3—7 лет [Текст] : на материале математики / Н. И. Непомнящая. — М. : Педагогика, 1983. — 112 с.
24. Логика и математика для дошкольников [Текст] : методическое пособие / Авт.-сост. Е. А. Носова, Р. Л. Непомнящая / (Библиотека программы «Детство»). — СПб: Акцидент, 1997. — 79 с.
25. Щербакова, Е. И. Теория и методика математического развития дошкольников [Текст] : учеб. пособие / Е. И. Щербакова. — М. : Издательство Московского психолого-социального института ; Воронеж : Издательство НПО «Модэк», 2005. — 392 с.
26. Щербакова, Е. И. Организация обучения дошкольников математике по разноуровневым программам [Текст] / Е. И. Щербакова, Т. М. Степанова. — Запорожье : Учебная книга, 1994. — 98 с.
27. Формування елементарних логіко-математичних понять у дітей дошкільного віку [Текст] : програма / упор. С. І. Дятлова, В. Д. Халамендик — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2006. — 20 с.
28. Фунтикова, О. А. Теоретические основы умственного развития дошкольников [Текст] / О. А. Фунтикова. — Симферополь : Таврида, 1999. — 304 с.
29. Эрдниев, П. М. Укрупненные знания как условия радостного учения [Текст] / П. М. Эрдниев // Начальная школа. — № 11. — 1999. — С. 57.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Програма формування математичної компетентності	5
2. Формування мотиваційного компонента математичної компетентності	14
3. Індивідуально-диференційований підхід — основа формування математичної компетентності.....	18
4. Формування дійового компонента математичної компетентності ...	21
5. Виявлення рівня сформованості математичної компетентності	23
6. Орієнтовні конспекти занять з використанням різнорівневих завдань	26
Заняття 1. Контрольно-діагностичне	26
Заняття 2.....	27
Заняття 2*.....	30
Робота поза заняттями.....	32
Заняття 3.....	33
Заняття 3*.....	35
Робота поза заняттями.....	37
Заняття 4.....	37
Заняття 4*.....	40
Робота поза заняттями.....	41
Заняття 5.....	42
Заняття 5*.....	43
Робота поза заняттями.....	45
Заняття 6.....	45
Заняття 6*.....	49
Робота поза заняттями.....	51
Заняття 7.....	51
Заняття 7*.....	54
Робота поза заняттями.....	56
Заняття 8.....	57
Заняття 8*.....	59
Робота поза заняттями.....	61
Заняття 9.....	61
Заняття 9*.....	64
Робота поза заняттями.....	65
Заняття 10.....	66
Заняття 10*.....	68
Робота поза заняттями.....	70
Заняття 11.....	71
Заняття 11*.....	72
Робота поза заняттями.....	73
Заняття 12. Контрольно-діагностичне	74
Заняття 13.....	75
Заняття 13*.....	77

Робота поза заняттями.....	78
Заняття 14.....	79
Заняття 14 *.....	81
Робота поза заняттями.....	84
Заняття 15.....	84
Заняття 15*.....	86
Робота поза заняттями.....	87
Заняття 16.....	87
Заняття 16*.....	89
Робота поза заняттями.....	92
Заняття 17.....	92
Заняття 17*.....	93
Робота поза заняттями.....	94
Заняття 18.....	95
Заняття 18*.....	96
Робота поза заняттями.....	99
Заняття 19.....	99
Заняття 19*.....	101
Робота поза заняттями.....	102
Заняття 20.....	102
Заняття 20*.....	104
Робота поза заняттями.....	106
Заняття 21.....	106
Заняття 21*.....	108
Робота поза заняттями.....	109
Заняття 22.....	109
Заняття 22*.....	110
Робота поза заняттями.....	111
Заняття 23.....	112
Заняття 23*.....	114
Робота поза заняттями.....	115
Заняття 24. Контрольно-діагностичне.....	115
Заняття 25.....	118
Заняття 25*.....	119
Робота поза заняттями.....	121
Заняття 26.....	121
Заняття 26*.....	122
Робота поза заняттями.....	124
Заняття 27.....	124
Заняття 27*.....	125
Робота поза заняттями.....	126
Заняття 28.....	126
Заняття 28*.....	128
Робота поза заняттями.....	129
Заняття 29.....	129
Заняття 29*.....	130
Робота поза заняттями.....	131

Заняття 30.....	131
Заняття 30*.....	133
Робота поза заняттями.....	134
Заняття 31.....	134
Заняття 31*.....	135
Робота поза заняттями.....	136
Заняття 32.....	136
Заняття 32*.....	138
Робота поза заняттями.....	140
Заняття 33.....	140
Заняття 33*.....	142
Робота поза заняттями.....	143
Заняття 34.....	143
Заняття 34*.....	144
Робота поза заняттями.....	145
Заняття 35.....	145
Заняття 35*.....	146
Робота поза заняттями.....	148
Заняття 36. Контрольно-діагностичне	148
ДОДАТОК.....	149
Додаток 1. Модель календаря року	149
Додаток 2. Математичні фізкультхвилинки	151
Додаток 3.....	153
ГЛОСАРІЙ	154
ЛІТЕРАТУРА.....	155

Методичний посібник

ЗАЙЦЕВА Лариса Іванівна

**ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ**

Код А4489У. Підписано до друку 28.06.2008. Формат 60×84/16. Папір друкарський.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,18.

ТОВ «Веста». Свідоцтво ДК № 2540 від 26.06.2006.
61064 Харків, вул. Бакуніна, 8А.

Адреса редакції: 61145 Харків, вул. Космічна, 21а.
Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

Для листів: 61045 Харків, а/с 3355. E-mail: office@ranok.kharkov.ua

З питань реалізації звертатися за тел.: у Харкові — (057) 712-91-46, 712-91-47;
Києві — (044) 599-14-53, 417-20-80; Донецьку — (062) 345-98-24; Житомирі — (0412) 41-27-95;
Дніпропетровську — (0562) 39-61-60, 39-63-54; Львові — (032) 243-08-85;
Сімферополі — (0652) 22-87-01, 22-95-30; Тернополі — (0352) 26-86-94, 53-32-01,
Миколаєві — (0512) 35-40-39, Рівному — (0362) 23-78-64.

E-mail: commerce@ranok.kharkov.ua

«Книга поштою»: 61045 Харків, а/с 3355. Тел. (057) 717-74-55, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.kharkov.ua

www.ranok.com.ua

Л. І. Зайцева

Формування математичної компетентності старших дошкільників

Конспекти занять

для роботи з дітьми

5 - 6 років

- ◆ програма формування компетентності
- ★ конспекти 36 занять по сюжетах казок
- ★ контрольнo-діагностичні заняття
- ◆ система оцінювання і самооцінювання
- ✕ математика поза заняттями
- ◆ математичні фізкультхвилинки
- ★ методичні поради

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Веста
2008

КОМПЛЕКС МАТЕРІАЛІВ

ІЗ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Зайцева Лариса Іванівна — доцент,
кандидат педагогічних наук.

У 1992 році закінчила Бердянський педагогічний інститут за спеціальністю педагогіка і психологія (дошкільна).

Має 17 років стажу в дошкільному навчальному закладі. Із них п'ять років працювала методистом. Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти України, знаком відмінник освіти України.

Із 2002 року працює в Державному педагогічному університеті викладачем кафедри дошкільної освіти. Має понад двадцять публікацій.

Працює над проблемою формування математичної компетентності у дошкільників.

Дітям — цікаво!
Вихователям — зручно!

